

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
WE WROCŁAWIU

PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA PRZEMKÓW

na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU

Program zaktualizował:

.....
dr Michał Śliwiński

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Sprawdził:
Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

Akceptuje:
Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2014

Klimat: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: dr Anna Wójcicka-Rosińska, mgr inż. Katarzyna Drozd,
mgr inż. Urszula Franczak

Fotografie: prof. dr hab. Wiesław Fałtynowicz (fot. 6)
dr Michał Śliwiński (fot. 1–3, 5, 7–17)
dr Marek Kasprzak (fot. 4)
mgr Anna Grochowska (fot. 18)

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	11
II. CELE PROGRAMU	13
III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	14
III.1. Informacje podstawowe	14
III.2. Położenie	15
III.2.1. Położenie według podziału administracyjnego kraju	15
III.2.2. Regionalizacja fizycznogeograficzna	15
III.2.3. Regionalizacja przyrodniczo-leśna	17
III.2.4. Regionalizacja geobotaniczna	18
III.3. Struktura użytkowania ziemi wg gmin	19
III.4. Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	19
III.5. Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	20
III.6. Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	20
III.7. Klimat	21
III.8. Geologia i geomorfologia	25
III.9. Warunki hydrologiczne	26
III.9.1. Wody powierzchniowe	26
III.9.2. Wody podziemne	27
III.10. Gleby	28
IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY	29
IV.1. Rezerваты przyrody	29
IV.1.1. Rezerваты przyrody istniejące	29
IV.1.1. Rezerваты przyrody proponowane	37
IV.2. Parki krajobrazowe	37
IV.2.1. Parki krajobrazowe istniejące	37
IV.3. Obszary chronionego krajobrazu	40
IV.4. Obszary Natura 2000	41
IV.4.1. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk)	41
IV.4.1.1. OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015	41
IV.4.1.2. OZW Jelonek Przemkowski PLH020097	45
IV.4.1.3. OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007	48
IV.4.2. Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)	52
IV.4.2.1. OSO Bory Dolnośląskie PLB020005	52
IV.4.2.2. OSO Stawy Przemkowskie PLB020003	57
IV.5. Pomniki przyrody	64
IV.5.1. Pomniki przyrody istniejące	65
IV.5.2. Pomniki przyrody proponowane	67
IV.6. Proponowane stanowiska dokumentacyjne	69
IV.7. Użytki ekologiczne	71
IV.8. Ochrona gatunkowa roślin	73
IV.9. Ochrona gatunkowa grzybów wielkoowocnikowych i porostów	78
IV.9.1. Monitoring porostów i roślin naczyniowych	83
IV.10. Ochrona gatunkowa zwierząt	84
IV.10.1. Ssaki	85
IV.10.2. Ptaki	89
IV.10.2.1. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania dziko występujących gatunków zwierząt	116

IV.10.3.	Płazy i gady.....	116
IV.10.4.	Ryby.....	119
IV.10.5.	Bezkręgowce.....	119
V.	WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE	123
V.1.	Roślinność potencjalna	123
V.2.	Siedliska przyrodnicze – występowanie i zalecenia ochronne.....	124
V.2.1.	Siedliska nieleśne	126
V.2.2.	Siedliska leśne	132
V.3.	Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo występujące w formie powierzchniowej i cenne punktowe.....	140
V.4.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.....	143
V.5.	Obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej.....	144
V.6.	Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urządzeń.....	146
V.6.1.	Siedliskowe typy lasu	146
V.6.2.	Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów	147
V.6.3.	Pochodzenie drzewostanów	149
V.6.4.	Zgodność składu gatunkowego z siedliskami.....	151
V.7.	Formy degeneracji ekosystemów leśnych	153
V.7.1.	Borowacenie.....	153
V.7.2.	Neofityzacja.....	154
V.7.3.	Monotypizacja.....	155
V.7.4.	Juwenalizacja.....	156
VI.	ZAGROŻENIA.....	157
VI.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	157
VI.1.1.	Zakłady przemysłowe uciążliwe dla środowiska	158
VI.1.2.	Strefy zagrożenia przemysłowego.....	158
VI.2.	Stan i kształtowanie się stosunków wodnych.....	158
VI.2.1.	Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	158
VI.2.2.	Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin	159
VI.3.	Poziom zanieczyszczeń gleb	160
VI.4.	Gospodarka odpadami na terenie gmin	161
VI.4.1.	Selektywna zbiórka odpadów	162
VI.4.2.	Odpady niebezpieczne	163
VI.4.3.	Założenia i cele gospodarki odpadami	163
VI.5.	Planowane przedsięwzięcia zabezpieczające lasy przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji	164
VI.6.	Zagrożenia biotyczne	165
VI.7.	Zagrożenia abiotyczne	166
VI.7.1.	Pożary.....	167
VI.7.2.	Czynniki klimatyczne	168
VI.7.2.1.	Wiatr.....	168
VI.7.2.2.	Opady i osady atmosferyczne.....	169
VI.7.2.3.	Wyładowania atmosferyczne	170
VI.7.3.	Czynniki antropogeniczne	170
VII.	WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH	171
VII.1.	Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej.....	171
VII.2.	Regulacja użytkowania rębego	172
VII.2.1.	Gospodarstwo specjalne	172
VII.2.2.	Gospodarstwo lasów ochronnych.....	172
VII.2.1.	Gospodarstwo zrębowe w lasach gospodarczych.....	172

VII.2.2.	Gospodarstwo przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych.....	173
VII.3.	Obreby siedliskowe.....	173
VII.4.	Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych.....	174
VIII.	PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY	176
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych.....	176
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej	176
VIII.3.	Kształtowanie granicy polno-leśnej	177
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej	178
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności	178
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia	178
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia.....	179
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia	180
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia	181
VIII.5.	Ochrona przeciwpożarowa	182
VIII.6.	Promocja i edukacja ekologiczna	183
VIII.7.	Rozwój turystyki i rekreacji	184
IX.	LITERATURA	187

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział nadleśnictwa Przemków na jednostki podrzędne	14
Tabela 2.	Szczegółowy podział nadleśnictwa Przemków wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.....	16
Tabela 3.	Struktura powierzchni nadleśnictwa Przemków wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej .	17
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków w poszczególnych gminach	19
Tabela 5.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie nadleśnictwa Przemków	19
Tabela 6.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	20
Tabela 7.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa Przemków	20
Tabela 8.	Średnie miesięczne wartości temperatury powietrza 2 m n.p.g. [°C] w Szprotawie (1951-2005)	22
Tabela 9.	Średnie miesięczne wartości sumy opadów atmosferycznych [mm] w Szprotawie (1951-2005)	24
Tabela 10.	Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa” (źródło: Załącznik do Zarządzenia nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 10 lipca 2012 r.).....	30
Tabela 11.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków	35
Tabela 12.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic Przemkowskiego Parku Krajobrazowego.....	39
Tabela 13.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „25-Dolina Bobru”	40
Tabela 14.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „25-Dolina Bobru”	41
Tabela 15.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).....	43
Tabela 16.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).....	43
Tabela 17.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013) ...	44
Tabela 18.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013)	45
Tabela 19.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)	46
Tabela 20.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)	46
Tabela 21.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.).....	47

Tabela 22.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.).....	47
Tabela 23.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).....	49
Tabela 24.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).....	49
Tabela 25.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.)	50
Tabela 26.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (źródło: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.).....	51
Tabela 27.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.....	54
Tabela 28.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.....	55
Tabela 29.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013, Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, stan na 31.08.2013)	56
Tabela 30.	Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OSO Stawy Przemkowskie PLB020003	59
Tabela 31.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu ochrony dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, stan na 28.04.2011)	59
Tabela 32.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków (źródło: rejestr pomników przyrody RDOŚ we Wrocławiu).....	65
Tabela 33.	Wykaz pomników przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa (źródło: rejestr pomników przyrody RDOŚ we Wrocławiu).....	66
Tabela 34.	Wykaz proponowanych pomników przyrody w zasięgu granic nadleśnictwa Przemków	67
Tabela 35.	Wykaz proponowanych stanowisk dokumentacyjnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	69
Tabela 36.	Wykaz użytków ekologicznych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków (źródło: rejestr form ochrony przyrody RDOŚ Wrocław).....	72
Tabela 37.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin zinwentaryzowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	73
Tabela 38.	Wykaz chronionych i zagrożonych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów zinwentaryzowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	78

Tabela 39.	Wykaz chronionych gatunków ssaków występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	85
Tabela 40.	Wykaz gatunków ptaków występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	90
Tabela 41.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	117
Tabela 42.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	119
Tabela 43.	Dominujące zespoły roślinności potencjalnej na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu	124
Tabela 44.	Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków	125
Tabela 45.	Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków	140
Tabela 46.	Wykaz parków zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków.....	144
Tabela 47.	Wykaz obiektów historycznych i kulturowych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków	145
Tabela 48.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków	146
Tabela 49.	Zestawienie powierzchni drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	147
Tabela 50.	Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.....	148
Tabela 51.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.....	150
Tabela 52.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.....	152
Tabela 53.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – borowacenie	154
Tabela 54.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków	155
Tabela 55.	Zestawienie powierzchniowe głównych przyczyn zagrożenia biotycznego wg stopni uszkodzenia.....	166
Tabela 56.	Zestawienie powierzchniowe głównych przyczyn zagrożenia abiotycznego wg stopni uszkodzenia.....	167
Tabela 57.	Średnia roczna liczba pożarów lasu w nadleśnictwie Przemków	167
Tabela 58.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów	172
Tabela 59.	Jednostki regulacji użytkowania rębnego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)	173

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Diagram klimatyczny dla stacji Szprotawa (1951-2005).....	21
Rycina. 2.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w nadleśnictwie Przemków (1951-2005) ..	23
Rycina. 3.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w nadleśnictwie Przemków (1951-2005)	25
Rycina. 4.	Struktura powierzchni rzeczywistego udziału gatunków drzew w drzewostanach nadleśnictwa Przemków	156
Rycina. 5.	Struktura klas wieku drzewostanów w nadleśnictwie Przemków.....	156

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Wejście do rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa” od strony Przemkowa (fot. Michał Śliwiński).....	32
Fotografia. 2.	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> – pomnik przyrody w wydzieleniu 10 i obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński).....	67
Fotografia. 3.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> – proponowany pomnik przyrody w wydzieleniu 50 g obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński).....	69
Fotografia. 4.	Fragment wydmy pozbawionej roślinności w rejonie Wilkocina (fot. Marek Kasprzak)	70
Fotografia. 5.	Widlicz cyprysowy <i>Diphasiastrum tristachyum</i> (fot. Michał Śliwiński)	78
Fotografia. 6.	Brodaczka kępkowa <i>Usnea hirta</i> (fot. Wiesław Fałtynowicz).....	83
Fotografia. 7.	Wydma śródlądowa z murawą napiaskową (fot. Michał Śliwiński)	127
Fotografia. 8.	Suche wrzosowiska w wydzieleniu 136 a obrębu Przemków (użytek ekologiczny „Cietrzewiowe Wrzosowisko”) (fot. Michał Śliwiński).....	128
Fotografia. 9.	Łąka zmiennowilgotna w wydzieleniu 2 d obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)	129
Fotografia. 10.	Łąka świeża w wydzieleniu 3A k obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)	131
Fotografia. 11.	Torfowisko przejściowe w wydzieleniu 17 n obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)	132
Fotografia. 12.	Kwaśna buczyna w wydzieleniu 46 a obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka”) (fot. Michał Śliwiński).....	133
Fotografia. 13.	Żyzna buczyna w wydzieleniu 25 b obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka”) (fot. Michał Śliwiński).....	134
Fotografia. 14.	Grąd środkowoeuropejski w wydzieleniu 16 a obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka”) (fot. Michał Śliwiński)	135
Fotografia. 15.	Kwaśna dąbrowa w wydzieleniu 238 a obrębu Żuków (fot. Michał Śliwiński)	137
Fotografia. 16.	Ols porzeczkowy <i>Ribes nigrum-Alnetum</i> w wydzieleniu 2 c obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”) (fot. Michał Śliwiński).....	138
Fotografia. 17.	Torfowisko przejściowe w wydzieleniu 13 d obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)	144
Fotografia. 18.	Cmentarz rodowy książąt z rodu Schleswig-Holstein (fot. Anna Grochowska).....	146

I. WSTĘP

W dzisiejszych czasach, przy zdecydowanym wzroście znaczenia funkcji pozagospodarczych lasu, racjonalna gospodarka leśna prowadzi do zapewnienia trwałości lasów i ciągłości dostarczania surowców drzewnych, do zwiększania lesistości oraz utrzymania bogactwa rodzimej przyrody. Nowoczesne leśnictwo, w sposób harmonijny, współgra z zadaniami wynikającymi ze statutowych obowiązków z systemem ochrony przyrody i kształtowaniem środowiska naturalnego. Obecnie w podstawowej jednostce gospodarczej Lasów Państwowych – nadleśnictwie ochrona przyrody realizowana jest w ramach systemu ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych, który jest pochodną wykonywania wybranych zadań z zakresu ochrony przyrody, racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego, oczekiwań społecznych oraz potrzeb i możliwości gospodarczych kraju. System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych realizowany jest poprzez określanie funkcji wiodących lasów zgodnie z formami ochrony przyrody wymienionymi w art. 6, pkt. 1, ust. 2–9 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.), którymi są: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, oraz zgodnie z kategoriami lasów ochronnych wyszczególnionymi w art. 15 ustawy o lasach tj. lasami, które:

1. Chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin,
2. Chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów,
3. Ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,
4. Są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu,
5. Stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,
6. Mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,
7. Są położone:
 - a. w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
 - b. w strefach ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity – Dz. U. z 2005 r. poz. 651, z późn. zm.),

c. w strefie górnej granicy lasów.

W programie szeroko wykorzystano materiały i informacje z poprzedniego programu ochrony przyrody dla nadleśnictwa Przemków, stanowiącego część planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa Przemków na okres od 01.01.2004 r. do 31.12.2013 r. W obecnej wersji programu zaktualizowano akty prawne, adresy leśne oraz wykaz form ochrony przyrody. Zaktualizowano i uzupełniono wykaz roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, a także szereg informacji dotyczących charakterystyki walorów przyrodniczo-leśnych nadleśnictwa, zagrożeń i planowanych działań w zakresie ochrony przyrody.

W programie wykorzystano również wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku, dane Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego przy Wojewodzie Dolnośląskim z 2006 i 2008 roku, wyniki weryfikacji siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt w ramach projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, wyniki inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej w ramach opracowywanego projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, wyniki inwentaryzacji zimowisk nietoperzy w Przemkowskim Parku Krajobrazowym z lat 1997–2013 wykonywanej przez służby Parku, jak również informacje i materiały sporządzane przez pracowników nadleśnictwa Przemków oraz dane pochodzące z publikacji naukowych.

Niniejsze opracowanie zostało zaprezentowane na posiedzeniu Komisji Założeń Planu (KZP), a wynik jego aktualizacji na Naradzie Techniczno-Gospodarczej (NTG).

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody w nadleśnictwie sporządzany jest w celu:

- Poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym),
- Zinwentaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych nadleśnictwa,
- Ukazania zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju,
- Ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych,
- Wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony,
- Sprawowania ochrony przyrody poprzez doskonalenie gospodarki leśnej i pełne wykorzystanie prac glebowo-siedliskowych,
- Preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego,
- Uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego,
- Umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego,
- Ochrony zabytków kultury materialnej w lasach,
- Opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego,
- Zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, z podaniem materiałów źródłowych w jednym opracowaniu.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Przemków jest jednym z 33 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Składa się z dwóch obrębów: Przemków i Żuków, podzielonych na 8 leśnictw. Ich łączna powierzchnia wynosi 14756,19 ha. Siedziba nadleśnictwa mieści się przy ul. Ceglanej 3 w Przemkowie.

Tabela 1. Szczegółowy podział nadleśnictwa Przemków na jednostki podrzędne

Lp.	Leśnictwo	Oddziały	Powierzchnia* [ha]
Obręb Przemków			
1	Wilkocin	50;60;71-75;86-89;103-106; 123-133;147-155;163-170; 187-192;223-227;260-262	2617,11
2	Cegielnia	5;9;17;17A;18;18A;19-20;29-32; 38-41;51-53;61-63;76-79; 90-93; 107-110	1862,21
3	Szklarki	1-2;2A;3; 3A; 4;6-7;10-12;21-23; 33-35;42-44;54-56;64-66;80-81	1471,80
4	Piotrowice	8;13-16;24-28;36-37;45-49; 57-59; 67-69;82-84;292-296	1323,49
5	Biernatów	70;85;94-102;111-122;134-144; 156-162;171-177; 193-199; 210;228-233;245-246;263-264	2914,35
6	Kozłów	145-146;178-186;200-209; 211-222;234-244;247-259; 265-291	1902,16
Razem obręb:			12091,12
Obręb Żuków			
7	Nowy Dwór	211-223; 230-239; 246-254; 265-274; 283; 304-308	1277,53
8	Przemków	224-229; 240-245; 255-264; 275-282; 284 -303	1387,54
Razem obręb:			2665,07
Razem nadleśnictwo:			14756,19

*powierzchnia bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,6506 ha

Nadleśnictwo Przemków graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych:

- Od północy z nadleśnictwem Głogów (RDLP Wrocław),
- Od wschodu z nadleśnictwem Lubin (RDLP Wrocław),
- Od południa z nadleśnictwem Chocianów (RDLP Wrocław),
- Od zachodu z nadleśnictwem Świątoszów (RDLP Wrocław),
- Od północnego zachodu z nadleśnictwem Szprotawa (RDLP Zielona Góra).

III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej nadleśnictwo Przemków znajduje się w zasięgu województwa dolnośląskiego oraz lubuskiego. Położone jest na terenie następujących jednostek administracyjnych:

Województwo dolnośląskie:

Powiat bolesławiecki:	Gmina Bolesławiec Gmina Gromadka
Powiat polkowicki:	Gmina Przemków – miasto Gmina Przemków – obszar wiejski Gmina Radwanice

Województwo lubuskie:

Powiat żagański:	Gmina Szprotawa – obszar wiejski
------------------	----------------------------------

III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA

Terytorium nadleśnictwa Przemków, znajduje się w następujących jednostkach fizycznogeograficznych Polski (Kondracki, 2011):

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Zachodnia

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Niziny Sasko-Łużyckie(317)

Makroregion: Nizina Śląsko-Łużycka (317.7)

Mezoregion: Bory Dolnośląskie (317.74)

Równina Szprotawska (317.75)

Wysoczyzna Lubińska (317.76)

Równina Legnicka (317.77)

Podprowincja: Niziny Środkowopolskie (318)

Makroregion: Wał Trzebnicki (318.4)

Mezoregion: Wzgórza Dalkowskie (318.42)

Tabela 2. Szczegółowy podział nadleśnictwa Przemków wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obwód leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Przemków	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląsko-Łużycka	Bory Dolnośląskie	85; 99-102; 115-122; 137-146; 158-162; 173-186; 195-222; 230-259; 264-291
			Wysoczyzna Lubińska	1; 2; 2A; 3; 3A; 4-17; 17A; 18; 18A; 19-84; 86-98; 103-114; 123-136; 147-157; 163-172; 187-193; 223-227; 260-262; 292-296
			Równina Legnicka	194; 228; 229; 263
Żuków	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląsko-Łużycka	Równina Szprotawska	211-227; 230-241; 246-254; 265-277; 283; 304-308
			Wysoczyzna Lubińska	228; 229; 242-245; 255-264; 278-282; 284-303

Mezoregion Bory Dolnośląskie to zróżnicowany obszar o powierzchni 1650 km². Położony jest w dorzeczach Nysy Łużyckiej oraz Bobru z Kwisą. Na obszarze tego mezoregionu dominują drzewostany sosnowe z domieszkami drzew liściastych oraz jodły i świerka. Obszar ten jest mocno przekształcony antropogenicznie, najcenniejsze przyrodniczo płaty objęto ochroną w formie rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych.

Mezoregion Równina Szprotawska zlokalizowana jest w szerokim obniżeniu pomiędzy Wzgórzami Dalkowskimi a Wysoczyzną Lubińską. Przez równinę przepływa rzeka

Szprotawa mająca swoje ujście do Bobru. Gleby są pochodzenia aluwialnego i głównie zajmowane są przez rolnictwo.

Mezoregion Wysoczyzna Lubińska o powierzchni około 590 km² graniczy z Równiną Szprotawską, Równiną Legnicką, Obniżeniem Ścinawskim oraz Wzniesieniami Chocianowskimi. W podłożu czwartorzędowym i trzeciorzędowym obecne są łupki miedzionośne pochodzenia permskiego. Stanowią one siłę rozwoju regionu przez zlokalizowanie na jego terenie Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego.

Mezoregion Równina Legnicka obejmuje szerokie, płaskodenne doliny dolnej Kaczawy i jej dopływów, m.in. Czarnej Wody, do której zlewni należy Nidzica, rozpoczynająca swój bieg w południowej części nadleśnictwa.

Mezoregion Wzgórza Dalkowskie należy do makroregionu Wał Trzebnicki, który uważa się za granicę zasięgu lodowca warciańskiego. Stanowi on strefę zaburzeń glacyjotektonicznych, które sfałdowały warstwy miocenijskie z węglem brunatnym. Rozciąga się pomiędzy Wzniesieniami Żarskimi na zachodzie a Obniżeniem Ścinawskim na wschodzie, graniczy na północy z Pradoliną Głogowską, a na południu z Równiną Szprotawską i Wysoczyzną Lubińską. Zbudowany jest ze spiętrzonych warstw neogenu i starszego plejstocenu (Kondracki, 2011).

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski 2010 (Zielony i Kliczkowska, 2012) lasy nadleśnictwa Przemków położone są w następujących jednostkach:

Kraina: Śląska (V)

Mezoregion: Wzgórza Dalkowskie (V.1.a)

Mezoregion: Bory Dolnośląskie (V.1.b)

Tabela 3. Struktura powierzchni nadleśnictwa Przemków wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obręb leśny	Kraina	Mezoregion	Oddział
Przemków	Śląska	Bory Dolnośląskie	1 ; 2 ; 2A ; 3 ; 3A ; 4-18 ; 18A ; 19-296
Żuków	Śląska	Bory Dolnośląskie	211-308

III.2.4. REGIONALIZACJA GEOBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski (Matuszkiewicz, 2008) obszar nadleśnictwa Przemków leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

- B Dział Brandenbursko-Wielkopolski
- B.4. Kraina Południowowielkopolsko-Łużycka
- B.4a. Podkraina Łużycka
 - B.4a.5. Okręg Borów Dolnośląskich
 - B.4a.5.c Podokręg Świętoszowski
 - B.4b. Podkraina Południowowielkopolska
 - B.4b.9. Okręg Szprotawsko-Prochowidzki
 - B.4b.9.a Podokręg Szprotawsko-Chocianowski
 - B.4b.9.b Podokręg Przemkowski

Według podziału geobotanicznego Dolnego Śląska (wg Szafer, 1972 zmienione Kuczyńska i in., 1997), obszar nadleśnictwa Przemków znajduje się na terenie następujących jednostek geobotanicznych:

Państwo: Holarktyka

Obszar: Euro-Syberyjski

Prowincja: Niżowo-Wyżynna

- A Dział Bałtycki (A)
 - Poddział: Pas Kotlin Podgórskich
 - 6. Kraina: Kotliny Śląska (6)
 - 6.1 Okręg: Nizina Śląsko-Łużycka (6.1)
 - 6.1.1 Podokręg: Bory Dolnośląskie (6.1.1)
 - 6.1.2 Podokręg: Równina Szprotawska (6.1.2)

Okręg Niziny Śląsko-Łużyckiej obejmuje podokręgi Borów Dolnośląskich i Równiny Szprotawskiej. Dominują tu ubogie gleby piaszczyste, lecz Bory Dolnośląskie mają nieco bardziej urozmaicone ukształtowanie powierzchni. W bezodpływowych zagłębieniach wykształciły się tutaj niewielkie torfowiska oraz płaty sosnowych borów bagiennych, czasem obecne są naturalne zbiorniki wodne z pływającą roślinnością. Równina Szprotawska jest bardziej jednostajna, ma większy udział powierzchni odlesionych i użytkowanych rolniczo. W całym okręgu w drzewostanie dominuje sosna, a największe powierzchnie zajmują jej jednowiekowe, ubogie florystycznie nasadzenia. Wyróżnia się notowaniem gatunków

atlantyckich i subatlantyckich takich jak: wrzosiec bagienny *Erica tetralix*, nadbrzeżycza nadrzeczna *Corrigiola litoralis*, gałuszka kulecznica *Pilularia globulifera*, widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata* (źródło: Opracowanie Ekofizjograficzne dla Dolnego Śląska, 2005).

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków w poszczególnych gminach

Gmina	Powierzchnia [ha]			
	Grunty leśne zalesione i niezalesione	Związane z gosp. leśną	Grunty nieleśne	Ogółem
Bolesławiec	1360,32	50,64	3,08	1414,04
Gromadka	8715,69	251,67	475,10	9442,46
Przemków - obszar wiejski	3114,18	90,68	100,29	3305,15
Przemków - miasto	31,61	0,58	0,41	32,6
Radwanice	377,58	9,48	2,83	389,89
Szprotawa - obszar wiejski	159,83	5,15	7,07	172,05

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie nadleśnictwa Przemków

Wielkość kompleksu	Obręb Przemków		Obręb Żuków		Nadleśnictwo	
	Ilość kompleksów /Powierzchnia [ha]*					
< 1,00	21	9,26	20	10,23	41	19,49
1,01-5,00	7	14,23	19	40,12	26	54,35
5,01-20,00	2	27,15	2	19,67	2	46,82
20,01-100,00	-	-	3	166,56	3	166,56
100,01-200,00	1	112,57	1	116,82	2	229,39
200,01-500,00	-	-	-	-	-	-
500,01-2000,00	1	1705,63	-	-	1	1705,63
> 2000,00	1	10223,10	1	2311,67	1	12534,60
Razem	33	12091,77	46	2665,07	86	14756,84

*grunty stanowiące współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,6506 ha

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 6. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu

Obręb, nadleśnictwo	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Buczyna Piotrowicka	rezerwat przyrody	131	449	7	85,2	14,8
Łęgi źródłiskowe koło Przemkowa	rezerwat przyrody	87	390	5	55,0	45,0
Stawy Przemkowskie	rezerwat przyrody	77	369	5	94,8	5,2
Obręb Przemków	lasy ochronne	43	197	7	31,1	68,9
	ogółem obręb	47	167	6	18,1	81,8
Obręb Żuków	lasy ochronne	54	254	7	34,3	65,7
	ogółem obręb	52	228	7	15,4	84,6
Nadleśnictwo Przemków	lasy ochronne	44	203	7	31,4	68,6
	ogółem nadl.	50	185	6	19,5	80,5

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

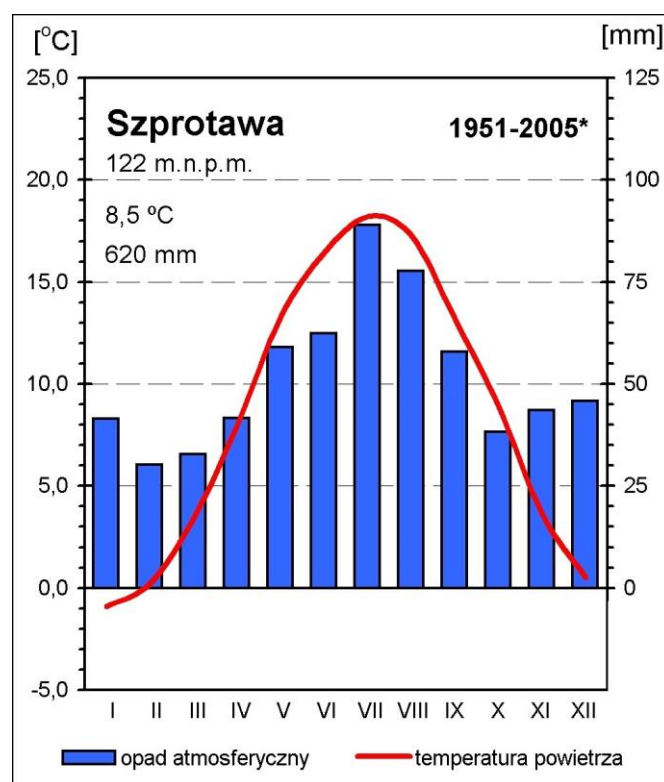
Tabela 7. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa Przemków

Jednostka (stan na 1.01.2014)	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Przeciętny przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział siedlisk borowych (%)	Udział gatunków iglastych (%)
Obręb Przemków	49	173	6	91,5	79,8
Obręb Żuków	53	235	7	86,9	80,4
Nadleśnictwo Przemków	50	185	6	90,6	79,9
RDLP Wrocław*	63	265	brak danych	brak danych	74,8
Lasy Państwowe*	62	257	9,8	51	76,8

*Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2012 r.

III.7. KLIMAT

Charakterystykę klimatyczną nadleśnictwa Przemków oparto o wieloletnich pomiarów meteorologicznych w stacji Szprotawa ($\gamma=51^{\circ}32' N$, $\lambda=15^{\circ}32' E$, $H=122 m n.p.m$) zlokalizowanej około 17 kilometrów od centralnej części omawianego obszaru i około 10 kilometrów od jego północno-zachodniej granicy. Duża zgodność publikowanych danych z tej stacji (Roczniki Meteorologiczne IMGW) z serią pomiarową ze stacji Legnica umożliwiła uzupełnienie luk i opracowanie jednorodnych ciągów wielkości temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego w okresie od 1951 do 2005 roku. Użyte do tego celu dane pomiarowe dla stacji Legnica z lat 1951-2005 pochodzą z globalnej historycznej bazy danych meteorologicznych (GHCN) oraz z globalnej bazy danych wielkości dobowych (GLOALSOD).¹ Wykorzystanie numerycznego modelu terenu łącznie z danymi meteorologicznymi do analiz przestrzennych pozwoliło na określenie wpływu lokalnej rzeźby terenu na wielkość opadu atmosferycznego w zasięgu działania nadleśnictwa.

Rycina. 1. Diagram klimatyczny dla stacji Szprotawa (1951-2005)

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Niekomercyjny dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nielimitowany.

W nadleśnictwie Przemków podobnie, jak w całym regionie klimat w głównej mierze kształtują wielkoskalowe procesy cyrkulacyjne związane z obiegiem ciepła i wilgoci w atmosferze. Pogodę kształtują całoroczne ośrodki baryczne Niż Islandzki i Wyż Azorski, a także sezonowy Wyż Azjatycki oraz wyż powstające nad Europą Północną. W ciągu roku dominują wilgotne masy powietrza polarno-morskiego (46%), podczas gdy powietrze polarno-kontynentalne stanowi przeciętnie 38%. Sytuacje z napływem chłodnych mas arktycznych stanowią tylko 10% dni w roku. Wysoki udział mas polarno-morskich sprawia, że klimat jest dość ciepły i łagodny. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie. Klimat przejściowy Polski odznacza się dużą częstością przemieszczających się frontów atmosferycznych, co wpływa na ogromną zmienność pogody z dnia na dzień. Przechodzeniu frontu chłodnego (przeciętnie 126 dni w roku) najczęściej towarzyszy wzrost prędkości wiatru i gwałtowny opad atmosferyczny. Front ciepły (65 dni) oznacza zazwyczaj długotrwałe pogorszenie pogody, deszcz ciągły o zmiennej intensywności.

Tabela 8. Średnie miesięczne wartości temperatury powietrza 2 m n.p.g. [°C] w Szprotawie (1951-2005)

Szprotawa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok	IV-IX
1951-1960*	-1,2	-1,8	2,3	7,3	12,7	16,8	18,6	17,2	13,0	8,6	3,5	1,3	8,2	14,3
1961-1970*	-2,9	-0,7	2,2	8,4	12,4	16,9	17,6	16,4	13,5	9,2	4,1	- 1,6	8,0	14,2
1971-1980*	-0,9	1,0	4,0	7,0	12,8	15,9	17,2	16,7	12,6	8,0	3,6	1,4	8,3	13,7
1981-1990*	-0,6	-0,2	4,1	8,0	13,9	15,9	18,1	17,0	13,3	9,6	3,5	1,1	8,6	14,4
1991-2000*	0,4	2,3	4,3	8,9	13,7	16,7	18,9	18,3	13,4	8,9	3,3	0,6	9,1	15,0
1996-2005*	-0,3	1,7	3,9	8,9	14,6	17,0	18,6	18,5	13,5	9,5	3,9	0,3	9,2	15,2
1951-2005*	-0,9	0,2	3,4	8,0	13,3	16,5	18,2	17,3	13,2	8,9	3,6	0,5	8,5	14,4

W latach 1951-1955 oraz 1965-2005 wartości średniej miesięcznej temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego estymowane na podstawie danych ze stacji Wrocław.

Przeważającą część leśnej części obszaru nadleśnictwa Przemków charakteryzuje średnia roczna temperatura powietrza wynosząca 8,4°C. Tylko w leśnictwach Wilkocin i Cegielnia (obręb Przemków) wynosi ona 8,3°C. Przeciętnie cały obszar nadleśnictwa charakteryzuje temperatura 8,4°C, która jest tylko o 0,1°C niższa od średniej wieloletniej notowanej w stacji Szprotawa. Dane z tej stacji wskazują, że najcieplejszym miesiącem na tym obszarze jest zazwyczaj lipiec (18,2°C) zaś najchłodniejszym styczeń (-0,9°C). Wpływ lokalnej rzeźby terenu na przestrzenne zmiany temperatury praktycznie nie jest obserwowany. Wielkość zmienności średniej rocznej temperatury powietrza pomiędzy obszarami (leśnictwami) o zróżnicowanej wysokości nad poziomem morza jest

zaniedbywalny i nie przekracza $0,1^{\circ}\text{C}$. Oba obręby leśne (Przemków i Żuków) charakteryzuje jednakowa średnia roczna temperatura powietrza wynosząca $8,4^{\circ}\text{C}$. W wieloleciu 1951-2005 najchłodniejszą dekadą był okres 1961-1970, kiedy średnia roczna temperatura powietrza w stacji Szprotawa wyniosła $8,0^{\circ}\text{C}$, a najcieplejszą latami 1991-2000 ($9,1^{\circ}\text{C}$). Ostatnie dziesięć lat w analizowanym okresie charakteryzuje najwyższa średnia temperatura powietrza w wieloleciu 1951-2005 wynosząca $9,2^{\circ}\text{C}$.

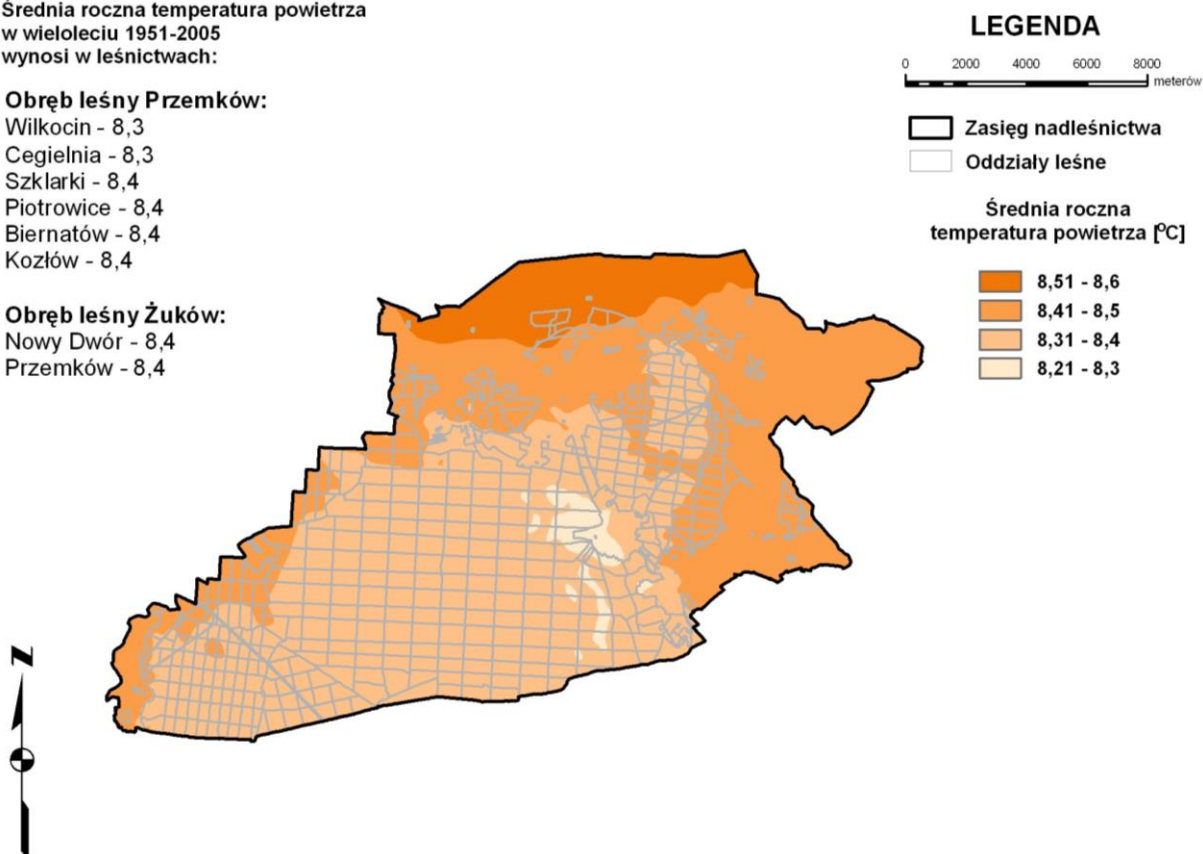
Średnia roczna temperatura powietrza w wieloleciu 1951-2005 wynosi w leśnictwach:

Obręb leśny Przemków:

Wilkocin - 8,3
Cegielnia - 8,3
Szkłarki - 8,4
Piotrowice - 8,4
Biernatów - 8,4
Kozłów - 8,4

Obręb leśny Żuków:

Nowy Dwór - 8,4
Przemków - 8,4

Rycina. 2. Średnia roczna temperatura powietrza ($^{\circ}\text{C}$) w nadleśnictwie Przemków (1951-2005)

Średnia wieloletnia (1951-2005) suma opadu atmosferycznego w stacji Szprotawa wynosi 620 mm. Z uwagi jednak na względnie dużą zmienność tego parametru w przestrzeni nie można traktować jej jako wartości reprezentatywnej dla obszaru całego nadleśnictwa. Wykorzystanie technik GIS pozwoliło na oszacowanie wzrostu sum opadu postępującą wraz z wysokością nad poziomem morza i określenie przeciętnych wielkości rocznych jego sum dla poszczególnych leśnictw. Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że na obszarze nadleśnictwa Przemków nie uwidaczniają się inne niż wysokość n.p.m. czynniki geograficzne (cienie opadowe, zasłonięcia) mogące wpływać na pole opadu.

Tabela 9. Średnie miesięczne wartości sumy opadów atmosferycznych [mm] w Szprotawie (1951-2005)

Szprotawa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok	IV-IX
1951-1960*	37	26	35	47	51	56	97	67	47	33	35	46	576	364
1961-1970*	35	35	30	41	72	55	72	102	50	40	52	39	622	392
1971-1980*	55	28	27	46	58	77	118	84	70	54	52	53	723	454
1981-1990*	42	28	27	41	56	75	60	76	57	32	40	47	580	365
1991-2000*	37	33	43	38	58	59	94	60	66	35	38	43	602	374
1996-2005*	40	38	42	35	59	43	110	67	61	38	39	41	613	375
1951-2005*	41	30	33	42	59	62	89	78	58	38	43	46	620	388

W latach 1951-1955 oraz 1965-2005 wartości średniej miesięcznej temperatury powietrza i sum opadu atmosferycznego estymowane na podstawie danych ze stacji Wrocław.

Analiza modelowego rozkładu przestrzennego rocznej sumy opadu atmosferycznego pozwoliła na określenie jej wielkości w leśnej części nadleśnictwa Przemków na 638 mm. Różnica w rocznej dostawie wody z atmosfery pomiędzy obrębami leśnymi jest bardzo niewielka i wynosi poniżej 10 mm. Nieznacznie wyższa suma opadu charakteryzuje obręb Przemków 639 mm, gdy zaś dla obrębu Żuków wynosi ona przeciętnie 633 mm. Należy jednak szczególną uwagę zwrócić na dużą zmienność sumy opadu atmosferycznego z roku na rok w stacji Szprotawa wynoszącą od 58 aż do 139 % przeciętnej rocznej sumy opadu (1951-2005).

Najwyższą roczną sumę opadów atmosferycznych zanotowano w tej stacji w 1974 roku, kiedy wyniosła ona 857 mm, zaś najwyższą przeciętną dziesięcioletnią wielkość tego parametru (723 mm) odnotowano za okres 1971-1980. W przebiegu miesięcznych sum opadu atmosferycznego wyraźnie wyróżnia się letnie maksimum i zimowe minimum. W Szprotawie w wieloletniu 1951-2005 miesiącem o najwyższej sumie opadu atmosferycznego był lipiec (89 mm), zaś o najniższej luty (30 mm). Na obszarze nadleśnictwa w okresie dość łagodnej zimy notuje się pokrywę śnieżną o średniej grubości od 5 do 10 cm zalegającą łącznie do maksymalnie 50 dni.

Na okres wegetacyjny w nadleśnictwie Przemków przypada przeciętnie 63% rocznej sumy opadu atmosferycznego, jednak w poszczególnych latach wielkość ta może się wahać od 48 do 77%. W tym okresie w stacji Szprotawa średnia temperatura powietrza zmienia się od ok. 8°C w kwietniu do ok. 18°C w lipcu. Przeciętnie w trakcie okresu wegetacyjnego w latach 1951-2005 wynosiła ona 13,6°C.

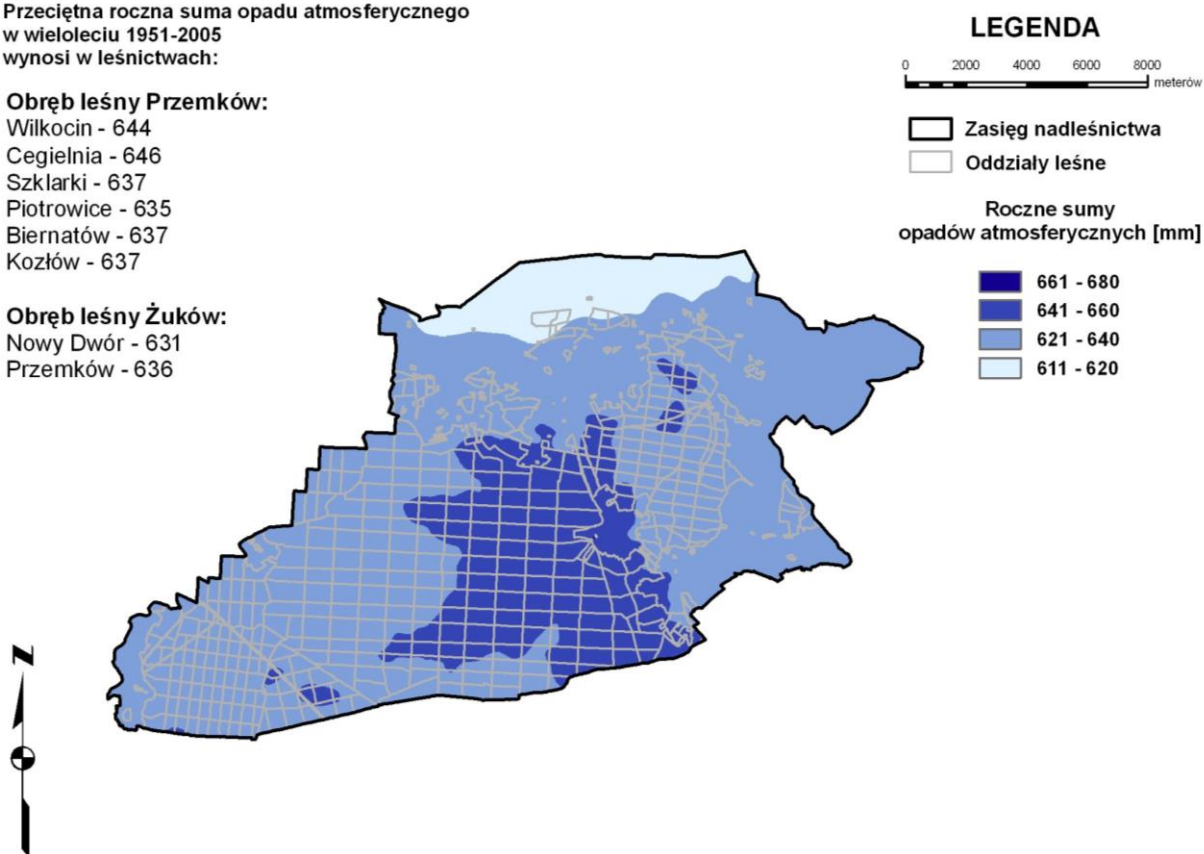
Przeciętna roczna suma opadu atmosferycznego w wieloletniu 1951-2005 wynosi w leśnictwach:

Obręb leśny Przemków:

Wilkocin - 644
Cegielnia - 646
Szkłarki - 637
Piotrowice - 635
Biernatów - 637
Kozłów - 637

Obręb leśny Żuków:

Nowy Dwór - 631
Przemków - 636

Rycina. 3. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w nadleśnictwie Przemków (1951-2005)

Warunki klimatyczne nadleśnictwa Przemków z uwagi na dostatecznie wysokie sumy opadu atmosferycznego oraz bardzo zadowalające warunki termiczne można zaliczyć do bardzo korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu. Lokalna rzeźba terenu oraz zróżnicowanie wysokości nad poziomem morza nie mają wpływu na wielkość sum opadu atmosferycznego w ciągu roku.

III.8. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków stwierdzono występowanie utworów należących do dwóch jednostek geologicznych: monokliny przedsudeckiej oraz bloku przedsudeckiego. Jednostki te rozdzielone zostały dyslokacjami zwanymi systemem uskokuń środkowej Odry. Blok przedsudecki zbudowany jest z utworów proterozoicznych tworzących metamorfik środkowej Odry (gnejsy, łupki i granitognejsy) oraz staropaleozoicznych utworów strefy kaczawskiej (łupki chlorytowo-biotytowe). Na obszarze występowania monokliny przedsudeckiej na krystalicznym podłożu zbudowanym z gnejsów i skał magmowych (paleoryolitów), zalegają niezgodnie piaskowce czerwonego spągowca

(piaskowce arkozowe, łupki ilaste, kwarcyty) oraz utwory węglanowe i ewaporaty cechsztynu (dolomity i wapienie dolomityczne oraz anhydryty drobnokrystaliczne z wkładkami gipsów). Sedymentację kończą utwory lądowe piaskowca pstrego dolnego i środkowego (piaskowce drobnoziarniste z wkładkami łupków ilastych i mułowców). Miąższość tych utworów waha się od 120 do 250 m. Powyżej, zarówno na omówionych utworach bloku przedsudeckiego oraz monokliny przedsudeckiej, leżą niezgodnie utwory trzeciorzędowe wykształcone w okresie od oligocenu górnego do pliocenu górnego. Są to utwory o lądowym charakterze z niewielkimi wpływami morskimi lub brackicznymi, o miąższości dochodzącej do 350 m. Najstarszymi utworami, zwłaszcza w obrębie bloku przedsudeckiego, są na omawianym obszarze zwietrzliny starszych skał krystalicznych. Z późniejszych okresów pochodzą piaski kwarcowe i glaukonitowo-kwarcowe z węglami brunatnymi serii lubuskiej, żarskiej, śląsko-łużyckiej i Mużakowa z zalegającym powyżej górnomioceniowym pokładem węgla brunatnego Henryk, ility, mułki i piaski kwarcowe należące do serii iltów poznańskich poziomy iltów szarych, iltów zielonych i iltów pstrych, kończące profil utworów trzeciorzędowych gliny kaolinowe, piaski i żwiry kwarcowo-skaleninowe serii Gozdnicy. Zalegające powyżej utwory czwartorzędowe występują na przeważającej części obszaru nadleśnictwa i charakteryzują się zmienną miąższością – od 60 m w rejonie Wysoczyzny Przemkowskiej do 100 m w rejonie obecnego koryta rzeki Szprotawy. Są to osady plejstoceniowe zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego oraz utwory holocenu. Do osadów wodnolodowcowych i lodowcowych z okresu zlodowacenia południowopolskiego należą gliny zwałowe górne oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe wypełniające w rejonie Przemkowa obniżenia powierzchni stropu trzeciorzędu. Powyżej występują utwory zlodowacenia środkowopolskiego w postaci utworów wodnolodowcowych reprezentowanych przez piaski ze żwirem, w obrębie których występuje poziom glin zwałowych zlodowacenia Odry. Nad nimi zalegają głównie utwory piaszczysto-żwirowe oraz lokalnie gliny zwałowe zlodowacenia Warty, kończące na omawianym obszarze profil utworów plejstoceniowych. Przy północnej granicy nadleśnictwa na powierzchni terenu występują utwory holoceniowe w postaci torfów oraz namułków na mułkach, piaskach, i żwirach rzecznych doliny Szprotawy (źródło: Atlas Dolnego Śląska, 2008).

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Pod względem hydrograficznym, lasy nadleśnictwa Przemków usytuowane są w zlewisku Bałtyku, w dorzeczu rzeki Bóbr, która jest najważniejszym lewostronnym dopływem Odry. Sieć hydrograficzna nadleśnictwa nie jest silnie rozbudowana i brak jest tu

większych rzek. Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w obszarze następujących jednostek hydrograficznych:

- I Odra**
 - II Bóbr**
 - III Szprotawa**
 - IV Szprotawa od Chocianowskiej wody do Szprotawicy**
 - IV Szprotawa od Szprotawicy do Suchej**
 - IV Kamienny Potok**
 - III Bóbr od Kamiennej do Szprotawy**
 - IV Bóbr od Bobrzycy do Szprotawy**
 - II Odra od Nysy Kłodzkiej do Baryczy**
 - III Kaczawa**
 - IV Czarna Woda**
 - IV Chocianowska Woda**

Charakterystyka dwóch najważniejszych rzek, przepływających przez teren nadleśnictwa Przemków, przedstawia się następująco:

Bóbr (czes. Bobr, niem. Bober) – rzeka w południowo-zachodniej Polsce, płynie przez województwo dolnośląskie i lubuskie, największy z lewobrzeżnych dopływów Odry. Szacowana długość Bobru wynosi 272 km (w Polsce 270 km, w Czechach 2 km). Powierzchnia dorzecza osiąga 5876 km² (w Polsce 5830 km², w Czechach 46 km²). Bóbr jest rzeką o reżimie górsko-nizinnym. Posiada źródła w Karkonoszach, w Czechach, na wysokości 780 m n.p.m. na Bobrowym Stoku. Płynie w kierunku północno-zachodnim doliną o krętym przebiegu, uchodzi do Odry w okolicach Krosna Odrzańskiego.

Szprotawa (niem. Sprotte) – rzeka w zachodniej Polsce, będąca prawym dopływem Bobru o długości 57,5 km i powierzchni dorzecza 870 km². Płynie przez Równinę Szprotawską w województwie dolnośląskim i lubuskim, rozdzielając się na kilka strug w rejonie wsi Ogrodzisko koło Lubina. Na północ od Przemkova płynie przez obszary bagien i stawów i uchodzi do Bobru w Szprotawie.

Na obszarze Dzielnicy Równiny Dolnośląskiej w mezoregionie Borów Dolnośląskich nie ma większych jezior, natomiast w północnej części nadleśnictwa znajdują się Stawy Przemkowskie o powierzchni ponad 1000 ha (*źródło*: dane z KZGW).

III.9.2. WODY PODZIEMNE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków znajduje się główny zbiornik wód podziemnych 315 Chocianów-Gozdnicza obejmujący swym zasięgiem cały obręb Przemków. Głębokość Użytkowego Pietra Wodonośnego (GUWP) na większości powierzchni

nadleśnictwa zawiera się w przedziale 5–15m. W dolinie Bobru, w bezpośredniej okolicy Stawów Przemkowskich oraz na pasie od Biernatowa po granicę z nadleśnictwem Chocianów głębokość ta jest płytsza i wynosi 0–5 m. Ma to odzwierciedlenie w dużo większym udziale siedlisk wilgotnych i bagiennych. Wody podziemne w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zalegają w całości w utworach czwartorzędowych (źródło: Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego, 2005).

III.10. GLEBY

Nadleśnictwo Przemków posiada operat glebowo-siedliskowy, wykonany przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej w Brzegu, wg stanu na 1 stycznia 2010 roku. Łącznie na terenie nadleśnictwa Przemków wyróżniono 27 podtypów gleb. Wśród wyróżnionych typów gleb największy udział w zajmowanej powierzchni mają gleby rdzawe (RD), w tym: brunatne (RDb) - 4732,83 ha (34,4%) oraz gleby rdzawe właściwe (RDw) - 2022,36 ha (14,7%). Są to najczęściej gleby odmiany mezotroficznej i oligotroficznej, odpowiadające borom i lasom mieszanym. Kolejnym typem gleb powszechnie występującym w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa są gleby bielcowe (B), w tym gleby bielcowe właściwe (Bw) występujące na 4235,07 ha (30,8% pow.), bielice właściwe (Blw) - 524,5 ha (3,8% pow.) oraz gleby glejobielcowe murszaste (Bgms) - 308,8 ha (2,2% pow.). Na terenach nizinnych i wyżynnych są to siedliska borów i borów mieszanym, a sporadycznie także lasów mieszanym. Łącznie gleby bielcowe i rdzawe zajmują 88% gruntów leśnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków. Udział pozostałych poszczególnych typów i podtypów gleb w strukturze nadleśnictwa jest niewielki, zajmują one łącznie 12% ogólnej powierzchni nadleśnictwa.

Bardziej szczegółowe informacje i opisy gleb zawiera wykonany przez BULiGL oddział w Brzegu Operat siedliskowy dla nadleśnictwa Przemków (2010).

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na mocy ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.), w Polsce obowiązują następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa grzybów, roślin i zwierząt.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków znajdują się:

- 3 rezerваты przyrody,
- 1 park krajobrazowy,
- 2 obszary chronionego krajobrazu,
- 3 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW),
- 2 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- 8 pomników przyrody,
- 2 użytki ekologiczne,
- chronione gatunki grzybów, roślin i zwierząt.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

IV.1.1. REZERWATY PRZYRODY ISTNIEJĄCE

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są 3 rezerваты przyrody: „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”, „Buczyna Piotrowicka” oraz „Stawy Przemkowskie”.

Rezerwat przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa” został powołany Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 10 stycznia 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 7, poz. 154). Do 2012 r. rezerwat miał wyznaczone zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem nr 7 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 12 kwietnia 2010 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody

„Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”, „Buczyna Piotrowicka”, „Góra Radunia”, „Góra Ślęza” i „Łąka Sulistrowicka” na okres dwóch lat. Aktualnie obowiązującym dokumentem określającym zadania ochronne jest Zarządzenie nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łęgi źródłiskowe koło Przemkowa”. Rezerwat przyrody położony jest w obrębie Przemków, leśnictwie Szklarki i obejmuje wydzielania literowane: 2 c, d, j-n, 3 a-d, 3A a-d oraz wydzielania liniowe: 2 ~a,~c~f,~i~k, 3 ~a~f, 3A ~a~c. W ewidencji gruntów gminy Przemków, obiekt jest zlokalizowany w obrębie Szklarki na działkach o nr.: 264/2/2, 267/1/3 i 268/3A. Łączna powierzchnia rezerwatu wynosi 140,22 ha (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 7, poz. 154).

Zadania ochronne ustanowione na 5 lat dla rezerwatu obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków,
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

Tabela 10. Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa” (źródło: Załącznik do Zarządzenia nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 10 lipca 2012 r.)

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów		
		Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja zadania
Nieleśne ekosystemy łąkowe oraz ekosystemy leśne				
Zarastanie terenu łąki gatunkami drzewiastymi i zanikanie gatunków roślin rzadkich i chronionych na skutek naturalnej sukcesji.	Wykaszanie łąki i wycięcie samosiewów gatunków drzewiastych oraz usunięcie pozyskanej biomasy poza terenem rezerwatu (w tym gałęzi).	Wykoszenie łąk w dwóch pokosach w terminie czerwiec-wrzesień (do wysokości 5–15 cm) i usunięcie pozyskanej biomasy (w tym gałęzi) poza teren rezerwatu, w ramach realizowanego przez nadleśnictwo planu działalności rolno-środowiskowej – Pakiet 3: „ekstensywne trwałe użytki zielone” wariant: ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach. Po przeprowadzeniu prac teren należy dokładnie oczyścić, zwracając szczególną uwagę, aby zebrać wszystkie drobne gałęzie.	3,57 ha	Obr. 1: 2 d

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów		
		Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja zadania
		Wykoszenie łąki w jednym pokosie, w terminie czerwiec-wrzesień i usunięcie pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu. O ile to możliwe z uwagi na podmokły charakter łąki, koszenie należy prowadzić od środka kierując się na zewnątrz. Po przeprowadzeniu ww. prac teren należy dokładnie oczyścić, zwracając szczególną uwagę, aby zebrać wszystkie drobne gałęzie.	0,88 ha	Obr. 1: 2 l
Zanikanie różnorodności biologicznej rezerwatu na skutek złej struktury drzewostanowej (głównie z udziałem świerka)	Przebudowa drzewostanu zgodnie z przyrodniczym typem lasu	Wycinka drzew świerkowych w ramach przebudowy drzewostanu w kierunku właściwego siedliskowo drzewostanu liściastego (głównie gatunki lasotwórcze-olcha i brzoza) Dopuszcza się usunięcie grubizny drzew iglastych poza teren rezerwatu. Prace związane z wycinką drzew należy prowadzić w terminie od 15 sierpnia do 31 marca. Zakres wycinki należy ustalić z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu.	0,85 ha	Obr. 1: 3 c

Rezerwat powołany został dla zachowania walorów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów łągowych oraz grądów i olsów z dużą ilością źródeł, wysięków i gęstą siecią strumieni. Drzewostan ma strukturę różnowiekową, występują tu okazałe buki *Fagus sylvatica* i dęby *Quercus robur*. Do gatunków objętych ochroną ścisłą należą m.in.: cis pospolity *Taxus baccata*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, parzydło leśne *Aruncus sylvestris*, śniedek baldaszkowy *Ornithogalum umbellatum*, wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum* i wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*. Liczne są również gatunki objęte ochroną częściową, np.: bluszcz pospolity *Hedera helix*, barwinek pospolity *Vinca minor*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, porzeczek czarna *Ribes nigrum* i przytulia wonna *Galium odoratum*. Obszar rezerwatu przyrody charakteryzuje się dobrze zachowanymi siedliskami przyrodniczymi: grądów środkowoeuropejskich *Galio-Carpinetum*, łągów

jesionowo-olszowych *Fraxino-Alnetum* i olsów porzeczkowych *Ribesio nigri-Alnetum*. Znajduje się tu również niewielki fragment kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum*. W granicach rezerwatu znalazły się również sąsiadujące z lasem łąki rajgrasowe *Arrhenatheretum elatioris* i trzęślicowe *Molinion*. Walorem kulturowym rezerwatu jest założony tu w XIX w. cmentarz rodowy książąt rodu Schleswig-Holstein (źródło: Dokumentacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu przyrody pod nazwą „Łęgi Źródłiskowe”, 2000).

Fotografia. 1. Wejście do rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa” od strony Przemkowa (fot. Michał Śliwiński)

Rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka” został powołany Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 21 lutego 2002 (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 26, poz. 645). Zlokalizowany jest w wydzieleniach literowanych: 14 g,i-k, 15 a-f, 16 a-c, 25 a-c, 26 a, 37 a-c, 46 a oraz liniowych: 14 ~c~d,~i~j,~m, 15 ~a~d, 16 ~a~c, 25 ~a~c,~f, 26 ~a,~c~d, 37 ~a~b, 46 ~a,~o~r obrębu Przemków. W ewidencji gruntów gminy Gromadka, rezerwat zlokalizowany jest w obrębie Przemków jako działki nr 1451/25, 1453/37, 1456/46, 1465/16, 1466/15, 1467/26 i 1482/14. Całkowita powierzchnia rezerwatu wynosi 171,27 ha (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 26, poz. 645).

Obiekt utworzony został w celu zachowania ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów grądowych, łągowych i olsów z bogatą i unikatową florą. Wraz z przylegającym do niego rezerwatem przyrody „Buczyna

Szprotawska” tworzą jeden z największych kompleksów lasów bukowych na terenie Dolnego Śląska. Występują tu dwie formy buczyn zachowanych w stanie zbliżonym do naturalnego: żyzna buczyna sudecka z żywcem dziewięciolistnym *Dentario enneaphylli-Fagetum* oraz kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*. W wyniku niegdyś prowadzonej gospodarki leśnej, drzewostany z dominacją lipy drobnolistnej *Tilia cordata* mają obecnie charakter łąk. Do opisanych gatunków chronionych należą: barwinek pospolity *Vinca minor*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, przytulia wonna *Galium odoratum* i wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*. Drzewostan bukowy charakteryzuje się dużą powierzchnią starodrzewu, wiele drzew posiada obwód do 350 cm. W północno-zachodniej części rezerwatu przyrody znajduje się ponad 100-letni drzewostan lipowy, będący efektem dawnej gospodarki leśnej. Dominacja lipy drobnolistnej *Tilia cordata* w drzewostanie, silnie rozbudowany podszyt i bogate runo kwalifikuje las jako łąkę środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum* (źródło: Dokumentacja rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka”, 1999).

Rezerwat przyrody „Stawy Przemkowskie” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18.05.1984 r. (MP 1984 Nr 15 poz. 108). Rezerwat został powołany w celu zachowania stawów i bagien oraz otaczających je lasów w dolinie Szprotawy będących ostoją licznych gatunków ptaków. W skład rezerwatu wchodzi obszar stawów o powierzchni 898,91 ha oraz powierzchnia leśna 147,34 ha będąca w zarządzie nadleśnictwa Przemków, obejmująca wydzielania literowane: 212 a-o, 213 a-n, 214 a-g, 215 a-l, 216 a-j,o-s,w oraz liniowe: 213 ~a~h, 214 ~a~b, 215 ~a~h, 216 ~a~h obrębu Żuków (MP 1984 Nr 15, poz. 108). Całkowita powierzchnia rezerwatu wynosi 1046,25 ha.

Rezerwat przyrody składa się z dwóch kompleksów stawów: dużego kompleksu oraz mniejszego kompleksu „Stawy Wołowe” położonego bliżej Przemkowa. Łącznie obejmuje 35 rybnych stawów hodowlanych oraz 12 lasków łąkowych. Stawy objęte ochroną rezerwatową charakteryzują się silnym zwarcie roślinności szuwarowej, budowanej przez trzcinę pospolitą *Phragmites australis*, pałkę wąskolistną *Typha angustifolia* i mannę mielec *Glyceria maxima*. Gatunki te tworzą zwarte pasy wzdłuż lustra wody oraz wyspy szuwarowe, które stanowią miejsce żerowania i rozrodu wielu gatunków ptaków. Najsilniej rozwinięta roślinność szuwarową charakteryzuje północno-wschodnią część kompleksu ze stawami „Brzozowy”, „Nowy Śląski” i „Adelin”. Stawy Przemkowskie są szczególnie cenne ze względu na liczebność łąkowych ptaków wodno-błotnych (48 gatunków). Ponadto, aż pięćdziesiąt jeden gatunków ptaków migrujących ma tu swoje miejsce odpoczynku i żerowania. Jako jedno z 126 miejsc w Polsce, Stawy Przemkowskie zostały wpisane na listę europejskich ostoi ptaków PL087 IBA (Grimmet i Jones, 1989). Stawy figurują też na liście terenów

o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce (Wesołowski i Winiecki, 1988) oraz na liście krajowych ostoi ptaków (Gromadzki i in., 1994). Do najcenniejszych gatunków ptaków występujących na terenie rezerwatu zaliczyć można bociana czarnego *Ciconia nigra*, bociana białego *Ciconia ciconia*, kanię czarną *Milvus migrans*, kanię rudą *Milvus milvus*, bielika *Haliaeetus albicilla*, błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, łączaka *Tringa glareola*, zimorodka *Alcedo atthis*. Występująca tu roślinność również posiada wysokie walory. Drzewa rosnące w alejach, szpalerach oraz w grupach wzdłuż grobli stawów w wielu przypadkach mają charakter drzew pomnikowych. Są to głównie dęby szypułkowe *Quercus robur*, jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior*, wiązy szypułkowe *Ulmus laevis* i lipy drobnolistne *Tilia cordata*. Spośród gatunków objętych ochroną prawną, na terenie rezerwatu występują: grążel żółty *Nuphar lutea*, grzybień północny *Nymphaea candida*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, pływacz zwyczajny *Utricularia vulgaris* i wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* (źródła: plan ochrony rezerwatu „Stawy Przemkowskie”, 1997; projekt planu zadań ochronnych dla OSO Stawy Przemkowskie, 2011). Potencjalnym zagrożeniem dla rezerwatu przyrody jest okresowe przesuszenie terenów wodno-błotnych związane z obniżeniem się poziomu wód gruntowych. Może to spowodować nieodwracalne zmiany w siedlisku zajmowanym przez ptaki, jak i na siedliskach leśnych. Dodatkowo na terenach stawów występować mogą konflikty między produkcją rybacką i ochroną przyrody. Wynikają one mogą ze względu na masowe pobieranie ryb hodowlanych przez ptaki żerujące na stawach (źródło: projekt planu zadań ochronnych dla OSO Stawy Przemkowskie, 2011).

Tabela 11. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków

Lp.	Nazwa	Rok powst.	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze	
			Obręb, oddz.	Gmina		Przedmiotu ochrony	Typu środowiska		Zbiorowiska roślinne	Gatunki chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu*
1	Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa	2002	Obr. 1: 2 c-d,j-n; 3 a-d; 3A a-d; 2 ~a,~c-~f,~i-~k; 3 ~a-~f; 3A ~a-~c	Przemków	leśny	Fitocenotyczny (Fi), zbiorowisk leśnych (zl)	Lasów i borów (L), lasów nizinnych (lni)	140,22	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i> , łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion</i>	Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i> , wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i> , bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i> , barwinek pospolity <i>Vinca minor</i> , wiciokrzew pomorski <i>Lonicera periclymenum</i> , śniedek baldaszkowy <i>Ornithogalum umbellatum</i> ,
2	Buczyna Piotrowicka	2002	Obr. 1: 14 g,i-k; 15 a-f; 16 a-c; 25 a-c; 26 a; 37 a-c; 46 a; 14 ~c-~d,~i-~j,~m; 15 ~a-~d; 16 ~a-~c; 25 ~a-~c,~f; 26 ~a,~c-~d; 37 ~a-~b; 46 ~a,~o-~r	Gromadka	leśny	Fitocenotyczny (Fi), zbiorowisk leśnych (zl)	Lasów i borów (L), lasów nizinnych (lni)	171,27	Kwaśna buczyna <i>Luzulo-Fagenion</i> , żyzne buczyny <i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>	Barwinek pospolity <i>Vinca minor</i> , bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i> , konwalia majowa <i>Convallaria majalis</i> , kopytnik pospolity <i>Asarum europaeum</i> , kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i> , przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i> , przytulia wonna <i>Galium odoratum</i> , wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i> , żywiec cebulkowy <i>Dentaria bulbifera</i> i żywiec ziewięciolistny <i>Dentaria enneaphyllos</i>

Lp.	Nazwa	Rok powst.	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze	
			Obręb, oddz.	Gmina		Przedmiotu ochrony	Typu środowiska		Zbiorowiska roślinne	Gatunki chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu*
3	Stawy Przemkowskie	1984	Obr. 2: 212 a-o; 213 a-n; 214 a-g; 215 a-l; 216 a-j,o-s,w; 213 ~a~h; 214 ~a~b; 215 ~a~h; 216 ~a~h	Przemków	ornitologiczny	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (BF), biocenoza naturalnych i półnaturalnych (np)	Mieszany (M), mozaika różnych ekosystemów (mp)	Powierzchnia gruntów nadleśnictwa Przemków: 147,34 ha Całkowita powierzchnia rezerwatu: 1046,25 ha	-	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> , kania czarna <i>Milvus migrans</i> , kania ruda <i>Milvus milvus</i> , błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> , łączak <i>Tringa glareola</i> , zimorodek <i>Alcedo atthis</i> , wawrzynek wilczyko <i>Daphne mezereum</i> , grązel żółty <i>Nuphar lutea</i> , kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i> , grzybień północny <i>Nymphaea candida</i>

Informacje na temat gatunków obserwowanych na terenie rezerwatów pochodzą z dotychczas sporządzonych opracowań naukowych tych terenów.

Uwaga! W 2013 roku Regionalna Dyrekcja Ochrony we Wrocławiu przygotowała projekt nowego zarządzenia w sprawie rezerwatu przyrody „Stawy Przemkowskie” zmieniającego rodzaj oraz typ i podtyp rezerwatu (rodzaj: faunistyczny (Fn), wodny (W); typ ze względu na dominujący przedmiot ochrony: faunistyczny (PFn), podtyp ptaków (pt); typ ze względu na główny typ ekosystemu: różnych ekosystemów (EE), podtyp: mozaiki różnych ekosystemów (me). Ponadto nowe zarządzenie wprowadza również zmiany w granicy rezerwatu opisując ją punktami jej załamania i określając ostateczną powierzchnię rezerwatu na 1071, 5648 ha.

IV.1.1. REZERWATY PRZYRODY PROPONOWANE

W 1992 r. na gruntach w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków w gminie Gromadka proponowane było utworzenie rezerwatu przyrody „**Wrzosowisko-Dzikowiec**” Obszar tego rezerwatu przyrody miał obejmować 22 oddziały leśne o łącznej powierzchni ponad 1000 ha, a jego przedmiotem ochrony miały być rozległe tereny suchych wrzosowisk (źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Gromadka, 1992). Obecnie obszar proponowanego rezerwatu w znacznej części pokrywa się z powołanym w 2003 r. użytkiem ekologicznym „Cietrzewiowe Wrzosowisko” i obszarem Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015. W sytuacji, gdy siedliska wrzosowisk zostały już objęte ochroną, powoływanie rezerwatu w tym miejscu nie wydawało się być konieczne, jednak „Wrzosowisko-Dzikowiec” w dalszym ciągu figuruje w dokumentach planistycznych gminy Gromadka jako obiekt projektowany (źródło: POŚ dla gminy Gromadka, 2010), a nawet istniejący (źródło: Zmiana SUIKZP Gminy Gromadka, 2008).

IV.2. PARKI KRAJOBRAZOWE

IV.2.1. PARKI KRAJOBRAZOWE ISTNIEJĄCE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowany jest jeden park krajobrazowy.

Przemkowski Park Krajobrazowy został powołany Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z 7 czerwca 1997 r. (Dz. Urz. Woj. Leg. Nr 15, poz. 137). Kolejnymi aktami prawnymi dotyczącymi tego obiektu były: Zarządzenie Nr 45 Woj. Dol. z 16 marca 1999 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 6, poz. 208), Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego w sprawie Przemkowskiego Parku Krajobrazowego oraz Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 04 kwietnia 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 94, poz. 1104). Najnowszym aktem prawnym jest Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z 12 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 303, poz. 3491). Całkowita powierzchnia Parku wynosi 22 338 ha, posiada również wyznaczoną otulinę o areale 15 457 ha. Grunty w zarządzie nadleśnictwa Przemków obejmują 12444,47 ha powierzchni Parku oraz 395,1 ha jego otuliny.

Celem utworzenia parku krajobrazowego było zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych doliny nizinnej rzeki Szprotawy wraz z obszarami wodnymi i wodno-błotnymi w zlewni rzeki Bóbr oraz zachowanie siedlisk borowych, w tym suchych wrzosowisk. Na terenie Przemkowskiego Parku Krajobrazowego zlokalizowane są cztery rezerwaty przyrody, trzy w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków („Stawy Przemkowskie”, „Buczyna Piotrowicka” i „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”) oraz rezerwat „Torfowisko Borówki” w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Chocianów.

Park położony jest na terenie gmin: Przemków, Gaworzyce, Radwanice w powiecie polkowickim oraz gminy Gromadka w powiecie bolesławieckim. Północna część Parku obejmuje fragment Równiny Szprotawskiej graniczącej ze Wzgórzami Dalkowskimi, przez którą przepływa rzeka Szprotawa. W jej obniżeniu znajduje się jeden z największych kompleksów stawów rybnych. Środkowa część parku leży w zachodniej części Wysoczyzny Lubińskiej zwanej Wzgórzami Chocianowskimi, południowo-zachodnia część znajduje się na obszarze mezoregionu Bory Dolnośląskie, a południowo-wschodnia stanowi fragment Równiny Legnickiej. Na terenie Przemkowskiego Parku Krajobrazowego wyróżnia się cztery typy krajobrazu: krajobraz den dolinnych, krajobraz teras z wydhami, krajobraz równin peryglacialnych oraz krajobraz ostańców peryglacialnych.

Specyfiką Przemkowskiego Parku Krajobrazowego jest mozaika przenikających się siedlisk. Rozległe bory sosnowe, niewielkie powierzchnie lasów liściastych, stawy rybne oraz śródleśne torfowiska i wydmy tworzą różnorodne warunki dla fauny i flory. Spotyka się na terenach nieznacznie od siebie oddalonych gatunki subatlantyckie i kontynentalne, jak i nizinne oraz górskie tworzące unikatowe bogactwo gatunkowe. Spośród cennych gatunków występujących w zasięgu parku krajobrazowego wyróżniają się m.in.: rosiczka pośrednia *Drosera intermedia*, nadwodnik trójpręcikowy *Elatine triandra*, namulnik brzegowy *Limosella aquatica*, żurawina drobnolistna *Oxycoccus microcarpus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, welnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, widlicz cyprysowy *Diphasiastrum tristachyum* oraz kukulka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*. W ramach inwentaryzacji szaty roślinnej prowadzonej w 2013 r. na potrzeby projektu plany ochrony Parku, stwierdzono występowanie 15 typów siedlisk przyrodniczych, w tym charakterystycznych dla obszaru Parku suchych wrzosowisk (kod: 4030) oraz wielu chronionych i/lub zagrożonych gatunków roślin (w liczbie 70), mszaków (22) i porostów (29). Do najcenniejszych gatunków roślin należą m.in. fiołek mokradłowy *Viola stagnina*, jęczyznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium*, lindernia mułowa *Lindernia procumbens*, nadwodniki *Elatine* sp. i widlicz cyprysowy *Diphasiastrum tristachyum*. Na obszarze Parku stwierdzono również występowanie 8 gatunków torfowców *Sphagnum* sp. oraz zagrożonego w skali kraju mchu nastroszka Brucha *Ulota bruchii*, a z chronionych gatunków porostów można spotkać brodaczkę *Usnea* sp., chrobotki *Cladonia* sp. i płucnice *Cetraria* sp. Największymi zagrożeniami dla szaty roślinnej Przemkowskiego Parku Krajobrazowego są antropogeniczne i naturalne zmiany stosunków wodnych, ekspansywne gatunki roślin rodzimych i obcych geograficznie, nadmierny ruch turystyczny i wtórna sukcesja, powodująca zarastanie łąk i wrzosowisk (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Teren parku krajobrazowego stanowi jedną z cenniejszych ostoi ptaków w Polsce. Różnorodność siedliskowa umożliwia koegzystencję wielu, często rzadkich gatunków na

niewielkim obszarze. Rozległe bory sosnowe znajdujące się w dalekim oddaleniu od ludzkich osad stwarzają odpowiednie siedlisko dla bielika *Haliaeetus albicilla*, bociana czarnego *Ciconia nigra*, kani czarnej *Milvus migrans*, kani rudej *Milvus milvus*, sóweczki *Glaucidium passerinum* i włośчатки *Aegolius funereus*. Siedliska graniczne borów i wrzosowisk czynią idealne miejsce do bytowania świergotka polnego *Anthus campestris*, lerki *Lullula arborea*, lelka *Caprimulgus europaeus* i dudka *Upupa epops*. Żyzne lasy liściaste stanowią ostoję dla muchołówki małej *Ficedula parva*, siniaka *Columba oenas*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus* i dzięcioła średniego *Dendrocopos medius*. Tereny wodne Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, szczególnie stawy hodowlane, stanowią miejsce stałego lub czasowego przebywania nawet 220 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. Do najciekawszych gatunków zaliczyć można: żurawia *Grus grus*, perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, derkacza *Crex crex*, świerszczaka *Locustella naevia*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis* oraz wąsatkę *Panurus biarmicus*. Spośród ssaków na uwagę zasługuje występowanie popielicy *Glis glis*, borowca wielkiego *Nyctalus noctula*, borowiaczka *Nyctalus leisleri*, gacka brunatnego *Plecotus auritus* oraz kolonii nietoperzy nocka dużego *Myotis myotis*, mopka *Barbastella barbastellus* i nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii* zimującej w poradzieckim bunkrze w Wilkocinie. Zagroženiem dla rodzimej i migrującej fauny jest zwiększanie się liczebności jenota, norki amerykańskiej oraz piżmaka (źródło: www.dzpk.pl). Aktualnie trwają prace nad projektem planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego.

Tabela 12. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic Przemkowskiego Parku Krajobrazowego

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	1 a-ax; 2 a-p; 2A a-cx; 3 a-d; 3A a-z; 4 a-jx; 5 a-o; 6 a-zx; 7 a-m; 8 a-n; 9 a-m; 10 a-o; 11 a-n; 12 a-l; 13 a-n; 14 a-l; 15 a-f; 16 a-d; 17 a-o; 17A a-k; 18 a-w; 18A a-y; 19 a-n; 20 a-p; 21 a-i; 22 a-l; 23 a-m; 24 a-p; 25 a-i; 26 a-h; 27 a-g; 28 a-c; 29 a-r; 30 a-j; 31 a-k; 32 a-r; 33 a-j; 34 a-j; 35 a-g; 36 a-m; 37 a-c; 38 a-s; 39 a-k; 40 a-p; 41 a-n; 42 a-n; 43 a-j; 44 a-n; 45 a-g; 46 a-j; 47 a-l; 48 a-j; 49 a-h; 50 a-lx; 51 a-s; 52 a-m; 53 a-j; 54 a-m; 55 a-k; 56 a-j; 57 a-n; 58 a-f; 59 a-h; 60 a-p; 61 a-m; 62 a-i; 63 a-k; 64 a-i; 65 a-c; 66 a-k; 67 a-o; 68 a-g; 69 a-l; 70 a-n,fx; 71 a-t; 72 a-i; 73 a-g; 74 a-f; 75 a-i; 76 a-i; 77 a-h; 78 a-h; 79 a-g; 80 a-h; 81 a-c; 82 a-l; 83 a-p; 84 a-i; 85 a-w; 86 a-w; 87 a-l; 88 a-i; 89 a; 90 a-g; 91 a-b; 92 a-h; 93 a-g; 94 a-h; 95 a-b; 96 a-c; 97 a-f; 98 a-j; 99 a-n; 100 o-t; 101 a-d; 102 a-f; 103 a-o; 104 a-k; 105 a-j; 106 a-g; 107 a-f; 108 a-c; 109 a-g; 110 a-d; 111 a-d; 112 a-d; 113 a-b; 114 a-g; 115 a-g; 116 a-m; 117 a-i; 118 a-c; 119 a-d; 120 a-h; 121 a-g; 122 a-g; 123 a-w; 124 a-x; 125 a-n; 126 a-f; 127 a-f; 128 a-i; 129 a-l; 130 a-d; 131 a-d; 132 a-b; 133 a-c; 134 a-d; 135 a-g; 136 a-f; 137 a-f; 138 a-c; 139 a-f; 140 a-g; 141 a-k; 142 a-h; 143 a-i; 144 a-f; 145 a-g; 147 a-gx; 148 a-h; 149 a-f; 150 a-h; 151 a-i; 152 a-h; 153 a-c; 154 a-d; 155 a-d; 156 a-g; 157 a-b; 158 a-d; 159 a-h; 160 a-l; 161 a-g; 162 a-g; 163 a-c; 164 a-f; 165 a-i; 166 a-h; 167 a-d; 168 a-b; 169 a-b; 170 a-c; 171 a-f; 172 a-g; 173 a-f; 174 a-c; 175 a-h; 176 a; 187 a-d; 188 a-f; 189 a-d; 190 a-c; 191 a-b; 192 a; 193 a-c; 194 a-f; 195 a-f; 196 a-c; 197 a-i; 198 a-c; 210 a-g; 211 a-b; 223 a-f; 224 a-i; 225 a-j; 226 a-h; 227 a-f; 228 a-h; 229 a-f; 230 a-g; 231 a-d; 232 a-g; 233 a-b; 234 a-b,g; 245 a-f; 246 a; 247 a-d; 260 a-j; 261 a-i; 262 a-g; 263 a-p; 264 a-k; 265 a-f; 266 a-d; 267 a-h; 292 a-m; 293 a-ax; 294 a-g; 295 a-j; 296 a-t	10000,52

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Żuków	211 g-n; 212 a-bx; 213 a-n; 214 a-g; 215 a-l; 216 a-x; 217 a-l; 218 a-h; 219 a-j; 220 a-l; 221 a-f; 222 a-l; 223 a-h; 224 a-k; 225 a-i; 226 a-i; 227 a-j; 228 a-h; 229 a-x; 230 a-h; 231 a-g; 232 a-f; 233 a-h; 234 a-n; 235 a-n; 236 a-g; 237 a-h; 238 a-h; 239 a-g; 240 a-h; 241 a-f; 242 a-g; 243 a-g; 244 a-h; 245 a-o; 246 a-l; 247 a-c; 248 a-f; 249 a-f; 250 a-k; 251 a-h; 252 a-j; 253 a-h; 254 a-i; 255 a-o; 256 a-g; 257 a-j; 258 a-j; 259 a-l; 260 a-n; 261 a-j; 262 a-s; 263 a-r; 264 a-k; 265 a-h; 266 a-n; 267 a-r; 268 a-t; 269 a-x; 270 a-r; 271 a-m; 272 a-i; 273 a-j; 274 a-i; 275 a-k; 276 a-i; 277 a-i; 278 a-h; 279 a-f; 280 a-f; 281 a-i; 282 a-i; 283 a-l; 284 a-j; 285 a-j; 286 a-h; 287 a-h; 288 a-h; 289 a-d; 290 a-i; 291 a-f; 292 a-o; 293 a-z; 294 a-f; 295 a-d; 296 a-n; 297 a-g; 298 a-i; 299 a-i; 300 a-bx; 301 a-m; 302 a-l; 303 o	2443,95
Razem		12444,47

*powierzchnia wydzieleń literowanych

IV.3. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych (*źródło*: Ustawa o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.).

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są dwa obszary chronionego krajobrazu: „**25-Dolina Bobru**” i „**31-Dolina Szprotawki**”. Oba zostały powołane na mocy Rozporządzenia Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 9, poz. 172). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 2 lipca 2013r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub 2013.1728).

Obszar Chronionego Krajobrazu „25-Dolina Bobru” o powierzchni 13 131 ha i obejmuje dolinę Bobru między Żaganiem i Małomicami. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, obszar ten obejmuje niewielki fragment obrębu Przemków (83,83 ha) oraz grunty znajdujące się poza zarządem nadleśnictwa.

Tabela 13. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „25-Dolina Bobru”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.*[ha]
Przemków	186 a-kx; 209 a-i,k-m	80,48
Razem		80,48

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 14. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „25-Dolina Bobru”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	209 j	3,35
Razem		3,35

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Obszar Chronionego Krajobrazu „31-Dolina Szprotawki” o powierzchni 5570 ha znajduje się na terenie gmin Niestawice i Szprotawa. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, niewielki fragment tego obszaru obejmuje grunty znajdujące się poza zarządem nadleśnictwa (*źródło*: obszary chronionego krajobrazu, RDOŚ Gorzów Wlkp.).

IV.4. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowanych jest pięć obszarów sieci Natura 2000: trzy obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) i dwa Obszary Specjalnej Ochrony (OSO).

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów leśnych w zarządzie nadleśnictwa Przemków znajdujących się w zasięgu granic obszarów Natura 2000 przyjęto, że do danej ostoi zalicza się wszystkie wydzienienia leśne zlokalizowane w jej zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z daną ostoją. Dla wydzieleń leśnych pokrywających się w części z obszarem Natura 2000 przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru Natura 2000 od granicy wydzienienia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic ostoi Natura 2000 dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.4.1. OBSZARY MAJĄCE ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY (PROJEKTOWANE SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK)

IV.4.1.1. OZW WRZOSOWISKO PRZEMKOWSKIE PLH020015

Typ ostoi: G (obszar zakwalifikowany jako OZW, do zatwierdzenia jako SOO)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 6663,7 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 4529,73 ha

Powiązania z innymi obszarami: OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.

Uwaga! Na dzień 1.01.2014 roku obszar OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Organ sprawujący

nadzór nad obszarem w 2013 roku opracował projekt planu zadań ochronnych. Jego zapisy były konsultowane w trakcie całego procesu planistycznego podczas spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW). W spotkaniach zespołu brali udział przedstawiciele kluczowych instytucji i podmiotów gospodarczych z terenu objętego projektem planu. Wśród nich byli również przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu oraz nadleśnictwa Przemków. Obecnie organ sprawujący nadzór nad obszarem realizuje prace mające na celu przygotowanie projektu dokumentu do konsultacji społecznych przewidzianych ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. 2013 poz. 1235 z późn. zmian.). Wejście w życie zarządzenia dyrektora regionalnego ochrony środowiska w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 przewiduje się na koniec I kwartału 2014 r.

W związku z tym, że prace nad projektem planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa Przemków odbywały się równocześnie z pracami nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, w trakcie wprowadzania określonych zapisów w projekcie pul uwzględniono część projektowanych zadań ochronnych dla przedmiotów ochrony odnoszących się do prowadzonej w obszarze Natura 2000 gospodarki leśnej. W projekcie pul uwzględniono również lokalizację przedmiotów ochrony w obszarze potwierdzonych w projekcie pzo.

Charakterystyka obszaru

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 zajmuje powierzchnię 6663,7 ha i położony jest w północno-zachodniej części województwa dolnośląskiego, na obszarze powiatu bolesławieckiego, w północnej części gminy Gromadka i w północno-wschodnim zasięgu gminy wiejskiej Bolesławiec. Obejmuje on głównie tereny dawnego poligonu przemkowskiego, znajdujące się pod zarządem nadleśnictw Chocianów i Przemków, a jedynie w niewielkim stopniu podlegające władzom gminnym. Centralny punkt obszaru wyznaczają współrzędne geograficzne: długość E 15°41'51" oraz szerokość N 51°27'9". Obszar pokrywają piaski i żwiry rzeczne oraz lodowcowe pochodzące ze zlodowacenia środkowopolskiego, licznie występują wydmy zbudowane z holocenijskich piasków eolicznych. Obszar zlokalizowany jest głównie na terenach leśnych, w mniejszej części terenach użytkowanych rolniczo. W związku z tym główną działalnością realizowaną w granicach obszaru jest działalność z zakresu gospodarki leśnej. Ze względu na znaczny udział wrzosowisk w obszarze ma on również duże znaczenie dla gospodarki pasiecznej w regionie. Nie przewiduje się, aby w perspektywie kolejnych lat w granicach obszaru nastąpiła zmiana dotychczasowych sposobów jego wykorzystywania.

W ramach prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków dokonano weryfikacji przedmiotów ochrony obszaru: siedlisk przyrodniczych: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (kod 2330), suche wrzosowiska (*Callunogenistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*) (kod 4030) i sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*) (kod 91T0) oraz gatunków zwierząt: mopek *Barbastella barbastellus* (kod 1308), nocek duży *Myotis myotis* (kod 1324) i wilk *Canis lupus* (kod *1352). Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków stwierdzono występowanie wszystkich wymienionych wyżej przedmiotów ochrony tego obszaru (źródło: projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013).

Tabela 15. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow. * [ha]
Przemków	60 o-p; 75 c,f,i; 76 f,h-i; 77 g-h; 78 d-h; 80 b-h; 81 b-c; 82 d-l; 83 f,k-m,o-p; 90 a-g; 91 a-b; 92 a-h; 93 a-g; 94 a-h; 95 a-b; 96 a-c; 97 a-f; 98 f,h; 107 a-f; 108 a-c; 109 a-g; 110 a-d; 111 a-d; 112 a-d; 113 a-b; 114 a-g; 115 a,c; 130 a-d; 131 a-d; 132 a-b; 133 a-c; 134 a-d; 135 a-g; 136 a-f; 137 a-f; 138 b-c; 152 a-h; 153 a-c; 154 a-d; 155 a-d; 156 a-g; 157 a-b; 158 a-d; 159 a-h; 160 a-l; 161 a,d-g; 167 a-d; 168 a-b; 169 a-b; 170 a-c; 171 a-f; 172 a-g; 173 a-f; 174 a-c; 175 a-h; 176 a; 177 h; 189 a-d; 190 a-c; 191 a-b; 192 a; 193 a-c; 194 a-f; 195 a-f; 196 a-c; 197 a-i; 198 a-c; 199 a-b; 210 a-g; 211 a-g; 212 b; 213 c,f-g; 224 a-d; 225 a-i; 226 a-b,d; 227 a-b,f; 228 a-h; 229 a-f; 230 a-g; 231 a-d; 232 a-g; 233 a-b; 234 a-i; 235 a-g; 236 a,c-f; 237 g; 245 a-f; 246 a; 247 a-h; 248 a-c; 249 a-f; 250 a-c; 251 a-d; 252 a-b,d,g-h; 263 a-p; 264 a-k; 265 a-f; 266 a-d; 267 a-h; 268 a-f; 269 a-f; 270 a-d; 271 a-d; 272 a-f; 273 a-c; 274 a-i; 275 f-g; 282 a-b; 283 a-d; 284 a-d; 285 a-d; 286 a,d-g	3937,98
Ogółem		3937,98

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 16. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU).

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow. * [ha]
Przemków	60 n; 75 b; 76 a,g; 77 d-f; 78 b-c; 79 c-g; 80 a; 81 a; 82 a-c; 83 a-c,g,j,n; 89 a; 98 a-b; 115 b; 138 a; 139 f; 161 b; 162 d; 177 a-b,i; 199 c,f,h; 212 a; 213 a; 224 f,i-i; 225 j; 226 c,f-h; 227 c-d; 236 b; 237 d; 252 c; 253 f,h; 260 a-d; 262 b,g; 275 a-c; 276 d,h; 286 b; 287 c-d	591,75
Ogółem		591,75

*powierzchnia wydziałów literowanych

Uwaga! W ramach projektu planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 zaproponowano zmianę granicy tego obszaru na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków. Propozycja dotyczyła włączenia w zasięg obszaru oddziałów 74, 75, 88, 105 obrębu Przemków, na których zlokalizowane są obiekty budowlane stanowiące kluczowe znaczenie dla zachowania miejsc hibernacji mopka *Barbastella barbastellus* (kod 1308) i nocka dużego *Myotis myotis* (kod 1324) oraz wyłączenia wydziałów 224 b-d, 225 a,b, 226 a, 227 a obrębu Przemków z uwagi na brak znaczenia dla zachowania przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000. Proponowana zmiana granicy obszaru w dalszym ciągu podlega konsultacjom i może zmienić swój docelowy przebieg (źródło: projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013).

Tabela 17. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF/PZO	Ocena ogólna wg SDF/PZO	Adres leśny (opisane powierzchniowo)	Adres leśny (opisane fragmentarycznie)
2330	Wydmy śródłądowe z murawami napiaskowymi	30,65 / 26,37	B / B	Obr. 1: 271 b; 272 c,f; 282 a; 283 a	-
4030	Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>)	1999,11 / 1050,02	A / A	Obr. 1: 194 f; 210 b; 211 a; 229 b; 233 b; 235 c; 247 a; 268 d; 269 f; 270 a; 271 a,d; 272 b,d; 282 b; 283 b-c	-
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	6,66 / 6,14	C / C	Obr. 1: 174 c	-

Tabela 18. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OZW wg SDF /projektu PZO	Ocena ogólna wg SDF /projektu PZO	Adres leśny
1308	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	Osiadła: P / Osiadła: 11-50 i	C / C	Gatunek występuje w zasięgu całego obszaru Natura 2000 na terenach leśnych, które stanowią miejsce jego żerowania. Obiekty, będące miejscami hibernacji gatunku stwierdzono w wydzieleniach: Obr. 1: 111 a, 134 b
1323	Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i>	Osiadła: P / Osiadła	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	Osiadła: P / Osiadła 11-50 i	C / C	Gatunek występuje w zasięgu całego obszaru Natura 2000 na terenach leśnych, które stanowią miejsce jego żerowania. Obiekty, będące miejscami hibernacji gatunku stwierdzono w wydzieleniach: Obr. 1: 111 a, 134 b, 245 a
1352	Wilk <i>Canis lupus</i>	Osiadła: 7-8 i / Rozrodca: 6-10 i	B / B	Gatunek występuje na terenach leśnych całego obszaru Natura 2000.
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Osiadła: P / Osiadła	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.

*Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne lub Jednostka: i = osobniki pojedyncze

IV.4.1.2. OZW JELONEK PRZEMKOWSKI PLH020097

Typ ostoi: G (obszar zakwalifikowany jako OZW, do zatwierdzenia jako SOO)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 62,6 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 97,08 ha

Powiązania z innymi obszarami: OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.

Uwaga! Na dzień 1.01.2014 roku obszar OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony.

Charakterystyka obszaru

Ostoja jest w całości zlokalizowana na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków. Wyznaczenie jej granic stanowiło ochronę kluczowego miejsca występowania jelonka

rogacza *Lucanus cervus* na Dolnym Śląsku. Obszar ten jest zarazem węzłem migracyjnym osobników pochodzących ze stanowisk w dolinie Odry w okolicach Nowej Soli z innymi stanowiskami w Borach Dolnośląskich. Zachowanie tego obszaru gwarantuje utrzymanie zmienności genetycznej i przetrwanie tego rzadkiego gatunku bezkręgowca. Warunkiem występowania jelonka rogacza *Lucanus cervus* jest obecność martwych lub obumierających dębów oraz ich fragmentów: pniaków, nabiegów korzeniowych i leżących konarów, w których rozwija się larwa. W granicach obszaru występuje fragment ponad 100-letniej kwaśnej dąbrowy *Quercetea robori-petraea*, będącej siedliskiem także dla niedużej populacji pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*. Zestawienia poniższych przedmiotów ochrony opracowano na podstawie Standardowego Formularza Danych z października 2013 r. oraz danych terenowych zebranych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego.

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	32 n-o; 41 l; 53 h	9,43
Żuków	238 b	1,79
Ogółem		11,22

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 20. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	41 a,d-f,h,j-k,m-n; 53 g,i	57,35
Żuków	237 f-g; 238 a,c-d	28,51
Ogółem		85,86

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 21. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF/ projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/ projektu PO	Adres leśny (opisane powierzchniowo)	Adres leśny (opisane fragmentarycznie)
9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robori-petraeae</i>)	62,6 / 29,67	B / C	Obr. 1: 41 j Obr. 2: 237 f; 238 a	-

Tabela 22. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OZW wg SDF /projektu PO	Ocena ogólna wg SDF /projektu PO	Adres leśny
1083	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Osiadła: C / Osiadła: 500 i	A / A	Obr. 1: 32 n; 41 j,l; 53 h-i Obr. 2: 238 a
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła: P	-	Obr. 1: 41 f,j Obr. 2: 238 a

*Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, P = obecne lub Jednostka: i = osobniki pojedyncze

Uwaga! Siedlisko przyrodnicze kwaśnej dąbrowy *Quercetea robori-petraeae* w granicach obszaru Natura 2000 OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 zostało wpisane do Standardowego Formularza Danych jako przedmiot ochrony obszaru występujący na 100% jego powierzchni (źródło: SDF obszaru, aktualizacja 2012-12-10). Po weryfikacji arealu siedliska przyrodniczego w 2013 r. okazało się, że zajmuje niecałą połowę powierzchni ostoi.

W obszarze Natura 2000 OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 badania prowadzone w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego objęły występowanie siedliska przyrodniczego 9190 kwaśne dąbrowy (*Quercetea robori-petraeae*), które stwierdzono w na gruntach w zarządzie nadleśnictwa

Przemków w wydzieleniach 41 j obrębu Przemków oraz 237 f; 238 a obrębu Żuków. Siedlisko przyrodnicze słabo zróżnicowane pod względem florystycznym, gdyż silnie prześwietlony drzewostan i zakwaszone podłoże powodują, że runo zdominowane jest przez borówkę czernicę *Vaccinium myrtillus*. Podczas badań stwierdzono znaczny udział drzew iglastych oraz deficyt martwego drewna. Dodatkowo, w wydzieleniach 237f; 238a stwierdzono występowanie podrostu buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*, powodującego degenerację struktury siedliska przyrodniczego kwaśnej dąbrowy.

Szacunkowa wielkość populacji jelonka na terenie ostoi wynosi ponad 500 osobników, co mieści się w przedziale $\geq 2\%$ populacji krajowej, stąd ocena powinna być zmieniona na B (obecnie jest ocena C). Tutejsza populacja należy niewątpliwie do największych w województwie, ponadto jest jedną z ważnych składowych metapopulacji tego gatunku zamieszkującej obszar Borów Dolnośląskich. W trakcie inwentaryzacji w 2013 r. udało się potwierdzić występowanie pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* na obszarze OZW Jelonek Przemkowski PLH020097, jednak w związku z wielkością populacji szacowanej na mniej niż 1 % populacji krajowej (w obrębie ostoi) podtrzymano dotychczasową ocenę D. W zakresie jelonka rogacza *Lucanus cervus* będącego przedmiotem ochrony OZW Jelonek Przemkowski PLH020097, za zagrożenia istniejące uznano barierę dla migracji gatunku między dwoma enklawami ostoi oraz występowanie podrostu buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*, a jako potencjalne również usuwanie martwych i zamierających drzew oraz stosowanie substancji chemicznych stosowanych w leśnictwie.

IV.4.1.3. OZW BUCZYNA SZPROTAWSKO-PIOTROWICKA PLH080007

Typ ostoi: G (obszar zakwalifikowany jako OZW, do zatwierdzenia jako SOO)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 1423,3 ha

Suma powierzchni wydziałów leśnych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 625,15 ha

Powiązania z innymi obszarami: OSO Bory Dolnośląskie PLB020005.

Uwaga! Na dzień 1.01.2014 roku obszar OZW Buczyina Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony.

Charakterystyka obszaru

Obszar ten jest jednym z nielicznych miejsc w mezoregionie Borów Dolnośląskich z licznie występującymi siedliskami drzewostanów liściastych. Zlokalizowane jest tu także graniczne siedlisko przyrodnicze żywej buczyny sudeckiej *Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*, które w szczególnie cennej części starodrzewia zostało objęte ochroną rezerwatową. Dodatkowo obecność zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych *Molinion* i wilgotnych łąk ze stanowiskami pełnika europejskiego *Trollius europaeus* dodatkowo

podnoszą atrakcyjność tego obszaru. Na obszarze zlokalizowano 8 siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, łącznie zajmują one 66% powierzchni ostoi. Do najcenniejszych gatunków faunistycznych należą zwierzęta ujęte w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG jak: jelonek rogacz *Lucanus cervus*, bóbr *Castor fiber* czy wilk *Canis lupus*. Warte uwagi są również stanowiska: popielicy *Glis glis* (jedno z trzech stanowisk w zachodniej Polsce), karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus*, żaby moczarowej *Rana arvalis* czy ropuchy szarej *Bufo bufo* (źródło: Standardowy Formularz danych z 10.2013). Na dzień 01.01.2014 r. dla obszaru nie opracowano projektu planu zadań ochronnych. Zestawienia poniższych przedmiotów ochrony opracowano na podstawie Standardowego Formularza Danych z października 2013 r. oraz danych terenowych zebranych w 2013 r. na potrzeby wykonywanego projektu planu ochrony Przemkowskiego PK.

Tabela 23. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	13 a-n; 14 a-l; 15 a-f; 16 a-d; 24 a-p; 25 a-i; 26 a-h; 27 a-g; 28 a-c; 36 l; 37 a-c; 46 a-g,i-j; 47 a-f,i-k; 48 a-b,d-f; 59 a,h; 69 a-b,g-j	494,24
Ogółem		494,24

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 24. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012, nr 2013/23/EU)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	36 f-g,j-k; 45 a,d-g; 46 h; 47 g-h,l; 48 c,g-h; 49 a-b; 58 a-b,d; 59 b,f; 69 c-d,k	130,91
Ogółem		130,91

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 25. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w zasięgu OZW Buczyrna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF / wg projektu planu ochrony	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (opisane powierzchniowo)	Adres leśny (opisane fragmentarycznie)
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	71,17 / -	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	1,85 / 19,07	C	Obr. 1: 13 d	-
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	42,7 / -	C	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	76,86 / 107,17	C	Obr. 1: 25 a; 37 c; 46 a	-
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	182,18 / 230,29	C	Obr. 1: 14 i,k; 15 d-f; 16 b-c; 25 b; 26 a	-
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	142,33 / 28,89	A	Obr. 1: 15 a; 16 a	-
9190	Kwaśna dąbrowa (<i>Quercetea roboretraeae</i>)	142,33 / -	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	42,7 / -	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	

W rezultacie badań prowadzonych w 2013 r., w części dolnośląskiej obszaru stwierdzono występowanie czterech typów siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony obszaru OZW Buczyrna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007. Należą do nich: torfowiska przejściowe i trzęsawiska (kod 7140), kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*) (kod

9110), żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*) (kod 9130). Ponadto, w wydzieleniach 15 a, 16 a obrębu Przemków stwierdzono siedlisko przyrodnicze grądu środkowoeuropejskiego (*Galio sylvatici-Carpinetum*) (kod 9170), który jest przedmiotem ochrony obszaru, jednak nie został dotychczas odnotowany w jego części dolnośląskiej (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Tabela 26. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (źródło: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; wyniki badań terenowych prowadzonych na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego w 2013 r.)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OZW wg SDF / projektu PO**	Ocena ogólna wg SDF / projektu PO**	Adres leśny
1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Osiadła: P / ?	- / -	Występowanie gatunku potwierdzono w 2013 r., brak dokładnych informacji na temat jego lokalizacji.
1352	Wilc <i>Canis lupus</i>	Osiadła: 7-8 i / Rozrodcza: 4-9 i	B / B	Gatunek występuje na terenach leśnych całego obszaru Natura 2000.
1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Osiadła: P / -	- / -	W 2013 r. nie potwierdzono występowania gatunku w części dolnośląskiej obszaru
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Osiadła: P / -	- / -	W 2013 r. nie potwierdzono występowania gatunku w części dolnośląskiej obszaru
1083	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i>	Osiadła: P / Osiadła: 50 i	C / -	Obr. 1: 14 i
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła: P / Osiadła: 100-150 i	- / C	Obr. 1: 14 h,i; 15 f; 16 b; 25 b

* Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne lub Jednostka: i = osobniki pojedyncze

** dotyczy części dolnośląskiej obszaru z wyjątkiem wilka *Canis lupus*, w przypadku którego przeprowadzono waloryzację dla całego obszaru

W trakcie badań inwentaryzacyjnych dotyczących jelonka rogacza *Lucanus cervus* odnotowano tylko jedno stanowisko gatunku. Waloryzacja siedliska również uzyskała najniższą ocenę, co związane jest z dużym niedoborem właściwych do rozwoju jelonka gatunków drzew tj. rodzimych gatunków dębów. Szacunkową wielkość populacji jelonka na terenie ostoi określono na nie więcej niż 50 osobników, co oznacza mniej niż 1% populacji krajowej, stąd ocena powinna być zmieniona na D (obecnie jest ocena C). Jednak ostateczną zmianę oceny powinny poprzedzić badania nad możliwością rozwoju jelonka na buku zwyczajnym *Fagus sylvatica* (gatunku drzewa dominującego w obszarze), obserwacje

z tegorocznej inwentaryzacji pozwalają przypuszczać, że gatunek ten może pomyślnie rozwijać się na wskazanym gatunku drzewa. Ponadto, w granicach obszaru Natura 2000 OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 stwierdzono występowanie pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* na ośmiu stanowiskach i oszacowano wielkość jej populacji (biorąc pod uwagę dane wcześniej publikowane Kadej i in., 2007) na minimum 100-150 osobników, co oznacza konieczność zmiany dotychczasowej oceny gatunku z D na C. Z uwagi na ten fakt dokonano oceny waloryzacji gatunku w tym obszarze. W ramach przeprowadzonych badań dokonano również weryfikacji występowania pozostałych gatunków zwierząt wymienionych w załączniku II Rady 92/43/EWG, niebędących przedmiotami ochrony obszaru OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007, do których należą: traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, kumak nizinny *Bombina bombina* i bóbr europejski *Castor fiber*. W części dolnośląskiej obszaru nie potwierdzono występowania traszki grzebieniastej *Triturus cristatus* ani kumaka nizinnego *Bombina bombina* (stanowisko kumaka odnotowano w sąsiedztwie obszaru). Na dwóch stanowiskach stwierdzono ślady żerowania bobra europejskiego *Castor fiber*, jednak zebrane dane nie uprawniają do podniesienia rangi tego gatunku w obszarze i zaproponowano pozostawienie oceny jego populacji w obszarze w kategorii D.

IV.4.2. OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (OSO)

IV.4.2.1. OSO BORY DOLNOŚLĄSKIE PLB020005

Typ ostoi: F (obszar zaklasyfikowany jako OSO, zawierający obszary OZW)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 172 093.4 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 13518,66 ha

Powiązania z innymi obszarami: OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, OZW Wrzosowiska Świętoszowsko-Ławszowskie PLH020063, OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007, OZW Dolina Dolnej Kwisy PLH020050, OZW Jelonek Przemkowski PLH020097, OZW Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086, OZW Gałuszki w Chocianowie PLH020087, OZW Wilki nad Nysą PLH080044, OZW Uroczyska Borów Dolnośląskich PLH020072, OZW Dąbrowy Kliczkowskie PLH020090, OZW Przygielkowiska koło Gozdnicy PLH080055, OZW Żwirownie w Starej Olesznej PLH020049.

Uwaga! Na dzień 1.01.2014 roku obszar OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Organ sprawujący nadzór nad obszarem w 2013 roku opracował projekt planu zadań ochronnych. Jego zapisy były konsultowane w trakcie całego procesu planistycznego podczas spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW). W spotkaniach zespołu brali udział przedstawiciele kluczowych instytucji

i podmiotów gospodarczych z terenu objętego projektem planu. Wśród nich byli również przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu oraz nadleśnictwa Przemków. Obecnie organ sprawujący nadzór nad obszarem realizuje prace mające na celu przygotowanie projektu dokumentu do konsultacji społecznych przewidzianych ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. 2013 poz. 1235 z późn. zmian.). Wejście w życie zarządzenia dyrektora regionalnego ochrony środowiska w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 przewiduje się na koniec I kwartału 2014 r.

W związku z tym, że prace nad projektem planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa Przemków odbywały się równocześnie z pracami nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, w trakcie wprowadzania określonych zapisów w projekcie pul uwzględniono część projektowanych zadań ochronnych dla przedmiotów ochrony odnoszących się do prowadzonej w obszarze Natura 2000 gospodarki leśnej. W projekcie pul uwzględniono również lokalizację przedmiotów ochrony w obszarze potwierdzonych w projekcie pzo.

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest na granicy dwóch województw: dolnośląskiego i lubuskiego. Przeważająca część znajduje się w zasięgu granic województwa dolnośląskiego, na terenie czterech powiatów: bolesławieckiego, legnickiego, polkowickiego i zgorzeleckiego. Największa część ostoi w granicy województwa dolnośląskiego położona jest w powiecie bolesławieckim, w obrębie gminy Osiecznica, w przeważającej części gminy Gromadka, w północnym fragmencie gminy wiejskiej Bolesławiec oraz w obszarze wiejskim gminy Nowogrodziec. W powiecie zgorzeleckim ostoja położona jest głównie na obszarze wiejskim gminy Węglińiec oraz w mniejszym udziale na obszarze wiejskim gminy Pieńsk i miejskim gminy Węglińiec. W zasięgu terytorialnym powiatu polkowickiego ostoja wkracza na teren gmin miejsko-wiejskich Chocianów i Przemków oraz na teren gminy Radwanice. Najmniejsza część ostoi na obszarze województwa dolnośląskiego leży w powiecie legnickim, w północnej części gminy wiejskiej Chojnów. Północny obszar ostoi położony jest w województwie lubuskim w granicach administracyjnych dwóch powiatów: żarskiego i żagańskiego. W zasięgu powiatu żagańskiego ostoja leży głównie w południowych częściach gmin przygranicznych z województwem dolnośląskim. Największa powierzchnia obszaru położona jest w obrębach wiejskich gmin: Iłowa, Szprotawa, Małomice, gminie wiejskiej Wymiarki i Żagań oraz gminie miejskiej Gozdnica. Niewielki fragment ostoi wkracza w zasięg gminy Niegostawice i gmin miejskich: Iłowa, Małomice, Żagań. Północno-zachodnia

część obszaru położona jest w powiecie żarskim, głównie w gminie Przewóz, oraz nieznacznie na terenie gminy Trzebiel.

Bory Dolnośląskie są częścią Niziny Śląsko-Łużyckiej, położonej między Wzniesieniami Żarskimi i Wzgórzami Dalkowskimi od północy a Pogórzem Izerskim od południa. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana. Przeważają tu tereny równinne z przecinającymi je południkowo dolinami rzek. Południową część stanowi powierzchnia moreny dennej słabo falistej, która na północy przechodzi w równinę napływową z licznymi stożkami kemowymi. W krajobrazie dominują równiny staroglacjalne teras akumulacyjnych, erozyjno-denudacyjnych i niskich. Dużą część obszaru stanowią zwarte kompleksy leśne. W zdecydowanej mierze są to drzewostany sosnowe z wrzosem zwyczajnym i borówką w runie oraz żarnowcem i jałowcem w podszybie. W domieszce występuje dąb, brzoza, buk, a także jodła i świerk. W bardziej żyznych rejonach i dolinach rzecznych występują fragmenty buczyn i grądów oraz łągi. Urozmaicenie stanowią liczne stawy rybne, m.in. ciekawe pod kątem przyrodniczym kompleksy stawów rybnych – Stawy Parowskie oraz duże kompleksy suchych wrzosowisk porastających tereny popolygonowe i poligonowe. Nieliczne wsie i miasteczka położone są wzdłuż dróg rozcinających Bory Dolnośląskie. Wokół nich znajdują się enklawy terenów otwartych, pól uprawnych i innych użytków rolnych. W dolinach rzek spotkać można śródleśne łąki i odłogi. Obszar ostoji znajduje się w zarządzie jedenastu nadleśnictw: Bolesławiec, Chocianów, Pieńsk, Przemków, Ruszów, Szprotawa, Świętoszów, Węglińiec, Wymiarki, Złotoryja, Żagań.

Tabela 27. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	3A n-z; 4 a-t; 5 a-o; 6 a-b,d-t,z,bx-ox,wx-zx; 7 a-m; 8 a-n; 9 a-b,d-m; 10 a-o; 11 a-n; 12 a-l; 13 a-n; 14 a-l; 15 a-f; 16 a-d; 17 a-o; 17A d-k; 18 a-w; 18A b,r,t; 19 a-n; 20 a-p; 21 a-i; 22 a-l; 23 a-m; 24 a-p; 25 a-i; 26 a-h; 27 a-g; 28 a-c; 29 a-r; 30 a-j; 31 a-k; 32 a-r; 33 a-j; 34 a-j; 35 a-g; 36 a-m; 37 a-c; 38 a-s; 39 a-k; 40 a-p; 41 a-n; 42 a-n; 43 a-j; 44 a-n; 45 a-g; 46 a-j; 47 a-l; 48 a-j; 49 a-h; 50 a-lx; 51 a-s; 52 a-m; 53 a-j; 54 a-m; 55 a-k; 56 a-j; 57 a-n; 58 a-f; 59 a-h; 60 a-p; 61 a-m; 62 a-i; 63 a-k; 64 a-i; 65 a-c; 66 a-k; 67 a-o; 68 a-g; 69 a-l; 70 a-fx; 71 a-t; 72 a-i; 73 a-g; 74 a-f; 75 a-i; 76 a-i; 77 a-h; 78 a-h; 79 a-g; 80 a-h; 81 a-c; 82 a-l; 83 a-p; 84 a-i; 85 a-z; 86 a-w; 87 a-l; 88 a-i; 89 a; 90 a-g; 91 a-b; 92 a-h; 93 a-g; 94 a-h; 95 a-b; 96 a-c; 97 a-f; 98 a-j; 99 a-n; 100 a-dx; 101 a-d; 102 a-f; 103 a-o; 104 a-k; 105 a-j; 106 a-g; 107 a-f; 108 a-c; 109 a-g; 110 a-d; 111 a-d; 112 a-d; 113 a-b; 114 a-g; 115 a-g; 116 a-m; 117 a-i; 118 a-c; 119 a-d; 120 a-h; 121 a-g; 122 a-g; 123 a-w; 124 a-x; 125 a-n; 126 a-f; 127 a-f; 128 a-i; 129 a-l; 130 a-d; 131 a-d; 132 a-b; 133 a-c; 134 a-d; 135 a-g; 136 a-f; 137 a-f; 138 a-c; 139 a-f; 140 a-g; 141 a-k; 142 a-h; 143 a-i; 144 a-f; 145 a-g; 146 a-f; 147 a-gx; 148 a-h; 149 a-f; 150 a-h; 151 a-i; 152 a-h; 153 a-c; 154 a-d; 155 a-d; 156 a-g; 157 a-b; 158 a-d; 159 a-h; 160 a-l; 161 a-g; 162 a-g; 163 a-c; 164 a-f; 165 a-i; 166 a-h; 167 a-d; 168 a-b; 169 a-b; 170 a-c; 171 a-f; 172 a-g; 173 a-f; 174 a-c; 175 a-h; 176 a; 177 a-i; 178 a-c; 179 a-d; 180 a-d; 181 a-c; 182 a-g; 183 a-f; 184 a-k; 185 a-g; 186 a-kx; 187 a-d; 188 a-f; 189 a-d; 190 a-c; 191 a-b; 192 a; 193 a-c; 194 a-f; 195 a-f; 196 a-c; 197 a-i; 198 a-c; 199 a-h; 200 a-g; 201 a-f; 202 a-b; 203 a-c; 204 a-f; 205 a-c; 206 a-d; 207 a-i; 208 a-f; 209 a-m; 210 a-g; 211 a-g; 212 a-b; 213 a-g; 214 a-f; 215 a-f; 216 a-f; 217 a-h; 218 a-d; 219 a-f; 220 a-f; 221 a-d; 222 a-h;	11367,58

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
	223 a-f; 224 a-i; 225 a-j; 226 a-h; 227 a-f; 228 a-h; 229 a-f; 230 a-g; 231 a-d; 232 a-g; 233 a-b; 234 a-i; 235 a-g; 236 a-f; 237 a-h; 238 a-f; 239 a-g; 240 a-d; 241 a-c; 242 a-h; 243 a-g; 244 a-k; 245 a-f; 246 a; 247 a-h; 248 a-c; 249 a-f; 250 a-c; 251 a-d; 252 a-h; 253 a-i; 254 a-g; 255 a-f; 256 a-h; 257 a-h; 258 a-h; 259 a-l; 260 a-j; 261 a-i; 262 a-g; 263 a-p; 264 a-k; 265 a-f; 266 a-d; 267 a-h; 268 a-f; 269 a-f; 270 a-d; 271 a-d; 272 a-f; 273 a-c; 274 a-i; 275 a-g; 276 a-h; 277 a-h; 278 a-g; 279 a-i; 280 a-g; 281 a-o; 282 a-b; 283 a-d; 284 a-d; 285 a-d; 286 a-g; 287 a-d; 288 a; 289 a-b; 290 a-c; 291 a-l; 296 a-h,j,l-n	
Żuków	217 a-f,i-l; 219 b-j; 220 a-l; 221 a-f; 222 a-l; 223 a-h; 224 a-k; 225 a-i; 226 a-i; 227 b-f,h-j; 228 a-h; 229 g,l-n,p-t; 230 b-h; 231 a-g; 232 a-f; 233 b-g; 234 b-n; 235 a-n; 236 a-g; 237 a-h; 238 a-h; 239 a-g; 240 a-h; 241 a-f; 242 a-g; 243 a-g; 244 a-h; 245 a-n; 246 a-l; 247 a-c; 248 a-f; 249 a-f; 250 a-k; 251 a-h; 252 a-j; 253 a-h; 254 a-i; 255 a-o; 256 a-g; 257 a-j; 258 a-j; 259 a-l; 260 a-n; 261 a-j; 262 a-s; 263 a-r; 264 a-k; 267 d-f; 268 a-r; 269 a-n,r; 270 a-p; 271 a-m; 272 a-i; 273 a-j; 274 a-i; 275 a-k; 276 a-i; 277 a-i; 278 a-h; 279 a-f; 280 a-f; 281 a-i; 282 a-i; 283 a-i; 284 a-c,f,j; 285 a,c-j; 286 a-h; 287 a-h; 288 a-h; 289 a-d; 290 a-i; 291 a-f; 292 a-o; 293 a-b,g-i,n,p-t; 294 a-b; 295 a-d; 296 a-n; 297 a-g; 298 a-i; 299 a-i; 300 j,l-bx; 301 a-m; 302 a-l	2048,74
Ogółem		13416,32

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 28. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących częściowo w zasięgu granic OSO Bory Dolnośląskie PLB020005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Przemków	6 c,w-y,ax; 9 c; 18A n-p,s,w	27,42
Żuków	217 h; 227 a,g; 228 i; 229 d-f,k,o; 233 a; 267 c; 269 o; 284 d,g-i; 285 b; 293 c-f,j; 294 c-d; 300 f,k	74,92
Ogółem		102,34

*powierzchnia wydzieleń literowanych

W ramach prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków dokonano weryfikacji gatunków ptaków, stanowiących przedmioty ochrony obszaru. Spośród wszystkich, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków zinwentaryzowano siedliska następujących gatunków: bielika *Haliaeetus albicilla*, bociana czarnego *Ciconia nigra*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*, lelka *Caprimulgus europaeus*, lerki *Lullula arborea*, sóweczki *Glaucidium passerinum*, włośchatki *Aegolius funereus* i żurawia *Grus grus*. Dla gatunków tych określono istniejące i potencjalne zagrożenia dla ich występowania oraz planowane działania ochronne (źródło: projekt planu zadań ochronnych dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, stan na 31.08.2013).

Tabela 29. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB02005 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013, Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, stan na 31.08.2013)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF/projektu PZO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PZO	Adres leśny
A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Rozrodca: 4-12 i / Rozrodca: 4-12 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Rozrodca: 8-10 i / Rozrodca: 8-10 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w zasięgu ostoi. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.
A031	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Rozrodca: 12-15 i / Rozrodca: 12-15 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A038	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Rozrodca: 1-2 i / Rozrodca: 1-2 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa w zasięgu ostoi.
A072	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Rozrodca: 16-18 i / Rozrodca: 16-18 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	Rozrodca: 7-10 i / Rozrodca: 10-12 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa w zasięgu ostoi.
A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	Rozrodca: 15-20 i / Rozrodca 24-27 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa w zasięgu ostoi.
A075	Bielik zwyczajny <i>Haliaeetus albicilla</i>	Rozrodca: 13-15 i / Rozrodca: 13-15 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.
A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Rozrodca: 10-15 i / Rozrodca: 10-15 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A108	Głuszec <i>Tetrao urogallus</i>	Osiadła: P / Osiadła 25-40 i	B / B	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A119	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	Rozrodca: 5-10 i / Rozrodca: 5-10 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa w zasięgu ostoi.
A122	Derkacz <i>Crex crex</i>	Rozrodca: 8-15 i / Rozrodca: 8-15 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF/projektu PZO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PZO	Adres leśny
A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	Rozrodca: 100-120 i / Rozrodca 125-140 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A215	Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Osiadła: 5-8 i / Osiadła: 5-8 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa.
A217	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Osiadła: 90-110 i / Osiadła: 90-110 p	A / A	Gatunki obserwowane w na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.
A223	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Osiadła: 170-230 i / Osiadła: 170-250 p	B / B	
A224	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	Rozrodca: 350-450 i / Rozrodca: 350-450 p	C / C	Gatunek występuje powszechnie w obszarze Natura 2000 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa na właściwych mu terenach m.in. zrębów, wrzosowisk i in.
A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Rozrodca: 15-20 i / Rozrodca: 15-20 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A234	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Osiadła: 15-22 i / Osiadła 22-26 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
A238	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	Osiadła: 5-10 i / Osiadła: 5-10 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A246	Lerka <i>Lullula arborea</i>	Rozrodca: 400-600 i / Rozrodca: 400-600 p	C / C	Gatunek potwierdzony w 2013 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa na właściwych mu terenach zrębów, wrzosowisk i in.
A320	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	Rozrodca: 20-30 i / Rozrodca: 20-30 p	- / -	Brak dokładnych informacji na temat występowania gatunku w obszarze.
A409	Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Osiadła: 20-30 i / zanik gatunku	B / B	Gatunek wymarł w obszarze Natura 2000 na co wskazują wyniki badań terenowych prowadzonych na zlecenie RDLP we Wrocławiu w ciągu ostatnich 3 lat.

* Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne lub Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary

IV.4.2.2. OSO STAWY PRZEMKOWSKIE PLB020003

Typ ostoi: A (wyznaczony jako OSO nie związany z innymi obszarami Natura 2000)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 4605,4 ha

Suma powierzchni wydziełów leśnych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 149,15 ha

Uwaga! Na dzień 1.01.2014 roku obszar OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony.

Charakterystyka obszaru

Nazwę, położenie administracyjne, obszar, mapę obszaru, cel, przedmiot ochrony oraz sprawującego nadzór nad obszarem określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2007 r. Nr 179, poz. 1275). W 2011 r. opracowany został projekt planu ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Stawy Przemkowskie PLB020003 z perspektywą do 2031 r.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Stawy Przemkowskie jest jednym z niewielu rozległych mokradel w południowo-zachodniej Polsce. W swoim zasięgu obejmuje on stawy hodowlane zlokalizowane w dolinie Szprotawy oraz rozległe, wilgotne i silnie zmeliorowane łąki położone między innymi na terenach po dawnym poligonie wojskowym. Specyficzne siedliska wodno-błotne stanowią idealne miejsce do bytowania wielu gatunków ptaków. Stwierdzono tu występowanie 35 gatunków ptaków zamieszczonych w Załączniku I Dyrektywy 2009/147/WE. Wśród nich są trzy gatunki zagrożone w skali globalnej (derkacz *Crex crex*, kania ruda *Milvus milvus*, bielik *Haliaeetus albicilla*), 16 umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, podgorzałka *Aythya nyroca*, cietrzew *Tetrao tetrix tetrix*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, rybołów *Pandion haliaetus*, zielonka *Porzana parva*, rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*, łęczak *Tringa glareola*, batalion *Philomachus pugnax*, siewka złota *Pluvialis apricaria*, sowa błotna *Asio flammeus*, podróżniczek *Luscinia svecica*). Obszar jest też miejscem ważnym dla wielu migrujących gatunków ptaków, szczególnie dla gęsi zbożowej *Anser fabalis*, której liczebność kwalifikuje Stawy Przemkowskie do rangi międzynarodowych ostoi ptaków o randze europejskiej PL087 IBA. Stawy Przemkowskie są ważnym terenem dla wielu lęgowych i migrujących gatunków nie wymienionych w załączniku I Dyrektywy 2009/147/WE, szczególnie dla ptaków wodno-błotnych głównie kaczkowatych Anatidae, których koncentracja wynosi powyżej 20 000 osobników. Stosunkowo dużo przebywa w obszarze stawów takich gatunków jak: łabędź niemy *Cygnus olor*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, łyśka *Fulica atra*. W okresie wędrówek występuje tu co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego gęsi zbożowej *Anser fabalis* i głowienki *Aythya ferina*. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej gęgawy *Anser anser* i zausznika *Podiceps nigricollis*, w mniejszej, ale znaczącej ilości łabędź niemy *Cygnus olor*, czernica *Aythya fuligula*, głowienka *Aythya ferina* i wodnik *Rallus aquaticus*. Wśród nich znajdują się 6 gatunków, które umieszczono w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (rożeniec *Anas acuta*, świstun *Anas penelope*, kulik wielki *Numenius arquata*, mewa mała *Larus minutus*, rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus*, wąsatka *Panurus biarmicus*) (źródło: projekt planu ochrony dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, 2011).

Tabela 30. Wykaz gruntów w zarządzie nadleśnictwa Przemków leżących w całości w zasięgu granic OSO Stawy Przemkowskie PLB020003

Nazwa obrębu	Adres leśny	Pow.* [ha]
Żuków	212 a-o,w-bx; 213 a-n; 214 a-g; 215 a-l; 216 a-s,w-x	149,15
Ogółem		149,15

*powierzchnia wydziałów literowanych

UWAGA! Część terenów przyległych do obszaru charakteryzuje się walorami umożliwiającymi jego powiększenie, co poprawi jego strukturę i powiązanie z innymi obszarami Natura 2000. Łąki występujące w mozaice z łąkami i olszynami przylegające do obszaru od wschodu stanowią łąkowisko żurawia *Grus grus*. Nadleśnictwo Przemków pozytywnie zaopiniowało powiększenie obszaru obejmujące 10 drzewostanów stanowiących małe kompleksy o łącznej powierzchni 8,72 ha. Są to siedliska wilgotne i bagienne z panującą olszą (źródło: projekt planu ochrony dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, 2011).

Tabela 31. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Ptasiej oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występujące w zasięgu OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 (źródła: Standardowy Formularz Danych z 10.2013; Projekt planu ochrony dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, stan na 28.04.2011)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Rozrodca: 6-9 i / Lęgowa 6-9 m	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A022	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	Rozrodca: 1 i / Lęgowa: 0-1 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A027	Czapla biała <i>Egretta alba</i>	Przelotna: 10-290 i / Migrująca: 10-290 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Rozrodca: 1 i, przelotna: 10-15 i / Lęgowa: 1 p, migrująca: 10-15 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A031	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Rozrodca: 2-3 i / Lęgowa: 2-3 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A038	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Rozrodcza: 3 i, przelotna: 1-144 / Lęgowa: 3 p, migrująca: <114 i	B / B	Gatunek potwierdzony w 2011 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A060	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	Rozrodcza 1-2 i / Lęgowa: 1-2 p	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A072	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Rozrodcza: 1 i / Lęgowa: 0-1 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	Rozrodcza: 1 i / Lęgowa: 0-1 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	Rozrodcza: 1 i / Lęgowa: 0-1 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.
A075	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Rozrodcza: 1 i, przelotna: 16 i / Lęgowa: 1 p, migrująca: 16 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w tym na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Rozrodcza: 10-12 i / Lęgowa: 10-15 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w tym na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A082	Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>	- / Migrująca: 3-5 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A084	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	- / Lęgowa: 0-3 p	- / -	Gatunek niepotwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000. Ostatnie notowanie dotyczy 1993 r.
A094	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	- / Migrująca: 1-2 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A409	Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Rozrodcza: 1 i / Lęgowa: 0-1 p	- / -	W trakcie badań prowadzonych na potrzeby planu ochrony uzyskano informację ustną o występowaniu co najmniej 1 osobnika. Wyniki badań terenowych prowadzonych przez nadleśnictwo Przemków na zlecenie RDLP we Wrocławiu w ciągu ostatnich 3 lat nie wykazały stanowisk tego gatunku.
A119	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	- / Lęgowa: 0-5 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A120	Zielonka <i>Porzana parva</i>	Rozrodcza: 7 i / Lęgowa: 0-7 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A122	Derkacz <i>Crex crex</i>	Rozrodca: 5-25 i / Lęgowa: 5-25 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	Rozrodca: 8-10 i, przelotna: 150 i / Lęgowa: 8-10 p, migrująca: 150 i	- / A	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A140	Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i>	Rozrodca: 1 i, przelotna: 273-5000 i / Migrująca: 273-5000 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A151	Batalion <i>Philomachus pugnax</i>	- / Migrująca: 5-33 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A166	Łęczak <i>Tringa glareola</i>	Przelotna: 3-85 i / Migrująca: 3-85 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A176	Mewa czarnogłowa <i>Larus melanocephalus</i>	- / Lęgowa: 0-1 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A177	Mewa mała <i>Larus minutus</i>	- / Migrująca: 8-75 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A193	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	- / Lęgowa: 8-10 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A196	Rybitwa białowasa <i>Chlidonias hybridus</i>	- / Migrująca: 4-22 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A197	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	- / Migrująca: 2-8 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A222	Uszatka błotna <i>Asio flammeus</i>	Rozrodca: P / Migrująca: 0-3 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Rozrodca: 2-5 i / Lęgowa: 1-5 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w tym na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków.
A234	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	- / Lęgowa: 1 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A236	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	- / Lęgowa: 2 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A238	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	- / Lęgowa: 6 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A272	Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	- / Lęgowa: 3 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A307	Jarzębka <i>Sylvia nisoria</i>	- / Lęgowa: 40 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A338	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	- / Lęgowa: 80-100 p	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
A004	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	Rozrodzca: 18-20 i / Lęgowa: 10-30 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A006	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps griseogena</i>	Rozrodzca: 14-21 i / Lęgowa: 8-22 p	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A008	Zausznik <i>Podiceps nigricollis</i>	Rozrodzca: 22-150 i / Lęgowa: 30-50 p	B / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A391	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	- / Lęgowa: 5-11 p, żerująca: <85 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	Rozrodzca: 10-41 i, przelotna: 20-480 i, zimowa: 400 i / Lęgowa: 10-22 p, żerująca: 400 i, migrująca: 37-130 i	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A039	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	Przelotna: 8000 i / Migrująca: <8000 i	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A043	Gęgawa <i>Anser anser</i>	Rozrodzca: 20-80 i / Lęgowa: 14-80 p, żerująca: 769 i, migrująca: 5-75 i	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A050	Świstun <i>Anas penelope</i>	- / Migrująca: <877 i	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A051	Krakwa <i>Anas strepera</i>	- / Lęgowa: 1-5p, żerująca: <1000 i, migrująca: <500 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A052	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	Rozrodcza: 2-3 i, przelotna: 1400 i / Lęgowa: 2-3 p, migrująca: <970 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A053	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	Rozrodcza: 80-100 i, przelotna: 3700-7800 i, zimująca 1-4000 / Lęgowa: 80-100 p, żerująca: <4000 i, migrująca: <7800 i	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A054	Rożeniec <i>Anas acuta</i>	- / Migrująca: <120 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A055	Cyranka <i>Anas querquedula</i>	Rozrodcza: 2-4 i, przelotna: 45 i / Lęgowa: 1-5 p, migrująca: 32-45 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A056	Płaskonos <i>Anas clypeata</i>	Rozrodcza: 1-3 i, przelotna: 400 i / Lęgowa: 1-3 p, migrująca: <400 i	C / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A059	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	Rozrodcza: 90-200 i, przelotna: 8000 i / Lęgowa: 7-200 p, migrująca: < 8000 i	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A061	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	Rozrodcza: 130-170 i, przelotna: 1600 i / Lęgowa: 20-170 p, migrująca: <2600 i	C / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku w granicach obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	- / Migrująca: <115 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A118	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	Rozrodcza: 32-38 i / Lęgowa: 5-38 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A125	Łyska <i>Fulica atra</i>	Rozrodcza: 50-200 i, zimująca: 1700 i, przelotna: 10000 i / Lęgowa: 50-200 p, żerująca: 1700 i, migrująca: <10000 i	C / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A142	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	- / Lęgowa: 0-30 p, migrująca: <1800 i	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A153	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	Rozrodcza: 45 i / Lęgowa: 45 m	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji wg SDF/projektu PO	Ocena ogólna wg SDF/projektu PO	Adres leśny
A156	Rycyk <i>Limosa limosa</i>	Rozrodcza: 3 i, przelotna: 45 i / Lęgowa: 0-3 p, migrująca: <45 i	C / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A160	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	Rozrodcza: 2 i / Lęgowa: 0-2 p, migrująca: 3-5 i	- / C	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A162	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	- / Lęgowa: 0-4 p, migrująca: 5-20 i	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A179	Śmieszka <i>Larus ridibundus</i>	- / Lęgowa: 50-500 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A198	Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	- / Migrująca: <300 i	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A232	Dudek <i>Upupa epops</i>	- / Lęgowa: 1-2 p	- / -	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A290	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	- / Lęgowa: 120 p	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
A292	Brzeczka <i>Locustella luscinioides</i>	- / Lęgowa: 5-19 m	- / B	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, jednak poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków
A323	Wąsatka <i>Panurus biarmicus</i>	Rozrodcza: 40-350 i / Lęgowa: 10-350 p	C / A	Gatunek potwierdzony w 2009 roku na terenie obszaru Natura 2000, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa

*Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary, m = osobniki męskie/żeńskie

IV.5. POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.), pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, np.: okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

IV.5.1. POMNIKI PRZYRODY ISTNIEJĄCE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków znajduje się 8 pomników przyrody, w tym jeden nieożywionej (głaz narzutowy). Drzewa należą do gatunków rodzimych, są nimi głównie dąby szypułkowe *Quercus robur* (w liczbie 5), jeden buk zwyczajny *Fagus sylvatica* i jedna lipa drobnolistna *Tilia cordata*. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa znajduje się 6 pomników przyrody (źródło: rejestr pomników przyrody RDOŚ we Wrocławiu).

Tabela 32. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków (źródło: rejestr pomników przyrody RDOŚ we Wrocławiu)

Lp.	Akt prawny	Położenie		Gatunek	Uwagi
		Obręb, wydz.	Gmina/Obr. ew.		
1	Uchwała Nr VIII/50/95 Rady Gminy z dnia 29 kwietnia 1995 r.	Obr. 1: 14 i	Gromadka/Przemków nr działki: 1482/14	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Obw. 432 cm, wys. 32 m
2	Uchwała Nr VIII/50/95 Rady Gminy z dnia 29 kwietnia 1995 r.	Obr. 1: 50 i	Gromadka/Przemków nr działki: 1431/50	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Obw. 430 cm wys. 25 m
3	Uchwała Nr VIII/50/95 Rady Gminy z dnia 29 kwietnia 1995 r.	Obr. 1: 50 k	Gromadka/Przemków nr działki: 1431/50	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Obw. 315 cm, wys. 24 m
4	Uchwała Nr VIII/50/95 Rady Gminy z dnia 29 kwietnia 1995 r.	Obr. 1: 50 k	Gromadka/Przemków nr działki: 1431/50	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Obw. 345 cm, wys. 27 m
5	Uchwała Nr VI/36/11 Rady Gminy z dnia 30 marca 2011 r.	Obr. 1: 10 i	Gromadka/Przemków nr działki: 1488/33	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Obw. 510 cm wys. 25 m
6	Uchwała Nr VI/36/11 Rady Gminy z dnia 30 marca 2011 r.	Obr. 1: 195 a	Gromadka/Przemków nr działki: 1344/195	Głaz narzutowy	Obw. 440 cm wys. 0,5 m

Tabela 33. Wykaz pomników przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa (źródło: rejestr pomników przyrody RDOŚ we Wrocławiu)

Lp.	Akt prawny	Położenie	Gatunek
		Gmina/Obr. ew.	
1	Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z dnia 27 maja 1991 r. (Dz. Urz. Woj. Leg. Nr 12 poz. 85), zmienione Uchwałą Nr XXVII/131/10 Rady Gminy w Radwanicach z dnia 26 lutego 2010 r. w sprawie pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 54 poz. 828)	Radwanice/0001 nr działki: 115/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Buczek” Obw. 612 cm, wys. 26 m
2	Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody nr. 9/79 z 01.06.1995 r.	Przemków/2 nr działki 76/18	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Obw. 465 cm, wys. 20 m

Kondycja pomników przyrody jest bardzo dobra, jedynie lipa drobnolistna *Tilia cordata* znajdująca się w wydzieleniu 10 i obrębu Przemków ma złamany konar. Wszystkie pomniki przyrody zlokalizowane są w miejscach ogólnodostępnych z wyjątkiem buka zwyczajnego *Fagus sylvatica* w wydzieleniu 14 i obrębu Przemków (w granicach rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka” oraz dębu szypułkowego *Quercus robur* w wydzieleniu 50 i obrębu Przemków, w zwartym kompleksie leśnym poprzecinany leśnymi ścieżkami.

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków znajdował się pomnik przyrody ustanowiony Uchwałą Nr VI/36/11 Rady Gminy Gromadka z dnia 30 marca 2011 r. Zgodnie z aktem powołującym, był to dąb szypułkowy *Quercus robur* o obwodzie pnia 400 cm, wieku 150 lat, wysokość 26,5 m, rosnący na terenie nadleśnictwa Przemków, leśnictwo Szklarki, na działce nr 1494/33, w wydzieleniu 21 d obrębu Przemków. Ze względu na zły stan biologiczny drzewa (odłamujące się i opadające na drogę gałęzie, rozchodzący się pień) oraz zapewnienie bezpieczeństwa korzystających z drogi turystów, uczestników akcji ratowniczych i pracowników terenowych, Uchwałą Nr XXXIII/218/13 z dnia 28 marca 2013 r. Rady Gminy Gromadka obiekt ten został pozbawiony statusu pomnika przyrody.

Fotografia. 2. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – pomnik przyrody w wydzielaniu 10 i obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

IV.5.2. POMNIKI PRZYRODY PROPONOWANE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się wiele okazałych drzew o parametrach drzew pomnikowych, predysponowanych do uznania jako pomniki przyrody. W wyniku inwentaryzacji przyrodniczej w 2013 r., do objęcia ochroną zaproponowano pięć obiektów kwalifikujących się jako pomniki przyrody, z których jeden znajduje się na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Tabela 34. Wykaz proponowanych pomników przyrody w zasięgu granic nadleśnictwa Przemków

Lp.	Gatunek/rodzaj	Położenie		Uwagi
		Obręb, oddz.	Gmina/Obr. ew.	
1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Obr. 1: 50 g	Gromadka/Przemków nr działki: 1431/50	Obw. 380 cm, wys. 27 m

Lp.	Gatunek/rodzaj	Położenie		Uwagi
		Obręb, oddz.	Gmina/Obr. ew.	
2	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	-	Przemków nr działki: 177	Grupa 5 drzew Obw. 190-350 cm, wys. 25-32 m
3	Głównie dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , rzadziej dąb błotny <i>Q. palustris</i> , dąb czerwony <i>Q. rubra</i> i lipa drobniolistna <i>Tilia cordata</i>	-	Przemków nr działki: 514	Aleja 41 drzew Obw. 210-460 cm wys. 25-30 m
4	Głównie dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , rzadziej dąb błotny <i>Q. palustris</i> , dąb czerwony <i>Q. rubra</i> , lipa drobniolistna <i>Tilia cordata</i> i klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	-	Przemków nr działki: 511, 513/2	Aleja 38 drzew Obw. 190-350 wys. 25-32 m
5	Głaz narzutowy	-	Przemków nr działki 354/7	Skala eratyczna o zwietrzalej powierzchni (granitoid). Zlokalizowana w granicach użytku ekologicznego „Przemkowskie Bagno”.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa poza zaproponowanymi pomnikami przyrody znajduje się wiele drzew, które już dawno osiągnęły rozmiary pomnikowe. W granicach rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka” wiek najstarszych buków szacowany jest na około 170 lat, a ich obwód często przekracza 400 cm. Najbardziej okazałe drzewa występują w wydzieleniach 14 i, 15 f, 25 b, 26 a obrębu Przemków. Cenne drzewa o rozmiarach pomnikowych znajdują się również w rezerwacie przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”. Wiek najstarszych buków i świerków wynosi tam około 160 lat, a nielicznych dębów nawet 180 lat. Do drzew o wymiarach pomnikowych zakwalifikowano tam 3 dęby szypułkowe *Quercus robur*, 2 buki zwyczajne *Fagus sylvatica*, ponadto 6 kolejnych dębów i 5 buków wyróżnia się ze względu na swoje rozmiary. Najstarsze osobniki drzew znajdują się w wydzieleniach 2 k, 3 a, 3A b obrębu Przemków (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Fotografia 3. Dąb szypułkowy *Quercus robur* – proponowany pomnik przyrody w wydzieleniu 50 g obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

IV.6. PROPONOWANE STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa aktualnie nie występują stanowiska dokumentacyjne, proponowano jednak utworzenie 6 obiektów tego typu (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Tabela 35. Wykaz proponowanych stanowisk dokumentacyjnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Nazwa	Położenie		Wymiary obiektu	Opis obiektu
		Obręb, oddział	Gmina		
1	Góra Pasternik – złożona morfologicznie wydma paraboliczna	Obr. 1: 165 b	Gromadka nr działki 1382/150	dł. 3,5 km	Śródlądowa wydma paraboliczna, o maksymalnej wysokości względnej ok. 24 m. Najwyższa i największa w planie wydmy na obszarze Przemkowskiego Parku Krajobrazowego.
2	Wydmy okolic Wilkocina	Obr. 1: 74, 75, 88	-	wys. względna 20 m	Największy w Parku Krajobrazowym zespół wydmy, w tym ich ciągi, a także obniżenia deflacyjne między wydmami.

Lp.	Nazwa	Położenie		Wymiary obiektu	Opis obiektu
		Obręb, oddział	Gmina		
3	Dolina Szprotawy i Stawy Przemkowskie	-	Przemków: nr działki: 308	Szer. dna doliny 7 km	Stanowisko dokumentujące krajobraz płaskodennej doliny rzeki nizinnej.
4	Odsłonięcia w nieczynnej kopalni kruszywa w Przemkowie	Obr. 1: 293 j	Przemków: nr działki: 370	Gł. do 18 m, pow. wyrobisk do 20 ha	Zespół wyrobisk w rejonie Przemkowa powstałych w wyniku eksploatacji kruszywa. Na szczególną uwagę zasługuje fragment ściany, w której odsłania się miąższy poziom zbudowany z grubookruchowych żwirów i głazów (otoczków), prawdopodobnie relikwyt żwirowego koryta wysokoenergetycznej rzeki roztokowej.
5	Wały Śląskie	Obr. 1: 42 n	Przemków: nr działki: 1438/42	wys. 1,5 m, gł. 0,5 m	Podwójne lub podwójne groble ziemne przedzielone rowem o niejasnym przeznaczeniu, pochodzące najprawdopodobniej z okresu późnego średniowiecza, przecinające obszary leśne Przemkowskiego Parku Krajobrazowego.
6	Odsłonięcie osadów zastoiskowych w Szklarkach	-	Przemków: nr działki: 216/4	-	Kompleks wyrobisk cegielnianych z odsłonięciami osadów plejstoceńskiego zbiornika zastoiskowego.

Fotografia. 4. Fragment wydmy pozbawionej roślinności w rejonie Wilkocina (fot. Marek Kasprzak)

IV.7. UŻYTKI EKOLOGICZNE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są dwa użytki ekologiczne.

Cietrzewiowe Wrzosowisko – użytek ekologiczny powołany Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 236, poz. 3828). Obejmuje kompleks wrzosowisk o powierzchni 457,26 ha i zlokalizowany jest w wydzieleniach: 80 a; 81 a, c; 82 h; 94 d,g; 95 a-b; 96 a; 97 d; 110 c; 111 a-b; 112 a,c-d; 113 a-b; 114 a,c; 135 a-b; 136 a,f; 137 c-f; 158 c; 159 a obrębu Przemków.

Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie suchych wrzosowisk z gatunkami chronionej fauny i flory. Obszar jest głównie pasmem wzgórz wydmowych porośniętych borem sosnowym suchym i świeżym, w obniżeniach zaś borem mieszanym. Część obszaru ma charakter otwarty i porośnięty jest krzewinkami wrzosu zwyczajnego *Calluna vulgaris*, jednak większe obszary stanowią odnowienia sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i brzozy brodawkowatej *Betula pendula*. Wrzosowiska knotnikowe *Pohlio-Callunion* (kod 4030-2) na użytku ekologicznym występują na areale ok. 380 ha. Interesującymi obiektami na terenie użytku ekologicznego są również niewielkie zbiorniki przeciwpożarowe. W jednym z nich stwierdzono występowanie dwóch gatunków rosiczek: okrągłolistnej *Drosera rotundifolia* i pośredniej *D. intermedia*, a w dwóch kolejnych odnotowano stanowiska pływacza zwyczajnego *Utricularia vulgaris* (źródło: projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, stan na 31.08.2013 r.).

W ramach realizacji projektu „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojсковych zarządzanych przez PGL LP” w latach 2013–2014 będzie prowadzone rozpoznanie i oczyszczenie saperskie terenu użytku ekologicznego „Cietrzewiowe Wrzosowisko”. Na czas prowadzenia prac tereny zostaną oznakowane zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Działanie to ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, zmniejszenie realnego zagrożenia ludzkiego zdrowia i umożliwienie prowadzenia działań ochronnych dla terenie użytku ekologicznego (źródło: Uchwała Nr XXXVII/2555/13 Rady Gminy Gromadka z dnia 23 sierpnia 2013 r.).

Przemkowskie Bagno – użytek ekologiczny powołany Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z 10 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny, zmienionym Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 22 sierpnia 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne i zespół przyrodniczo-krajobrazowy (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 185, poz. 2615). Obiekt ma powierzchnię 1696,78 ha i jest zlokalizowany w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, na terenie gmin: Przemków na działkach geodezyjnych nr.: 354/1, 354/2, 354/3, 354/4, 354/5, 354/6, 354/6, 354/7 oraz Gaworzyce: 1208/263 i 1209.

Jest to kompleks podmokłych łąk i turzycowisk na terenie dawnego lotniczego poligonu wojskowego, charakteryzujący się dużą różnorodnością siedlisk nieleśnych (źródło: Dokumentacja użytku ekologicznego o nazwie „Przemkowskie Bagno”, 1993). W wyniku prac prowadzonych w 2013 r., stwierdzono występowanie fragmentów łąk zmiennowilgotnych (*Molinion*) (kod 6410), wraz ze stanowiskami cennych gatunków roślin, jak: goździk pyszny *Dianthus superbus*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, listera jajowata *Listera ovata*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, pierwiosnek lekarski *Primula veris* i podkolan biały *Platanthera bifolia*. W granicach użytku ekologicznego znajduje się areał częstych pojawów fiołka mokradłowego *Viola stagnina* i nasięźrzała pospolitego *Ophioglossum vulgatum*, który w rozproszeniu występuje niemal na całym użytku ekologicznym. Odnotowano również pojedyncze stanowiska centurii pospolitej *Centaurium erythraea*, czosnku kątownatego *Allium angulosum* i pływacza zwyczajnego *Utricularia vulgaris* (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Tabela 36. Wykaz użytków ekologicznych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków (źródło: rejestr form ochrony przyrody RDOŚ Wrocław)

Lp.	Nazwa	Akt prawny	Położenie		Powierzchnia [ha]	Opis obiektu
			Obręb, oddział	Gmina		
1	Cietrzewiowe Wrzosowisko	Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 236 poz. 3828)	Obr. 1: 80 a; 81 a, c; 82 h; 94 d,g; 95 a-b; 96 a; 97 d; 110 c; 111 a-b; 112 a,c-d; 113 a-b; 114 a,c; 135 a-b; 136 a,f; 137 c-f; 158 c; 159 a	Gromadka	457,26	Rozległe powierzchnie wrzosowisk knotnikowych z chronionymi gatunkami fauny i flory.
2	Przemkowskie Bagno	1).Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z 10 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny 2).Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 22 sierpnia 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne i zespół przyrodniczo-krajobrazowy	-	Gaworzyce, 1208/263 i 1209 Przemków: 354/1, 354/2, 354/3, 354/4, 354/5, 354/6, 354/6, 354/7	1696,78	Obszar ten obejmuje ekosystemy z ginącymi gatunkami ptactwa wodno-błotnego oraz cennymi zbiorowiskami roślinnymi

IV.8. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

Z dostępnych źródeł informacji wynika, iż w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków występuje 60 gatunków roślin chronionych (33 objętych ochroną ścisłą, 27 objętych ochroną częściową), z czego 26 gatunków zagrożonych. Ponadto stwierdzono występowanie 18 gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale posiadających status zagrożonych w skali kraju lub/i regionu Dolnego Śląska.

Tabela 37. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin zinwentaryzowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Lista/Księga	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny
1	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	Ochrona ścisła	-	VU	Obr. 1: 7 j-k; 30 i; 39 f; 49 f-h; 50 d; 51 a-b,d-f; 69 d; 70 a-c,f,h-j,l-m; 85 a-i; 261 b Obr. 2: 287 a-c,f-h
2	Barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 18A h-i; 263 p; 264 a,d,g-k; 265 a-b,d Obr. 2: 263 i-l,n
3	Bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Ochrona częściowa DS - zał. V	-	-	Obr. 1: 3A c; 7 b; 13 d; 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 238 a; 288 d
4	Bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 1 t; 2 a,j-k,m; 3 a-c; 3A a-b,z; 4 c-d,g,i-j,ix-jx; 15 f; 18A g-i,y; 72 a
5	Bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Ochrona częściowa	-	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
6	Borówka bagienna	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Obr. 1: 70 b,d,g-h
7	Brodawkowiec czysty	<i>Pseudo-scleropodium purum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 21 g; 29 o; 35 d
8	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>	Ochrona ścisła	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
9	Cibora brunatna	<i>Cyperus fuscus</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
10	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	Ochrona ścisła	- / VU	-	Obr. 1: 3 a-c; 50 f
11	Czosnek kątowaty	<i>Allium angulosum</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
12	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>	Ochrona częściowa	[V] / -	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
13	Drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>	Ochrona częściowa	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Lista/Księga	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny
14	Dzióbekowiec bruzdkowany	<i>Eurhynchium striatum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 21 g
15	Dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirette</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 288 d
16	Fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 13 b; 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 288 d
17	Fiołek mokradłowy	<i>Viola stagnina</i>	Ochrona ścisła	V / -	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
18	Gajnik Isniący	<i>Hylocomium splendens</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 13 b; 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 288 d
19	Gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>	Ochrona ścisła	-	VU	Obr. 1: 136 d
20	Grążel żółty	<i>Nuphar lutea</i>	Ochrona częściowa	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
21	Groszek kosmatostrąkowy	<i>Lathyrus hirsutus</i>	Nieobjęty ochroną	-	DD	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
22	Grzybień północny	<i>Nymphaea candida</i>	Ochrona ścisła	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
23	Jęczyznik zwyczajny	<i>Phyllitis scolopendrium</i>	Ochrona ścisła	E / -	CR	Obr. 1: 45 b
24	Jodła pospolita	<i>Abies alba</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Obr. 1: 1 k; 4 gx; 7 i; 8 j; 12 h; 14 c-d; 24 j; 26 d; 37 c; 39 d,j; 46 b-c; 47 b; 54 c Obr. 2: 222 g
25	Kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 2: 267 k-l
26	Kąkol polny	<i>Agrostemma githago</i>	Nieobjęty ochroną	-	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
27	Kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2A cx; 74 f; 240 d; 264 j; 274 g Obr. 2: 267 b; 292 f
28	Konwalia majowa	<i>Convallaria majalis</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 h-i,k,m; 3 a-d; 3A a-b,d; 14 g-h; 294 c-d,g Obr. 2:
29	Kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 h-j,m; 3A a
30	Kosaciec syberyjski	<i>Iris sibirica</i>	Ochrona ścisła	V / -	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Lista/Księga	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny
31	Kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 1 z-ax; 2A l-t; 3 b; 3A t; 4 g; 5 g,i-k; 6 d-j,l,p,w,z-gx,ix-jx,ox; 7 b,d,i-i; 8 j-k; 11 f,m; 22 a,c-d,h; 29 j; 35 f; 39 d; 45 a,d; 50 g,i; 70 b,w-x,fx; 85 j,m-n,w-y; 100 a-d,h,m,o,t-w; 123 h,j; 125 h,n; 147 b,m-n; 186 a-b,d,g-k,m-n,r,w,y-z; 188 c; 206 c; 209 a-c,f; 222 a,g-h; 223 c; 244 g,i; 259 b,f; 281 c; 291 h; 292 j-l; 294 c; 296 d,h Obr. 2: 211 g-h; 212 b-j,l,n-o; 213 a-b,f-n; 214 a; 215 f,j-k; 216 a-c,n-o,s,w-x; 217 b-d,g-j; 218 a-h; 219 b-h; 220 a,d,i-j,l; 221 a-b,d-f; 222 c,h,j; 223 c,h; 225 a-b,f-g; 226 a-b,d-g,i; 227 a-b,d,g,i; 228 a,c,f; 229 d-f,m-n,p,s-w; 231 a-c; 234 c; 238 b-c; 239 b; 244 h; 245 d-g,i-o; 246 d; 259 a,f,h-k; 260 a-k,m; 261 a-b,d-f,h,j; 262 a-o,r-s; 263 b,h-i; 265 a; 267 i-l,n-o; 269 b,d,k-m; 270 g; 282 f; 283 j; 284 a,d-f,h-j; 286 d; 293 b-c,l,n-o,r-s,x; 294 a; 303 a-g,i; 304 a; 305 a-b,d-f,h; 306 b-d; 307 a-b,d-f,h-k,n; 308 b-g
32	Kukułka Fuchsa	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Ochrona ścisła	V / -	LC	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
33	Kukułka szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>	Ochrona ścisła	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
34	Lindernia mułowa	<i>Lindernia procumbens</i>	Ochrona ścisła DS - zał. IV	E / CR	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
35	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>	Ochrona ścisła	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
36	Mokradłoszka zielona	<i>Calliergonella cuspidata</i>	Ochrona częściowa	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
37	Nadwodnik naprzeciwlistny	<i>Elatine hydropiper</i>	Ochrona ścisła	V / VU	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
38	Nadwodnik sześciopręcikowy	<i>Elatine hexandra</i>	Ochrona ścisła	V / VU	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
39	Nadwodnik trójpręcikowy	<i>Elatine triandra</i>	Ochrona ścisła	- / VU	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
40	Namulnik brzegowy	<i>Limosella aquatica</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Lista/Księga	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny
41	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 7 c,h-j; 296 a
42	Nasięźrzał pospolity	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	Ochrona ścisła	V / -	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
43	Nastroszek Brucha	<i>Uloa bruchii</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 2 c
44	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Ochrona ścisła	-	VU	Obr. 1: 17A h-i
45	Parzydło leśne	<i>Aruncus sylvestris</i>	Ochrona ścisła	-	NT	Obr. 1: 3 a-c
46	Pierwiosnek wyniosły	<i>Primula elatior</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 j-k,m; 3 a-c
47	Pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	Ochrona ścisła	-	VU	Obr. 2: 265 b
48	Piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 113 b
49	Płonnik cienki	<i>Polytrichum strictum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
50	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 2: 288 d
51	Pływacz drobny	<i>Utricularia minor</i>	Ochrona ścisła	V / -	VU	Obr. 1: 17 n
52	Pływacz zwyczajny	<i>Utricularia vulgaris</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 51 f; 94 f-g; 112 a
53	Ponikło jajowate	<i>Eleocharis ovata</i>	Nieobjęty ochroną	V / -	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
54	Porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 c Obr. 2: 214 a
55	Przylaszczka pospolita	<i>Hepatica nobilis</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 2 m; 3 a; 3A a-b; 15 a
56	Przytulia wonna	<i>Galium odoratum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 j-k,m; 3 a-c; 3A b-d; 14 i,k; 15 a,f; 16 a
57	Rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 13 b,d; 14 d; 21 g; 29 o; 35 d; 76 a; 113 b Obr. 2: 288 d
58	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła	-	VU	Obr. 1: 13 d-f; 17 k-n; 29 h-i; 113 a-b; 114 a,c
59	Rosiczka pośrednia	<i>Drosera intermedia</i>	Ochrona ścisła	E / -	EN	Obr. 1: 113 b
60	Rzęśl hakowata	<i>Callitriche hamulata</i>	Nieobjęty ochroną	-	DD	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
61	Siedmiopalecznik błotny	<i>Comarum palustre</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Obr. 1: 2 d; 296 c
62	Sit drobny	<i>Juncus bulbosus</i>	Nieobjęty ochroną	-	LC	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Lista/Księga	Zagrożone gatunki Dolnego Śląska	Adres leśny
63	Śniedek baldaszkowaty	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Ochrona ścisła	-	LC	Obr. 1: 2 j
64	Śnieżyca wiosenna	<i>Leucoium vernum</i>	Ochrona ścisła	V / -	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
65	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	Ochrona ścisła DS - zał. V	-	NT	Obr. 1: 2 j Obr. 2: 216 o
66	Turzyca ciborowata	<i>Carex bohemica</i>	Nieobjęty ochroną	V / -	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
67	Wawrzynek wilczelyko	<i>Daphne mezereum</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 2 h-i; 3 a-c; 3A a-b,o; 15 a,d-f; 16 a-b Obr. 2: 212 l-m
68	Wielianka pochwowata	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
69	Wiciokrzew pomorski	<i>Lonicera peryclimenum</i>	Ochrona ścisła	-	-	Obr. 1: 2 k; 3 a-c; 3A c; 73 b
70	Widlicz cyprysowy	<i>Diphysastrum tristachyum</i>	Ochrona ścisła DS - zał. V	V / VU	CR	Obr. 1: 75 b
71	Widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 13 b; 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 288 d
72	Widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>	Ochrona częściowa	-	-	Obr. 1: 2 c; 13 b,d; 14 d; 21 g; 29 o; 35 d Obr. 2: 288 d
73	Widłakowate	<i>Lycopodiaceae</i>	Ochrona ścisła DS - zał. V	-	VU	Obr. 1: 26 a,f; 27 a-g; 28 a-c; 194 a
74	Złoc łakowa	<i>Gagea pratensis</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
75	Żabieniec trawolistny	<i>Alisma gramineum</i>	Nieobjęty ochroną	V / -	VU	Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa
76	Żurawina błotna	<i>Oxycoccus palustris</i>	Nieobjęty ochroną	-	EN	Obr. 1: 29 h
77	Żywiec cebulkowy	<i>Dentaria bulbifera</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Obr. 1: 3 a; 14 k
78	Żywiec dziewięciolistny	<i>Dentaria enneaphyllos</i>	Nieobjęty ochroną	-	NT	Obr. 1: 14 i,k; 15 a,f; 16 a

Prawo krajowe – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2012 r. poz. 81, na podstawie art. 48 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.); DS – Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Załączniki: IV – gatunki roślin i zwierząt ważnych dla Wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony, V – gatunki zwierząt i roślin ważnych dla Wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania. Kategoria zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe (Kaźmierczakowa i Zarzycki, 2001): CR – gatunki krytycznie zagrożone, VU – gatunki narażone. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i Szeląg, 2006): E – gatunki wymierające, krytycznie zagrożone, V – gatunki narażone, [V] – gatunki narażone na izolowanych stanowiskach. Kategorie zagrożenia wg Zagrożonych gatunków flory naczyniowej Dolnego Śląska (Kački i in., 2003): CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki wymierające, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki stosunkowo stabilne, DD – gatunki o niedostatecznych danych.

Fotografia. 5. Widlicz cyprysowy *Diphasiastrum tristachyum* (fot. Michał Śliwiński)

IV.9. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW WIELKOOWOCNIKOWYCH I POROSTÓW

Na podstawie zebranych informacji na temat grzybów wielkoowocnikowych i porostów w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, stwierdzono występowanie 33 gatunków objętych ochroną prawną (25 objętych ochroną ścisłą, 8 objętych ochroną częściową), z czego 14 gatunków zagrożonych. Ponadto stwierdzono występowanie 4 gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale posiadających status zagrożonych w skali kraju.

Tabela 38. Wykaz chronionych i zagrożonych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów zinwentaryzowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski 2006	Adres leśny
Grzyby wielkoowocnikowe					
1	Mitróweczka błotna	<i>Mitrella paludosa</i>	Nieobjęty ochroną	V	Obr. 1: 2 m
2	Ozorek dębowy	<i>Fistulina hepatica</i>	Ochrona ścisła	R	Obr. 1: 41 j; 296 a
3	Smolucha bukowa	<i>Ischnoderma resinatum</i>	Nieobjęty ochroną	V	Obr. 1: 25 b

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski 2006	Adres leśny
4	Soplówka gałęzista	<i>Hericium clathroides</i>	Ochrona ścisła	V	Obr. 1: 24 f; 25 b
5	Szmaciak gałęzisty	<i>Sparassis crispa</i>	Ochrona ścisła	R	Obr. 1: 21 a; 149 d; 172 d
6	Świecznica rozgałęziona	<i>Clavicornia pyxidata</i>	Nieobjęty ochroną	V	Obr. 1: 111 a
7	Żagwica listkowata	<i>Grifola frondosa</i>	Ochrona ścisła	V	Obr. 1: 41 j
Porosty					
8	Brodaczka kędzierzawa	<i>Usnea subfloridana</i>	Ochrona ścisła – gatunek „strefowy”	E	Lokalizacja znana – dane wrażliwe
9	Brodaczka kępkowa	<i>Usnea hirta</i>	Ochrona ścisła – gatunek „strefowy”	VU	Lokalizacja znana – dane wrażliwe
10	Brodaczka zwyczajna	<i>Usnea dasypoga</i>	Ochrona ścisła – gatunek „strefowy”	VU	Lokalizacja znana – dane wrażliwe
11	Chrobotek leśny	<i>Cladonia arbuscula</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 52 d; 121 f; 240 d; 274 d Obr. 2: 245 m; 270 j
12	Chrobotek łagodny	<i>Cladonia mitis</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 52 d; 111 a Obr. 2: 219 f
13	Chrobotek reniferowy	<i>Cladonia rangiferina</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 7 d,k; 10 k; 12 b; 17 l; 18 l,p-r,w; 18A n,s; 21 a-b,g; 22 b,d-f,k-l; 23 k-m; 24 a,h-i,k-l; 29 i,k-r; 30 a-c,i; 32 c-f; 33 c-i; 35 c-d; 36 a-d,h-i,m; 38 a-d,r-s; 39 h,j; 42 g,m-n; 43 b; 47 c,f; 48 c-d,i-j; 50 c-d; 52 c-h,l-m; 54 f-g,i-k; 56 i-j; 57 b-d,i,k-l,n; 59 d-f; 60 p; 61 f,i-m; 62 d-i; 65 a,c; 66 a-k; 67 n-o; 69 c-f,l; 70 c-d,g,i-j,n; 71 a-b,d-g,j-t; 72 g-h; 74 b-c; 75 a-d,g-i; 76 a-b,f-i; 77 d-f,h; 78 a,c; 79 a-g; 80 a-b,f-g; 81 a,c-c; 82 d-h; 83 d,j,n; 84 c-d,g-i; 85 a-c; 86 c,o,r-s; 87 a-c,h,j-l; 88 a-b,f,h; 90 c-d; 94 a,c; 95 a-b; 97 b; 98 a-i; 99 b,k; 102 a-f; 103 i-j,n-o; 104 b,h-k; 105 a-j; 106 a-f; 107 b-c; 109 a-b; 111 c-d; 112 b-d; 113 a-b; 114 a-g; 115 a,c; 119 a-d; 120 a-h; 121 a-f; 122 a-g; 123 a-b,d-f,n-o; 124 h-n,r-x; 125 a-d; 126 a-b; 127 a,c-f; 128 b-h; 129 a-l; 130 a-c; 134 a,c-d; 135 c-g; 136 b-f; 137 a-f; 140 d-f; 141 b-i; 142 a-g; 143 a-i; 144 a-d;

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski 2006	Adres leśny
					<p>145 a-g; 146 a-f; 148 a-b,g,h; 149 a-f; 150 b-h; 151 a-i; 152 b-c; 154 a-d; 158 a-d; 159 d,g-h; 160 k; 161 d-g; 162 c-g; 163 a-c; 164 a-f; 165 a-i; 166 a-h; 167 b-c; 173 a-f; 174 a-c; 175 a-h; 176 a; 177 a-f,h-i; 178 a-c; 179 a-d; 180 a-d; 181 a-c; 182 a-b,d-g; 183 a-f; 184 a-k; 185 a-g; 186 o-s,w,ax-dx; 187 a-d; 188 a-d; 189 b,d; 190 b-c; 194 c; 195 a-f; 196 a-b; 197 a-i; 198 a-c; 199 a-h; 200 a-g; 201 a-f; 202 a-b; 203 a-c; 204 a-f; 205 a-c; 206 a-d; 207 a-i; 208 a-f; 209 a-b,d; 210 a-g; 211 a-f; 212 a-b; 213 a-c,f-g; 214 d; 215 a-f; 216 a-f; 217 a,c-h; 218 a-d; 219 a-f; 220 a-b,d; 221 a-d; 222 a-f,h; 223 a-f; 224 a-i; 225 a,g-j; 226 c-d; 227 c-f; 228 d; 229 d; 230 a-g; 231 a; 232 a-c; 233 a-b; 234 b-i; 237 a,f; 238 a-f; 239 a-g; 240 a-d; 241 a-b; 242 a-h; 243 b,d-f; 244 a-f; 245 a,c; 247 b-d; 248 a-b; 249 b,f; 251 a-d; 253 g,i; 254 a-d; 255 a-f; 256 a-b,d-h; 257 a,c-h; 258 b-d,g; 259 a-c; 260 a-j; 261 a; 262 a-d,g; 263 a-g,i; 264 b,k; 265 a-f; 266 a-d; 267 a-h; 268 a-f; 269 a-c,f; 270 a-d; 271 b-c; 272 a-b,d; 273 a-c; 274 a-i; 275 a-g; 276 a-h; 277 a-h; 278 a-g; 279 a-i; 280 a-g; 281 a-o; 282 a-b; 283 a-d; 284 a-d; 285 a-d; 286 a-b,d-g; 287 a-d; 288 a; 289 a-b; 290 a-c; 291 a-d,g,j-k; 292 b-d,g; 294 b,d; 295 a-b</p> <p>Obr. 2: 220 a-d,h-l; 221 b-f; 223 c; 224 g-i; 225 b-c,g-i; 226 c-d,g-h; 227 d-f,j; 228 d-g; 235 a,d-g; 236 a-d,g; 237 f-g; 239 f-g; 240 a-b,d; 241 d; 242 a-g; 243 a-g; 244 a-h; 245 a-d,h,m; 255 h,j; 256 b,f-g; 257 a-c,f-i; 260 b,d,j; 262 a-b,k,r; 263 l; 264 c-f,h-k; 266 b-d; 275 f,h,k; 276 h; 277 a,c-i; 278 a-b,f; 280 a,c-f; 281 a-c,f-g; 284 a; 285 i-j; 286 a-b,d-g; 287 c,h; 288 c-d,g-h; 289 b-c; 290 b-c; 295 a-b; 305 f-g; 306 b-d</p>
14	Chorobtek smukły	<i>Cladonia ciliata</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 121 f

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski 2006	Adres leśny
15	Chrobotki	<i>Cladonia</i> sp.	Niektóre gatunki podlegają ochronie ścisłej lub częściowej	-	Obr. 1: 24 i; 31 a; 36 b; 83 f; 90 a; 98 f,j; 102 f; 119 a; 121 f; 122 a-g; 140 d; 141 i; 142 g-h; 143 f; 145 a-c,g; 160 b; 164 a; 175 g; 177 b,g-i; 183 a; 184 f; 185 a; 194 c; 197 d; 199 a,h; 207 b,d-g; 210 b,d; 231 a; 253 b-d,h; 254 b; 255 a,c; 256 a,d; 257 a-b,g-h; 258 a-c,f,g; 259 c Obr. 2: 250 c; 254 h-i; 264 d; 265 a,g; 266 i; 267 a; 269 d; 294 d; 299 b
16	Chróścik karłowaty	<i>Stereocaulon condensatum</i>	Ochrona ścisła	VU	Obr. 1: 267 d
17	Grzybczyk różowy	<i>Dibaeis baeomyces</i>	Nieobjęty ochroną	VU	Obr. 1: 41 l; 93 g
18	Mąkla tarniowa	<i>Evernia prunastri</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 36 k; 97 a; 111 a; 157 a Obr. 2: 245 m
19	Mąklik otrębiasty	<i>Pseudevernia furfuracea</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 36 k; 74 f; 97 a; 111 a; 121 f; 137 d; 155 b; 157 a; 265 d; 267 d
20	Odnożyca mączysta	<i>Ramalina farinacea</i>	Ochrona ścisła	VU	Obr. 1: 121 f; 157 a
21	Płaskotka regłowa	<i>Parmeliopsis hyperopta</i>	Ochrona ścisła	VU	Obr. 2: 245 m
22	Płaskotka rozlana	<i>Parmeliopsis ambigua</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 41 l; 52 d; 74 f; 97 a; 111 a; 121 f; 137 d Obr. 2: 238 a; 245 m
23	Płaskunka łuseczkowata	<i>Melanohalea exasperatula</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 157 a
24	Płaszczynka okopcona	<i>Melanelixia glabratula</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 36 k; 41 l; 45 a; 74 f; 111 a Obr. 2: 245 m
25	Płaszczynka wytworna	<i>Melanelixia incolorata</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 265 d
26	Płaszczynka złotawa	<i>Melanelixia subaurifera</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 74 f

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski 2006	Adres leśny
27	Płucnica islandzka	<i>Cetraria islandica</i>	Ochrona częściowa	VU	Obr. 1: 29 l,o-p; 38 c; 48 c,i-j; 102 a-f; 111 c-d; 119 a-d; 120 a-h; 121 a-f; 122 a-g; 134 a,d; 141 d-i,k; 142 b-g; 143 a-i; 144 a-d; 145 a-g; 146 a-f; 180 b-d; 181 b-c; 182 f; 183 a-f; 184 a-k; 185 a-g; 186 o-s,w,ax-dx; 201 a-f; 202 a-b; 203 a,c; 204 a-f; 205 a-c; 206 a-d; 207 a-i; 208 a-f; 222 a-h; 244 f-h; 256 b,f-h; 258 a-b; 259 a-c; 273 c; 275 f-g; 278 a-c; 279 a-f; 280 a-g; 281 d-h,j-n; 283 b,d; 285 a-d; 286 a,d Obr. 2: 245 m; 263 l; 264 c-f; 265 g; 267 h-i
28	Płucnica kędzierzawa	<i>Cetraria ericetorum</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 2: 245 m
29	Płucnica kolczasta	<i>Cetraria aculeata</i>	Ochrona częściowa	-	Obr. 1: 157 a Obr. 2: 219 f; 245 m
30	Płucnica zielonawa	<i>Cetraria chlorophylla</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 52 d; 97 a; 111 a; 157 a Obr. 2: 245 m
31	Płucnik modry	<i>Platismatia glauca</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 36 k; 41 l; 74 f; 111 a; 121 f; 265 d Obr. 2: 238 a; 245 m
32	Pustułka rurkowata	<i>Hypogymnia tubulosa</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 36 k; 41 l; 52 d; 97 a; 111 a; 121 f; 137 d; 155 b; 157 a; 265 d Obr. 2: 219 f; 238 a; 245 m
33	Tarczownica skalna	<i>Parmelia saxatilis</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 41 l
34	Włostka cieniutka	<i>Bryoria capillaris</i>	Ochrona ścisła	CR	Obr. 1: 111 a
35	Włostka spleciona	<i>Bryoria implexa</i>	Ochrona ścisła	CR	Obr. 1: 111 a
36	Złotlinka jaskrawa	<i>Vulpicida pinastri</i>	Ochrona ścisła	-	Obr. 1: 52 d; 97 a; 111 a; 155 b; 157 a Obr. 2: 245 m
37	Żółtlica chropowata	<i>Flavoparmelia caperata</i>	Ochrona ścisła	EN	Obr. 1: 111 a

Prawo krajowe – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 168, poz. 1765, na podstawie art. 50 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.). Kategoria zagrożenia dla grzybów wielkoowocnikowych wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Wojewoda i Ławrynowicz, 2006): V – gatunki narażone na wymarcie, R – gatunki rzadkie. Kategoria zagrożenia dla porostów wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Cieśliński i in., 2006): CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki wymierające, VU – gatunki narażone na wymarcie.

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków odnotowano występowanie wielu stanowisk chrobotków *Cladonia* sp., jednak bez oznaczenia do określonego gatunku. Informacje o ich występowaniu pochodziły z obserwacji terenowych taksatorów i zwykle dotyczyły pojedynczych kępek lub niewielkich powierzchni zajmowanych przez porosty w runie lasu lub na gałęziach drzew i krzewów. Stanowiska porostów świadczą o dogodnych warunkach dla utrzymania się niewielkich plech tych organizmów. Ich występowanie ma charakter wstawek porostowych na siedliskach boru świeżego i nie powinno być wiązane z obecnością siedliska przyrodniczego śródlądowy bór chrobotkowy (kod 91T0), którego występowanie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa stwierdzono tylko w wydzieleniu 174 c obrębu Przemków. (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Fotografia. 6. Brodaczka kępkowa *Usnea hirta*
(fot. Wiesław Fałtynowicz)

IV.9.1. MONITORING POROSTÓW I ROŚLIN NACZYNIOWYCH

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, w 2010 roku prowadzony był monitoring porostów z rodzaju *Cladonia* podgatunku *Cladina* (1378) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Monitoringiem objęto stanowisko w leśnictwie Kozłów zlokalizowane na południe od Leszna Górnego w powiecie bolesławieckim, 2 km na wschód od wsi Kozłów. Na stanowisku odnotowano niską wartość stosunku porostów do mchów i roślin naczyniowych, co związane było z mocno zdegradowanymi siedliskami suchych

borów sosnowych, których użyczenie wpływa pozytywnie na sukcesję roślinności naczyniowej oraz mszaków. Stwierdzono również zbyt duże zwarcie drzewostanu (powyżej 90%), zalegające w dnie lasu drewno oraz fragmentację siedliska, niesprzyjające występowaniu dużych płatów porostów. Stan populacji chrobotków na stanowisku i perspektywy jego ochrony oceniono jako niewłaściwe (U1), a stan siedliska jako zły (U2). Ocena ogólna stanu ochrony gatunku na stanowisku została oceniona jako zła (źródło: Monitoring gatunków roślin PMŚ, 2012).

W zakresie roślin naczyniowych, monitoring chronionych i zagrożonych gatunków roślin na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków prowadzony jest przez pracowników Przemkowskiego Parku Krajobrazowego. Stałym monitoringiem objęte są m.in. stanowiska jęczynika zwyczajnego *Phyllitis scolopendrium* i widlicza cyprysowego *Diphasiastrum tristachyum*, dla których prowadzone są karty stanowisk z podstawowymi parametrami, jak data obserwacji, liczebność populacji oraz lokalizacja GPS. W ramach badań prowadzonych na potrzeby planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego, zalecono również monitoring dla nastroszka Brucha *Uloa bruchii* (mech), zlokalizowanego w łęgu źródłiskowym w granicach rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”, który powinien polegać na kontroli liczebności populacji oraz poszukiwaniach nowych stanowisk tego gatunku na sąsiednich drzewach.

IV.10. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków stwierdzono występowanie 235 gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową (228 objętych ochroną ścisłą, 7 objętych ochroną częściową). Ponadto wskazano na występowanie dodatkowych 16 gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale posiadających status gatunków zagrożonych w skali kraju. Listę chronionych gatunków zwierząt sporządzono na podstawie inwentaryzacji gmin znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, inwentaryzacji w ramach projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, inwentaryzacji PGL Lasy Państwowe, danych z nadleśnictwa oraz informacji od lokalnie działających ekspertów.

IV.10.1. SSAKI

Teren nadleśnictwa Przemków jest zróżnicowany pod względem siedliskowym, co ma przełożenie na dużą różnorodność gatunkową ssaków. Ważną grupą ssaków są nietoperze, których stwierdzono 8 gatunków. Większość z nich posiada zimowiska w bunkrach Wilkocin I i II (grunty w zarządzie nadleśnictwa) oraz w bunkrze przy ul. Zielonej w Przemkowie (*źródło*: Inwentaryzacja zimowisk nietoperzy w Przemkowskim Parku Krajobrazowym, 2013). Monitoring zimowisk nietoperzy jest prowadzony od 1997 roku w sposób ciągły, na potrzeby niniejszego opracowania wykorzystano najnowsze dane o występowaniu gatunków należących do tej grupy zwierząt. Z dostępnych informacji wynika, że w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków występuje 21 chronionych gatunków ssaków (18 objętych ochroną ścisłą, 3 objęte ochroną częściową).

Tabela 39. Wykaz chronionych gatunków ssaków występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obwód, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Nietoperze				
1	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 74 f	Występowanie: Stare lasy i parki z dziuplastymi drzewami, także budynki z wykruszeniami i szczelinami. W 2012 r. w bunkrze Wilkocin I stwierdzono zimowanie dwóch osobników tego gatunku.
2	Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 74 f	Występowanie: Bory, lasy i peryferyjne parki z budkami i dziuplami. W 2013 r. w bunkrach Wilkocin I i II zimowało 55 osobników tego gatunku. Okres rozrodczy: Od IV–V samice tworzą kolonie na strychach i w szczelinach. W VI–VII rodzą się 1-2 młode. Kolonie rozpraszają się od IX do X. Gody od lata do wiosny.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
3	Gacek szary <i>Plecotus austriacus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 74 f	Występowanie: Gatunek synantropijny, żerowiska na siedliskach polno-leśnych. W 2013 r. w bunkrach Wilkocin I i II odnotowano zimowanie 45 osobników tego gatunku. Okres rozrodczy: Od IV–V samice tworzą kolonie na strychach i w bunkrach. W VI–VII rodzi się 1 młode. Kolonie rozpraszają się od IX do X. Gody trwają w IX–X.
4	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> , kod: 1308	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek występuje w zasięgu całego obszaru Natura 2000 na terenach leśnych, które stanowią miejsce jego żerowania. Bunkry, będące miejscami hibernacji gatunku stwierdzono w wydzieleniach: Obr. 1: 111 a, 134 b, 245 a Poza obszarem OZW obserwacje punktową gatunku odnotowano w wydzieleniu: Obr. 1: 74 f	Przedmiot ochrony OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 Występowanie: Obszaru Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015. stanowi dla gatunku głównie tereny żerowiskowe. Zimowiska tego gatunku znajdują się poza obszarem, w ramach projektu planu zadań ochronnych zaproponowano włączenie ich w granice ostoi. W 2013 r. w bunkrach Wilkocin I i II stwierdzono zimowanie 29 osobników tego gatunku.
5	Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 74 f	Występowanie: Gatunek synantropijny, w odpowiednich biotopach na terytorium całego nadleśnictwa. W 2013 r. w bunkrach Wilkocin I i II zimowało 9 osobników tego gatunku. Okres rozrodczy: W lecie samice tworzą kolonie rozrodcze w szczelinach na strychach budynków. Młode rodzą się w VI i na początku VII. Gody IX–XII.
6	Nocek <i>Bechsteina Myotis bechsteinii</i> kod: 1323	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – NT	Obr. 1: 74 f, 111a, 134 b	Występowanie: Gatunek od wiosny do jesieni związany ze starymi lasami. W tym okresie jego kryjówkami są dziuple, nieodzowne jest więc pozostawianie pojedynczych starych drzew dziuplastych. Okres rozrodczy: Samice nocka Bechsteina tworzą kolonie od kwietnia do maja. Na przełomie kolejnych dwóch miesięcy w koloniach rodzą się młode, nowe pokolenie opuszcza kolonie w sierpniu. Gody trwają od późnego lata/jesieni do wiosny, głównie na zimowisku.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
7	Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	PL - ochrona ścisła DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek występuje w zasięgu całego obszaru Natura 2000 na terenach leśnych, które stanowią miejsce jego żerowania. Bunkry, będące miejscami hibernacji gatunku stwierdzono w wydzieleniach: Obr. 1: 111 a, 134 b, 245 a Poza OZW obserwacje punktowe gatunku odnotowano w następujących wydzieleniach: Obr. 1: 58 f; 74 f	Przedmiot ochrony OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 Występowanie: Latem samice nocka grupują się w tzw. koloniach rozrodczych - zazwyczaj na strychach, rzadko w jaskiniach i podziemiach. Zimowanie trwa od późnej jesieni do początku kwietnia. Nocki hibernują zazwyczaj w sztolniach, dawnych fortach, piwnicach i jaskiniach. Obszar OZW Wrzosowisko Przemkowskie stanowi dla gatunku głównie tereny żerowiskowe. W zasięgu aktualnych granic obszaru zlokalizowanych jest szereg małych bunkrów, które potencjalnie mogą stanowić miejsca letnich kryjówek gatunku. W 2013 r. w bunkrze Wilkocin I (poza granicami ostoi) odnotowano zimowanie 6 osobników i tego gatunku.
8	Nocek rudy <i>Myotis daubentoni</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 74 f	Występowanie: Preferuje okolice obfitujące w wody płynące i stojące, zarówno w krajobrazie zalesionym, jak i otwartym. Kryjówki to głównie dziuple drzew, też pod odstającą korą. W 2013 r. w bunkrze Wilkocin II stwierdzono zimowanie 3 osobników tego gatunku. Okres rozrodczy: Samice tworzą kolonie. W VI rodzą się 1-2 młode. Młode rozpraszają się od VIII. Gody VIII–IV.
Gryzonie				
9	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek odnotowany punktowo w wydzieleniu: Obr. 2: 212 f Z uwagi na wielkość populacji ślady żerowania gatunku obserwowane są w znacznie większej liczbie wydzieleń leśnych niż wymienione.	Występowanie: Preferuje brzegi wód płynących i stojących z zadrzewieniami na brzegach, zwłaszcza wierzbami i topolami, głównie osiką. Największa aktywność żerowa tj. ścinanie drzew następuje jesienią. Do gatunków drzew preferowanych przez gatunek należą: topole i i wierzby, poza tym brzozy, dęby i jesiony. Okres rozrodczy: od IV do VIII (głównie V i VI). Gody gatunek odbywa od XII do V, szczyt w I.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
10	Popielica <i>Glis glis</i>	PL - ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Starsze drzewostany o silnym zwarcie – gatunek przemieszczający się głównie po gałęziach koron drzew. Jej występowanie stwierdzono w rezerwacie przyrody „Buczyna Piotrowicka”.
11	Wiewiórka <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Bory i lasy w starszych klasach wiekowych (powyżej 70–80 lat) oraz większe parki.
Drapieżne				
12	Gronostaj <i>Mustela erminea</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: tereny zadrzewione i otwarte, także obrzeża osiedli. Preferuje doliny rzeczne.
13	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Tereny zadrzewione i otwarte, także obrzeża osiedli.
14	Wilk <i>Canis lupus</i> kod: *1352	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DS – zał II i IV Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek występuje regularnie na terenach leśnych nadleśnictwa	Przedmiot ochrony OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 i OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 Gatunek o znaczeniu priorytetowym. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków występuje jedna wataha wilków. Badania prowadzone na potrzeby planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015 potwierdziły liczne ślady bytności tego gatunku w obszarze, gdzie określono jego liczebność na 6–10 osobników, spotykanych głównie na północ i północny-wschód od linii kolejowej łączącej Żagań z Legnicą. Niemniej jednak, gatunek może być spotykany w zasięgu terytorialnym całego nadleśnictwa.
15	Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355	PL – ochrona częściowa DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – NT	Obr. 1: 2 c Obr. 2: 213 c	Występowanie: Gatunek preferuje wody w sąsiedztwie i otoczeniu terenów zadrzewionych, jest aktywny przez cały rok. Wymaga obecności drzew i krzewów na mało penetrowanych przez ludzi odcinkach rzek i wód stojących.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Owadożerne				
16	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: obrzeża lasów i borów, także zieleń w osiedlach ludzkich.
17	Kret <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: pospolity na terytorium całego nadleśnictwa - głównie na terenach bezleśnych, ale także w luźnych drzewostanach, zwłaszcza liściastych.
18	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Żyje w ogrodach, lasach liściastych i mieszanych oraz na zakrzewionych łąkach. Gniazda buduje pod ziemią, pod gęstą roślinnością lub przy próchniejących pniach.
19	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywoploty, ogródki działkowe.
20	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Nad rzekami i strumieniami o czystym nurcie również nad jeziorami, stawami i na terenach mokradłowych.
21	Zębiełek karliczek <i>Crocidura suaveolens</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Zasiedla rozmaite biotopy, głównie zbiorowiska krzaczaste i leśne, ogrody.

PL – Prawo krajowe (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, Poz.1419, na podstawie art. 49 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.). PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kregowce – (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD – gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Załączniki: II – Gatunki roślin i zwierząt ważne dla Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony, IV – Gatunki roślin i zwierząt ważnych dla Wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony. Czerwona Lista IUCN (IUCN Red List of Threatened Species). Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki najmniejszej troski.

IV.10.2. PTAKI

Z zebranych informacji na temat zróżnicowania awifauny wynika, że w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków występuje 186 chronionych gatunków (182 objętych ochroną ścisłą, 4 objęte ochroną częściową) oraz 9 gatunków łownych wpisanych na Czerwoną Listę IUCN z kategorią LC (gatunki najmniejszej troski).

Tabela 40. Wykaz gatunków ptaków występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki terenów otwartych, śródpolnych zadrzewień i osiedli ludzkich				
1	Białorzzytka <i>Oenanthe oenanthe</i>	PL – ochrona ścisła IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Tereny ruderalne (miejsca budów, składowiska materiałów i surowców budowlanych, piaskownie i żwirownie) oraz większe zręby zupełne i wczesne uprawy leśne (1-szy rok).
2	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> kod: A084	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy i migrujący. Agrocenozy. Lęgi w zbożach i rzepaku. Przylot: IV–V, odlot: VIII–X. Lęgi V–VII.
3	Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i> kod: A082	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Przelotny i zimujący. Tereny otwarte, także przyleśne, zwłaszcza zręby zupełne i uprawy. Rzadki.
4	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> kod: A031	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany). Lęgi od IV do VII, czasami do VIII.
5	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe tereny o niskiej runi, zwłaszcza kośne łąki i pastwiska oraz pola uprawne o wilgotnej glebie, też zastoiska śródpolne.
6	Derkacz <i>Crex crex</i> kod: A122	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Lęgi od VI do VII, rzadko do VIII. W rezerwacie przyrody „Stawy Przemkowskie” co najmniej 2–5 terytorialne same (Ruszlewicz, 2010).
7	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejon z wypasem bydła. Nieodzowna obecność starszych dziuplastych drzew.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
8	Drzemlik <i>Falco columbarius</i> kod: A098	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant i zimujący, preferuje tereny otwarte. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich obserwowano 1 osobnika tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
9	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni.
10	Dzierlatka <i>Galerida cristata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Pozbawione roślinności lub tereny z niewielką jej ilością jak np. place, parkingi, torowiska, itp.
11	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 291 I	Lęgowa. Kępy drzew i krzewów, głównie w sąsiedztwie wód, zwłaszcza w dolinach rzecznych.
12	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> kod: A307	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Lęgi V–VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Wskazane jest pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) na zrębach i w strefie ekotonu.
13	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów powyżej 40-50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe.
14	Jerzyk <i>Apus apus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Gatunek synantropijny, żeruje nad lasami i borami oraz uprawami i młodnikami, także nad śródleśnymi wodami. Wyjątkowo lęgi w lasach i borach, przy obecności wysokich drzew z dziuplami.
15	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich.
16	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Gniazduje pojedynczo lub kolonijnie w budynkach, zajmując wieże kościelne lub kominy lub dziuplach drzew w miejskich parkach.
17	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Budynki i środowiska ruderalne.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
18	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Zieleń wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne.
19	Kwiczół <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, spotykany też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych.
20	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wysoka roślinność zielna, np. kępy pokrzyw, nawłoci, itp. w krajobrazie otwartym.
21	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadka, spotykana również w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy krzewów i żywopłoty), zwłaszcza w częściach peryferyjnych.
22	Mazurek <i>Passer montanus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy drzew. Chętnie gniazduje w budkach lęgowych.
23	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki).
24	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków - głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami, również na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach.
25	Ortolan Emberiza hortulana kod: A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, aleje śródpolne. Lęgi V–VII.
26	Pięgża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Zieleń osiedli ludzkich i terenów otwartych – kępy krzewów i żywopłoty oraz zieleńce, także strefa ekotonu.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
27	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Preferuje obrzeża drzewostanów liściastych i mieszanych, jak również osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoką zieleń przydomową. Chętnie odwiedza starsze ogrody działkowe.
28	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Sąsiedztwo wód płynących i stojących, z partiami niepokrytego roślinnością terenu, np. mosty, nabrzeża, drogi i torowiska. Także tereny zurbanizowane – place, środowiska ruderalne, rozległe płaskie dachy na halach i magazynach.
29	Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), torfowiska niskie oraz pola (np. rzepak) i plantacje, np. truskawek.
30	Pokląska <i>Saxicola rubetra</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), przesuszony torfowiska oraz rzadko zachwaszczone pola.
31	Potrzeszcz <i>Emberiza calandra</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Pola i trwałe użytki zielone z „chwastami” i krzewami lub małymi drzewkami na miedzach i poboczach dróg.
32	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Tereny otwarte, głównie agrocenozy.
33	Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew.
34	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźne zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Czasami we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich.
35	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, kośne łąki, ugory o niskiej roślinności. Także na większych polanach śródleśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
36	Słownik rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu.
37	Sroka <i>Pica pica</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Zadrzewienia, pasy i kępy drzew i krzewów w otoczeniu terenów otwartych.
38	Srokosz <i>Lanius excubitor</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Tereny otwarte z krzewami i/lub drzewami na miedzach i poboczach dróg.
39	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. W borach brak. Nieodczowna obecność ugorów, miedz i nieużytków.
40	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków.
41	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach.
42	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska.
43	Świergotek polny <i>Anthus campestris</i> kod: A255	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. W okolicach użytkowanych złóż, np. żwiru i piasku.
44	Świerszczak <i>Locustella naevia</i> kod: A290	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Ugory i niekoszone łąki oraz torfowiska. Także na obrzeżach miast.
45	Uszatka <i>Asio otus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Osiadła. Preferuje skraje lasów, parki oraz śródpolne zadrzewienia z przewagą drzew iglastych.
46	Wrona <i>Corvus corone</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Skraje zadrzewień w krajobrazie otwartym.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
47	Wróbel <i>Passer domesticus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Osiedla ludzkie, żeruje czasami w polach, kilkaset metrów od osad.
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk				
48	Batalion <i>Philomachus pugnax</i> kod: A151	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DP – zał. I, IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, pływiczny, spuszczone stawy rybne. W 2011 r. na terenie rezerwatu przyrody „Stawy Przemkowskie” zanotowano rekordową liczbę 540 osobników tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
49	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> kod: A021	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Biotop – szuwary nadwodne na stawach. Lęgi IV–VII.
50	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> kod: A022	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy, wody stojące z szuwarami i kępami krzewów, głównie wierzb. Lęgi V–VIII. W latach 2008–2009 na Stawach Przemkowskich stwierdzono występowanie 1 pary tego gatunku (Ruszlewicz, 2010).
51	Bernikla białolica <i>Branta leucopsis</i> kod: A045	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano do 6 osobników (Beuch i Smyk, 2012).
52	Bernikla rdzawoszyja <i>Branta ruficollis</i> kod: A396	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – EN	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca. Obserwowana na Stawach Przemkowskich w listopadzie 2009 r (Wuczyński i Smyk, 2010).
53	Biegus krzywodzioby <i>Calidris ferruginea</i> kod: A147	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotujący, występuje na Stawach Przemkowskich.
54	Biegus płaskodzioby <i>Limicola falcinellus</i> kod: A150	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotujący. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich obserwowano 1 osobnika (Beuch i Smyk, 2012).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
55	Biegus rdzawy <i>Calidris canutus</i> kod: A143	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalatujący. 4 osobniki obserwowano na Stawach Przemkowskich we wrześniu 2011 r. (Beuch i Smyk, 2012).
56	Bielaczek <i>Mergus albellus</i> kod: A068	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant i zimujący – obserwowany sporadycznie na Stawach Przemkowskich.
57	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> kod: A081	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 2: 213 g	Szuwary nadwodne wód stojących i wolno płynących, żeruje głównie na terenach otwartych, agrocenozy. Lęgi w szuwarach od IV do VII.
58	Brodziec plamisty <i>Actitis macularius</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Bardzo rzadki, pojedyncze stwierdzenia na terenie kraju. Jeziora, mokradła i bagna, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie.
59	Brodziec pławny <i>Tringa stagnatilis</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalatujący. Preferuje tereny podmokłe, podczas migracji również osuszone stawy. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
60	Brzegówka <i>Riparia riparia</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. W naturalnych i sztucznych skarpach i obrywach, zwłaszcza nad rzekami i w piaskowniach.
61	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Trzcinowiska i szuwary nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
62	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – łowna od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Preferuje płytkie wody stojące w otoczeniu terenów zadrzewionych.
63	Cyranka <i>Anas querquedula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Płytkie wody stojące, najchętniej pośród łąk i pastwisk oraz pól, a także podmokłe i zabagnione łąki.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
64	Czapla biała <i>Egretta alba</i> kod: A027	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowa. Notowana co roku, głównie na Stawach Przemkowskich. W październiku 2011 odnotowano tam 250 osobników tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
65	Czapla nadobna <i>Egretta garzetta</i> kod: A026	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca, preferuje brzegi wód z szuwarami i tereny podmokłe. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
66	Czapla purpurowa <i>Ardea purpurea</i> kod: A029	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa (wody stojące z wyspami), migrująca i zimująca. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika tego gatunku (Beuch i Smyk, 2012).
67	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowa. Czasami odwiedza wody w osiedlach ludzkich.
68	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w 2009 r. w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na wszystkich stawach.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy, migrujący. Gatunek o niewielkich wymaganiach odnośnie do miejsca lęgu, gniazdujący w szuwarach na wszystkich stawach.
69	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Zimujący głównie na Odrze i stawach rybnych.
70	Gęgawa <i>Anser anser</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 15.I DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w 2009 r. w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003. Występował w rozproszeniu na wszystkich stawach z wyjątkiem stawu Lubuskiego.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Migrant. Wyspy na stawach porośnięte szuwarem, zwłaszcza trzcinowym
71	Gęś białoczelna <i>Anser albitrons</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 21.XII Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant i zimujący, żeruje na oziminach i łąkach. Populacja na Stawach Przemkowskich w listopadzie 2009 r. wynosiła minimum 100 osobników (Wuczyński i Smyk, 2010).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
72	Gęś krótkodzioba <i>Anser brachyrhynchus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalutująca. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich obserwowano 1 osobnika (Beuch i Smyk, 2011).
73	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 31.I DP – zał. IIA Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 w okresie przelotów ze średnią co najmniej 3000 osobników/rok.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Migrujący. Preferuje otwarte lustro wody, żeruje na polach i łąkach w okolicy, często wiosną na oziminach
74	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 w okresie przelotów ze średnią co najmniej 300 osobników/rok.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Migrujący. Gatunek o niewielkich wymaganiach odnośnie do miejsca lęgu, gniazdujący w szuwarach na wszystkich stawach.
75	Kazarka rdzawa <i>Tadorna ferruginea</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Różnego typu wody śródlądowe: jeziora, stawy hodowlane, zbiorniki zaporowe i duże rzeki.
76	Kokoszka wodna <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkie akwenty wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp.
77	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowy, obserwowany przez cały rok od wiosny do jesieni, a czasami zimą na większych wodach stojących.
78	Krakwa <i>Anas strepera</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant, lęgi głównie na stawach.
79	Kropiatka <i>Porzana porzana</i> kod: A119	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek niepotwierdzony w 2013 r. w granicach OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, jednak obserwowany w 2009 r. w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na łąkach w otoczeniu Kanału Północnego, głównie na polderach I-III.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowa. Występuje na wilgotnych łąkach, turzycowiskach oraz obrzeżach stawów rybnych porośniętych szuwarami.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
80	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska.
81	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa, migrująca i zimująca, średnio liczna. Wszelkiego rodzaju zbiorniki wodne, ciek i tereny podmokłe.
82	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie tereny podmokłe i rozleglejsze zastoiska (też bobrowe – <i>Castor fiber</i>) z niewysoką roślinnością zielną, także podmokłe polany śródleśne i bagniste zręby i uprawy.
83	Kulik mniejszy <i>Numenius phaeopus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalujący. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika (Beuch i Smyk, 2011).
84	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. W latach 2007–2010 obserwowano terytorialną parę, wykazującą zachowania lęgowe (m. in. toki) na mokradłach przy Stawach Przemkowskich. Podczas migracji widywano do 5 ptaków w kwietniu oraz od lipca do jesieni (Ławicki i Wylegała, 2011).
85	Lodówka <i>Clangula hyemalis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Przelotna i zimująca. Wszelkiego rodzaju wody stojące i większe rzeki. Na Stawach Przemkowskich pojedyncze obserwacje tego gatunku.
86	Łabędź czarnodzioby <i>Cygnus bewickii</i> kod: A037	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. W 2011 r. 3 stwierdzenia ze Stawów Przemkowskich, maksymalnie 16 ptaków (Beuch i Smyk, 2011).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
87	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> kod: A038	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, na silnie zarośniętych, mniejszych stawach, jak Adelin, Ostaszowski, Łąkowy, Olchowy, Wołowe.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 i OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy, migrujący. Preferuje zarośnięte stawy rybne i przyległe tereny pól i łąk.
88	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy, wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp.
89	Łęczak <i>Tringa glareola</i> kod: A166	PL – ochrona ścisła PCzL – CR PCzK – CR DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich stwierdzono występowanie ok. 510 osobników tego gatunku (Beuch i Smyk, 2010).
90	Łyska <i>Fulica atra</i>	PL – gat. łowny od 15.VIII do 21.XII DP – IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na wszystkich stawach i przyległych terenach ze stojącą wodą.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowa, migrująca. Występuje w szuwarach dowolnej wielkości, warunkiem jest występowanie wody. Gatunek zanikający w związku z obecnością norki amerykańskiej <i>Mustela vison</i> (Stajszczyk, 2010).
91	Mewa białogłowa <i>Larus cachinans</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowa, obserwowana przez cały rok, głównie na Stawach Przemkowskich.
92	Mewa czarnogłowa <i>Larus melanocephalus</i> kod: A176	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca, nad dużymi rzekami i większymi wodami stojącymi. Coraz liczniejsza – gatunek w ekspansji. Niewykluczone lęgi.
93	Mewa delawarska <i>Larus delawarensis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca. W 2008 r. obserwowana na Stawach Przemkowskich (Ochmann i in., 2008).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
94	Mewa mała <i>Hydrocoloeus minutus</i> kod: A177	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant (IV–V i VII–XI). Obserwowana nad dużymi rzekami i większymi wodami stojącymi. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich stwierdzono występowanie ok. 100 osobników tego gatunku (Beuch i Smyk, 2010).
95	Mewa siwa <i>Larus canus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Występuje nielicznie na Stawach Przemkowskich.
96	Mewa żółtonoga <i>Larus fuscus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalatująca. Jeziora, mokradła, starorzecza, stawy hodowlane. Obserwowana na Stawach Przemkowskich w liczbie kilku par.
97	Ohar <i>Tadorna tadorna</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Brzegi rzek i wyspy w nurcie, jeziora, stawy hodowlane. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich przebywał 1 samiec (Beuch i Smyk, 2011).
98	Ostrygojad <i>Haematopus ostralegus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Łąki i pastwiska, piaszczyste wyspy na rzekach, żwirownie. W 2005 roku na Stawach Przemkowskich przebywały 2 osobniki.
99	Pelikan kędzierzawy <i>Pelecanus crispus</i> kod: A020	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalatujący. Jeziora, mokradła i bagna, starorzecza, stawy hodowlane. W 2006 r. na Stawach Przemkowskich obserwowano 1 osobnika (Ruszwelicz, 2010).
100	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Wody stojące powyżej 2–2,5 ha powierzchni. Preferuje akweny z wykształconą roślinnością wodną.
101	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na Stawach Wołowych, Łąkowym i Ostaszowskim.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy. Zasiedla nawet niezbyt duże zbiorniki, wymaga jednak stawów płytkich, o dnie silnie zarośniętym roślinnością zanurzoną.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
102	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Wody stojące oraz leniwie płynące, z dobrze wykształconą roślinnością wodną.
103	Płaskonos <i>Anas clypeata</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na stawach Łąkowym i Olchowym oraz na podmokłych łąkach na wschód i północ od stawów.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy, migrujący. Głównie zalewowe łąki w dolinach rzek, na stawach w strefie silnie wypłyconych brzegów porośniętych kępiastymi turzycami albo na wyspach zarośniętych trawą, zaroślami pokrzyw itp.
104	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> kod: A060	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DP – zał. I Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003. Występował na stawach z koloniami śmieszki, na małych stawach i mniejszych akwenach na dużych stawach.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy, migrujący. Stawy, na których powstały mniejsze oddzielone roślinnością akweny, małe stawy, gniazdowanie w koloniach mew.
105	Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> kod: A272	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Zarastające zbiorniki wodne, szuwały, lasy bagienne. W rejonie Stawów Przemkowskich stwierdzono występowanie 5 par tego gatunku (Ruszlewicz, 2010).
106	Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Trzcinowiska i kępy krzewów na obrzeżach wód stojących i leniwie płynących, zakrzewione torfowiska.
107	Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy i migrant. Zadrzewienia łęgowe nad wodami i w ich sąsiedztwie, zwłaszcza z brzoza i wierzbami.
108	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Obrzeża wód, zabagnione łąki i obszary torfowiskowe. Obserwowana na terenie rezerw
109	Rożeniec <i>Anas acuta</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant, rzadziej zimujący. Płytkie zbiorniki wodne i otwarte tereny zalewowe w rozległych dolinach rzecznych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
110	Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Okresowo zalewane, zabagnione doliny rzeczne, płytkie jeziora i zbiorniki zaporowe z bujnymi szuwarami.
111	Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i> kod: A196	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Bagienne doliny rzeczne, płytkie stawy hodowlane i zbiorniki zaporowe z pływającą roślinnością wodną.
112	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> kod: A197	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Jeziora i stawy z niską roślinnością szuwarową, torfianki, starorzecza.
113	Rybitwa popielata <i>Sterna paradisaea</i> kod: A194	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca. W 2003 r. na Stawach Przemkowskich przebywał młodociany osobnik (Ławicki i Stawarczyk, 2011).
114	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> kod: A193	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowa i migrant. Wyspy w nurcie rzek, na jeziorach, stawach, zwirowniach, pokryte niską roślinnością. Na Stawach Przemkowskich w latach 2008 – 2009 odnotowano ok. 10 par (Ruszlewicz, 2010).
115	Rybitwa wielkodzioba <i>Sterna caspia</i> kod: A190	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotująca. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich obserwowano dwa osobniki tego gatunku (Beuch i Smyk, 2011).
116	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i> kod: A094	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant (koniec III–początek V i VII–X). Obserwowany często w rejonie stawów rybnych, zwłaszcza położonych wśród lasów.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
117	Rycyk <i>Limosa limosa</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, głównie na łąkach między Kanalem Północnym a Szprotawą i w części lubuskiej.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy, migrujący. Podmokłe łąki z turzycowiskami, podmokłe grunty orne w otoczeniu łąk, żeruje na spuszczonej stawach i gruntach ornym.
118	Rzepołuch <i>Carduelis flavirostris</i> kod: A367	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalotujący. Mokradła i wilgotne łąki. W 2011 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika (Beuch i Smyk, 2012).
119	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant, próby zimowania. Podmokłe i bagniste olsy i łągi w dolinach rzecznych i na obrzeżach jezior i stawów, śródleśne bagienka i torfowiska.
120	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód, wymokliska śródpolne, spuszczone stawy i osadniki.
121	Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i> kod: A140	PL – ochrona ścisła PCzL – EX PCzK – EXP DP – zał. I, IIB i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 na wszystkich stawach i gruntach ornym w kompleksie łąk	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Migrant. Odslonięte bagniste dna stawów, płytkie laguny, podtopione grunty orne.
122	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	PL – gat. łowny od 1.IX do 21.XII PCzL – DD DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wilgotne i podtopione drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej iglaste.
123	Sowa błotna <i>Asio flammeus</i> kod: A222	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DP – zał. I. Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant. Zarośla i obszary podmokłe, mozaikowate tereny otwarte z użytkowanymi podmokłymi łąkami
124	Szablodziób <i>Recurvirostra avosetta</i> kod: A132	PL – ochrona ścisła DP – zał. I. Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Skrajnie nielicznie lęgowe. Doliny rzeczne, zbiorniki zaporowe i osadniki. W 2005 r. na Stawach Przemkowskich odnotowano 1 osobnika.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
125	Śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Nielęgowa. W okresie połęgowym często żerująca na polach i składowiskach odpadów komunalnych. Częsta w okresie połęgowym (VII–III) nad wszelkimi większymi wodami.
126	Świstun <i>Anas penelope</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – CR PCzK – CR DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant (III-IV i VIII-I), nad dużymi rzekami.
127	Szlachar <i>Mergus serrator</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant . W 2011 r. na Stawach Przemkowskich widziano 1 samca (Beuch i Smyk, 2011).
128	Ślepowron <i>Nycticorax nycticorax</i> kod: A023	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalutujący. Wyspy z roślinnością krzewiastą na stawach rybnych oraz łożowiska i krzaczaste zarośla nad brzegami rzek. Pojedyncze osobniki odnotowano na Stawach Przemkowskich.
129	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo-pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
130	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo-pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
131	Uhla <i>Melanitta fusca</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – EN	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalutująca. Jeziora, mokradła i bagna, stawy hodowlane. Obserwowana na Stawach Przemkowskich.
132	Uszatka błotna <i>Asio flammeus</i> kod: A222	PL – ochrona ścisła PCzK – VU DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Rzadko lęgowa. Bagna, mokradła, torfowiska niskie, podmokłe łąki w dolinach rzecznych z rozproszonymi zakrzaczeniami. W latach 2008–2009 obserwowano 3 osobniki (Ruszelewicz, 2010).
133	Warzęcha <i>Platalea leucorodia</i> kod: A034	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Zalutująca. Jeziora, mokradła i bagna, starorzecza, stawy hodowlane. Pojedyncze obserwacje na Stawach Przemkowskich.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
134	Wąsatka <i>Panurus biarmicus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, głównie na polderze I, rzadziej na pozostałych polderach i stawach.	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowa, występuje w moizakowatych terenach trzcinowisk i turzycowisk..
135	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i> :	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Szuwary na brzegach wód płynących i stojących, także rozlewiska wykreowane przez bobra.
136	Perkoz zausznik <i>Podiceps nigricollis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, głównie na stawach Nowym i Brzozowym	Przedmiot ochrony OSO Stawy Przemkowskie PLB020003 Lęgowy, na stawach szczególnie w pobliżu kolonii śmieszek, w strefach silnie podmokłych turzycowisk oraz większych płątów pływających wysp trzcinowych i szuwarowych.
137	Zielonka Porzana parva kod: A120	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Szuwary trzcinowe i pałkowe nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. W latach 2008–2009 stwierdzono przynajmniej kilka par (Ruszelewicz, 2010).
138	Zimorodek Alcedo atthis kod: A229	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 2: 214 f; 215 g	Lęgowy. Strome i podmyte brzegi wód płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Lęgi od IV do VIII.
139	Żuraw Grus grus kod: A127	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowano w 2013 roku w granicach OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na torfowisku „Krowie Bagno” i w okolicach rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka”.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy. Występuje na śródleśnych mokradłach i zabagnionych dolinach rzek, w szuwarach i turzycowiskach, olsach, zaroślach łożowych, łęgach jesionowo-olszowych. Rzadziej gniazduje również na zabagnionych łąkach i przy śródpolnych oczkach wodnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki terenów leśnych				
140	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> kod: A075	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek potwierdzony na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w 2009 r. w zasięgu OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, gdzie występuje strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania tego gatunku. W 2013 roku występowanie gatunku potwierdzono w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsc gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy, migrujący i zimujący. Lęgi w starszych drzewostanach, żeruje głównie nad wodami (ryby, ptaki wodne). Zjada też padlinę. Lęgi II–VI / VII.
141	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> kod: A030	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek potwierdzony na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków w 2009 r. w zasięgu obszaru Natura 2000 OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, gdzie występuje strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania tego gatunku. W 2013 r. potwierdzony również na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w zasięgu OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, brak danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej na siedliskach wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew. Lęgi IV–VII.
142	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (lęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.
143	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35–40 lat).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
144	Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Migrant i zimująca. Zwarte bory sosnowe i świerkowe, także mieszane.
145	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> kod: A236	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 99 c Obr. 2: 213 a	Lęgowy. Wszelkie typy starszych drzewostanów, powyżej 80 lat, też w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach zalesionych – tzw. gatunek parasolowy, decydujący o istnieniu populacji innych gatunków, m. in. gągoła, gołębia siniaka, puszczyka i włośchatki, kraski oraz nietoperzy i wielu innych gatunków, w tym licznych bezkręgowców. Ochrona gatunku polega na pozostawianiu drzewostanów, mających powyżej 80 lat, w płatach o powierzchni minimum 25–30 ha.
146	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów powyżej 40–50 lat. Obecna gospodarka leśna nie zagraża temu gatunkowi.
147	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> kod: A238	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Starsze (powyżej 90 lat) drzewostany liściaste, zwłaszcza z dębami <i>Quercus</i> sp. Także stare peryferyjne parki miejskie. Toleruje rozluźnienie drzewostanów. Lęgi IV–V do VI. W celu właściwej ochrony istotne jest: – zachowanie odpowiedniej powierzchni starych lasów liściastych i mieszanych, – pozostawianie drzew zamierających i martwych, z dziuplami i „zainfekowanych” grzybami.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
148	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> kod: A234	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	W trakcie weryfikacji w 2013 roku gatunek obserwowano w zasięgu granic obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków na właściwych mu siedliskach.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy, Występuje w starszych lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. Ochrona gatunku polega na pozostawianiu martwych i zamierających drzew liściastych oraz wywrotów i wiatrołomów (głównie gatunków liściastych). Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanu. Na obrzeżach lasów należy pozostawiać smugi starodrzewu, jako bufor izolujący drzewostany od terenów otwartych i agrocenoz.
149	Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych.
150	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, częsta w grądach.
151	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą.
152	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Lasy i bory mieszane. Unika olsów i borów sosnowych.
153	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie drzewostany, ale w borach sosnowych rzadki. Żeruje na polach.
154	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> kod: A073	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek potwierdzony w 2009 r. w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków. Występuje strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania tego gatunku.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Nielęgowa, choć obserwowana w okresie lęgowym, głównie nad stawami rybnymi. Żeruje na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Ochrona gatunku – zachowanie starych drzewostanów w dolinach rzek i sąsiedztwie wód stojących.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
155	Kania ruda <i>Milvus milvus</i> kod: A074	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT DP – zał. I Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek potwierdzony w 2009 r. w granicach OSO Stawy Przemkowskie PLB020003, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowa. Obrzeża lasów w pobliżu jezior, stawów hodowlanych i rzek, także tereny rolnicze.
156	Kos <i>Turdus merula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadki, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze).
157	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Lasy i bory mieszane, a także Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze).
158	Krętogłównik <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach i w zieleni wysokiej osiedli rzadki.
159	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 244 k	Lęgowy – głównie młodniki i drągowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe.
160	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 279 b	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich.
161	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze).
162	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> kod: A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek występuje powszechnie w OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 w zasięgu granic nadleśnictwa na właściwych mu otwartych terenach m.in. zrębów i wrzosowisk.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowy. Bory sosnowe, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, też wrzosowiska. Preferuje mozaikę starych sośnin, zrębów, upraw i młodników. Lęgi od V / VI do VII / VIII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
163	Lerka <i>Lullula arborea</i> kod: A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek występuje powszechnie w OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 w zasięgu granic nadleśnictwa na właściwych mu otwartych terenach m.in. zrębów i wrzosowisk.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Lęgowa. Tereny otwarte w borach sosnowych i na ich obrzeżach, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, m. in. wrzosowiska. Lęgi od IV do VII / VIII.
164	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast.
165	Muchołówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> kod: A321	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane (powyżej 70–80 lat), głównie grądy i buczyny. Chętnie gniazduje w budkach. Lęgi V – VII. Ochrona gatunku – kreowanie drzewostanów zasobnych w zamierające i martwe drzewa, chronione zachowawczo do stanu terminalnego.
166	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i> kod: A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Preferuje starsze drzewostany (powyżej 70–80 lat) – buczyny i grądy z dużym udziałem grabu. Lęgi V–VII. Ochrona gatunku – zachowanie odpowiedniej powierzchni starodrzewi liściastych i mieszanych. Występuje m.in. w rezerwacie przyrody „Buczyna Piotrowicka”.
167	Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka. Spotykana też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), oraz w centrach miast. Lęgi w IV.
168	Muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Prawdopodobnie lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i, mieszane (powyżej 80 lat), rzadko większe zadrzewienia śródpolne i peryferyjne parki. Chętnie gniazduje w budkach. Lęgi V – VII. Opowiednie biotopy dla tego gatunku istnieją zwłaszcza w rezerwacie przyrody „Buczyna Piotrowicka”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
169	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Bory świerkowe, jodłowe oraz sosnowe na siedliskach wilgotnych z udziałem świerka. Lęgi IV–VI.
170	Pelzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy (IV–V, VI). Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki).
171	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy (V–VI). Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu.
172	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy (V, VI / VII). Lasy i bory mieszane, głównie w średnich i starszych klasach wiekowych. Także parki i zadrzewione cmentarze oraz zadrzewienia śródpolne.
173	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa (IV, VI). Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych – starsze uprawy, młodniki i drągowiny. Także większe peryferyjne parki oraz zadrzewienia śródpolne.
174	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Lęgi w III. Podczas inwentaryzacji BuboBory w 2011 r. stwierdzono występowanie 2 samców. Ochrona gatunku – pozostawianie starych drzew dziuplastych z osłoną kilku innych w bezpośrednim sąsiedztwie.
175	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, skraje osiedli ludzkich – peryferyjne parki, zaniedbane cmentarze. Zadrzewienia śródpolne. Lęgi IV–V.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
176	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Lęgi IV–V, VI.
177	Sikora uboga <i>Parus palustris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Lęgi IV–V.
178	Siniak <i>Columba oenas</i> kod: A207	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 37 a	Lęgowy, w dziuplach. Stare (powyżej 90–100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Stwierdzony w rezerwacie przyrody „Buczyna Piotrowicka”. Związany z dzięciołem czarnym – wykorzystuje opuszczone dziuple. Lęgi od III / IV do VII / VIII. Wymaga pozostawiania 25–30 ha płątów nieeksploatowanych starodrzewów, np. buczyn, grądów jako ostoi lęgowych.
179	Sosnowka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Bory w średnich i starszych klasach wiekowych. Nieodzowna obecność dziupli lub budek lęgowych. Lęgi IV–V, VI.
180	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Lęgi IV / V.
181	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> kod: A217	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowany w OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Osiedla. Bory świerkowe i sosnowo – świerkowe, także z jodła oraz bory mieszane. Drzewostany iglaste z gęstym podszytem i wysokim podrostem powyżej 80–100 lat, często w pobliżu młodników. Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanu.
182	Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy łęgowe nad brzegami wód płynących i stojących. Preferuje siedliska wilgotne. Lęgi V–VII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
183	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Lasy wszelkich typów (preferuje łągi) i bory mieszane. Zwłaszcza gęste z wykrotami. Także większe peryferyjne i zaniedbane parki oraz zadrzewienia śródpolne. Łęgi IV–VII.
184	Świstunka <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane i peryferyjne parki.
185	Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> kod: A072	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 2: 216 c	Lęgowy. Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Łęgi V / VI–VII / VIII.
186	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25–50 lat. Także większe zadrzewienia śródpolne.
187	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródpolne.
188	Włochatka <i>Aegolius funereus</i> kod: A223	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Gatunek obserwowany w OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków w trakcie weryfikacji w 2013 roku. Brak dokładnych danych na temat lokalizacji miejsca gniazdowania.	Przedmiot ochrony OSO Bory Dolnośląskie PLB020005 Osiała. Biotop to bory świerkowe i sosnowo-świerkowe, także z jodłą oraz bory mieszane. Drzewostany powyżej 80–100 lat Ochrona – zachowanie starodrzewu oraz dążenie do kreowania wielopiętrowych drzewostanów. Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanu. Podczas inwentaryzacji BuboBory w 2011 roku, stwierdzono występowanie 2 samców i 1 samicy.
189	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska.
190	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników i drągowin po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki strefy ekotonowej lasu				
191	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych.
192	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleń wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne.
193	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> kod: A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Lęgi V–VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Wskazane pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) na zrębach i w strefie ekotonu.
194	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe.
195	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym.

PL – Prawo krajowe (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, Poz.1419, na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013, poz. 627, z późn. zm.). PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kregowce – (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CR – gatunki skrajnie zagrożone; VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie; NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia; LC – gatunki na razie nie zagrożone; DD – o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. DP – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Załączniki: I – Gatunki objęte szczególną ochroną; II – Gatunki, na które wolno polować: IIA - na które wolno polować wszędzie; IIB - na które wolno polować tylko w krajach, w których stwierdzono ich występowanie. Czerwona Lista IUCN (IUCN Red List of Threatened Species). Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LC – gatunki najmniejszej troski. Nazwy łacińskie podane za: http://www.komisjafaunistyczna.pl/kf-pl/kfw_p3_lista.htm.

IV.10.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU LUB REGULARNEGO

PRZEBYWANIA DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT

(A075) BIELIK *HALIAEETUS ALBICILLA*, (A030) BOCIAN CZARNY *CICONIA NIGRA*, (A073) KANIA CZARNA *MILVUS MIGRANS*

Aktualnie, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków ustalona jest całoroczna strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania bielika *Haliaeetus albicilla*, bociana czarnego *Ciconia nigra* i kani czarnej *Milvus migrans*. Została ona powołana Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 5 lipca 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 154, poz. 2053) i zlokalizowana jest w leśnictwie Nowy Dwór.

Strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania bielika *Haliaeetus albicilla* znajdująca się w leśnictwie Piotrowice obrębu Przemków została zlikwidowana w 2010 r. Podczas wizji terenowej stwierdzono, że gniazdo tego gatunku w wyznaczonej strefie nie istnieje (źródło: Decyzja RDOŚ-02-WPN-6631/s/07/10/mk). Na początku 2013 r. Dyrekcja Przemkowskiego Parku Krajobrazowego potwierdziła zasiedlenie gniazda w odwołanej strefie przez bielika *Haliaeetus albicilla*.

Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w 2013 r. zlikwidowano strefę ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania cietrzewia *Tetrao tetrix*, zlokalizowaną w nadleśnictwie Przemków (źródło: decyzja RDOŚ, znak WPN.6442.6.2013.MK.1). Podczas spotkania w dniu 9 października 2013 r., w którym wzięli udział przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu oraz nadleśnictw Przemków i Świątoszów, po analizie materiałów zebranych w ramach programu pn. „Ochrona cietrzewia *Tetrao tetrix* i jego ostoi w Sudetach Zachodnich i Borach Dolnośląskich” stwierdzono, że dalsze utrzymywanie stref jest bezprzedmiotowe.

IV.10.3. PŁAZY I GADY

Umiarkowana różnorodność herpetofauny w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków wiąże się z niewielką liczbą miejsc odpowiednich dla rozrodu i bytowania płazów i gadów. W ostatnich latach odnotowano występowanie 6 chronionych gatunków płazów i 6 chronionych gatunków gadów. Stwierdzona w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków jaszczurka zielona *Lacerta viridis* to gatunek południowoeuropejski, stwierdzony w Polsce zaledwie kilkakrotnie. Obecnie jest traktowany jako nie występujący na terenie Polski i posiada kategorię EX (Głowaciński, 2002). W 1998 roku został stwierdzony na terenie gminy Gromadka, jednak zachodzi wątpliwość w kwestii poprawnej identyfikacji tego gatunku (możliwa pomyłka z samcem jaszczurki zwinki *Lacerta agilis*). Status stanowiska jaszczurki zielonej w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków wymaga weryfikacji.

Tabela 41. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszary, oddziały (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Płazy				
1	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LC	Obr. 1: 3 a Obr. 2: 211 i; 213 a	Występowanie: Gatunek w odpowiednich biotopach może występować na terytorium całego nadleśnictwa. Spotyka się go głównie na otwartych terenach podmokłych i przyleśnych, torfowiskach, płytkich wodach stojących, szczególnie w dolinach rzecznych. Ostatnio w związku z ekspansją bobra prawdopodobnie stabilizuje się liczebność populacji kumaka nizinnego. Gatunek odbywa gody od IV do VII. Jesienią młode kumaki po przeobrażeniu wychodzą na ląd.
2	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Gatunek częsty. Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność choć niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych.
3	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Preferuje skraje wilgotnych i podmokłych zadrzewień i zakrzewień nad wodami, również w obrębie osiedli ludzkich. Zagrożeniem jest likwidacja wód stojących i zanieczyszczenie wody.
4	Traszka góraska <i>Triturus alpestris</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Głównie niezarybione małe akweny, często pochodzenia antropogenicznego (baseny p-pożarowe, fosy, glinianki, długo stagnujące kałuże na nieutwardzonych drogach oddziałowych w drzewostanach). Zagrożeniem jest likwidacja wód stojących i zanieczyszczenie i zarybianie wód.
5	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Łąki, śródleśne polany, lasy iglaste i liściaste. Jest wytrzymała na brak wody i tylko okresowo wraca w jej pobliże.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
6	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. V Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolnopłynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane. Zagrożeniem jest likwidacja wód stojących, „melioracje”, zanieczyszczenie i zarybianie wód.
Gady				
7	Jaszczurka zielona <i>Lacerta viridis</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – EX PCzK – EXP DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Tereny trawiaste, kamieniste lub krzewiaste, suche i słoneczne. Stanowisko w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wymaga weryfikacji.
8	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Na skrajach lasów, groblach stawów. Preferuje nasłonecznione miejsca, także w widnych lasach i borach.
9	Jaszczurka żyworodna <i>Zootoca vivipara</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: W pobliżu torfowisk, na skrajach lasów. Zamieszkuje wilgotne siedliska leśne oraz strefę ekotonu i podmokłe tereny otwarte z kępami krzewów i drzew.
10	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Liczny w biotopach leśnych. Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew.
11	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LR/LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Nieliczny, w pobliżu stawów hodowlanych. Notowany zwykle w sąsiedztwie wód stojących i płynących, także na terenach leśnych. Ściśle związany z obecnością płazów (pokarm).
12	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Nieliczna. Spotykana na obrzeżach lasów, podmokłych łąkach, polanach leśnych. Lubi siedliska o chłodnym mikroklimacie.

PL – Prawo krajowe, Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz.1419, na podstawie art. 49 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.). PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kregowce – (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EX, EXP – gatunki zanikłe w Polsce, DD – gatunki o statusie słabo rozpoznanym. DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Załączniki: II – Gatunki roślin i zwierząt ważne dla Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony, IV – Gatunki roślin i zwierząt ważnych dla Wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony. Czerwona Lista IUCN (IUCN Red List of Threatened Species). Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR – gatunek niskiego ryzyka, LC – gatunek najmniejszej troski.

IV.10.4. RYBY

W wodach znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, nie prowadzono kompleksowych badań nad ichtiofauną. W 1998 r. w rezerwacie przyrody „Stawy Przemkowskie” stwierdzono występowanie piskorza *Misgurnus fossilis* (Adamski i Czapulak, 1998). Jest to gatunek objęty ścisłą ochroną prawną, zamieszczony na Czerwonej Liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce w kategorii niskiego ryzyka (Głowaciński, 2002) i ujęty w II Załączniku Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Podczas badań prowadzonych w 2013 r. nie stwierdzono występowania gatunków ryb objętych ochroną prawną (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

IV.10.5. BEZKRĘGOWCE

Z dostępnych źródeł informacji na temat zróżnicowania fauny bezkręgowców wynika, że w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków występuje 16 ściśle chronionych gatunków tej grupy zwierząt, z czego 10 gatunków posiada status zagrożonych w skali kraju. Ponadto występuje tu również 7 dodatkowych gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale posiadających status gatunków zagrożonych.

Tabela 42. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Chrzążcze				
1	Biegacz fioletowy <i>Carabus violaceus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Gatunek pospolity w lasach liściastych.
2	Biegacz skórzasty <i>Carabus coriaceus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Gatunek pospolity zarówno w lasach iglastych i liściastych.
3	Biegacz pomarszczony <i>Carabus intricatus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Zasiedla głównie lasy liściaste, zwłaszcza na glebach gliniastych.
4	Biegacz ogrodowy <i>Carabus hortensis</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Żyje w jasnych lasach, zwłaszcza liściastych i mieszanych.
5	Biegacz granulowany <i>Carabus granulatus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Żyje na wilgotnych terenach zadrzewionych, pokrywających głównie gleby próchniczne, niekiedy gliniaste.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszary, oddziały (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
6	Kwietnica okazała <i>Protaetia aeruginosa</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU	Obr. 1: 3A b; 31 c; 32 j	Występowanie: Głównie w lasach liściastych, do rozwoju potrzebuje starych drzew posiadających wewnętrzne próchnowiska.
7	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> kod: 1083	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DS – zał. II	Gatunek występuje w obu obszarach Natura 2000. Punktowe stwierdzenia gatunku w OZW Jelonek Przemkowski odnotowano w wydzieleniach: Obr. 1: 32 n; 41 j,l; 53 h-i Obr. 2: 238 a oraz w granicach OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007, w wydzieleniach: Obr. 1: 14 i Poza OZW obserwacje punktowe odnotowano w wydzieleniach: Obr. 1: 3 a; 19 h; 31 c,k; 32 h; 238 a-b,d; 239 c, 252 d	Przedmiot ochrony OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 i OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 Występowanie: Gatunek znajduje się w regresie, o czym świadczy brak współczesnych potwierdzeń jego występowania na wielu historycznych stanowiskach. Jelonek rogacz należy do gatunków ciepłolubnych i występuje głównie na terenach nizinnych i na pogórzach. Jego typowym biotopem są ciepłe i świetliste drzewostany (grądy i łągi), rzadziej parki, aleje, cmentarze, sady. Jelonek rogacz powiązany jest głównie z dębem, ale jego roślinami żywicielskimi mogą być również inne gatunki drzew (np. buk, grab, wiąz, drzewa owocowe). Informacje o stanowiskach tego gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zostały opublikowane w 2007 r. (Smolis i in., 2007).
8	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – NT	Gatunek występuje w granicach obszaru Natura 2000 OZW Jelonek Przemkowski PLH020097 w wydzieleniach: Obr. 1: 41 f,j Obr. 2: 238 a oraz w granicach OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007, w wydzieleniach: Obr. 1: 14 h, i; 15 f; 16 b; 25 b Poza OZW obserwacje punktowe odnotowano w wydzieleniach: Obr. 1: 2 k,m; 3 a; 3A a-b; 19 h; 32 j; 53 i; 238 a	Występowanie: Głównie na terenach nizinnych, gdzie zasiedla ciepłe i świetliste lasy liściaste i mieszane. Częstym siedliskiem pachnicy dębowej są stare parki, przydrożne aleje, niewielkie zadrzewienia, a nawet pojedyncze okazy starych drzew. Warunkiem koniecznym do jej rozwoju jest obecność starych, dziuplastych i osiagających odpowiednie rozmiary drzew, co z reguły wyklucza występowanie w lasach intensywnie użytkowanych gospodarczo czy pielęgnowanych parkach. Jako rośliny żywicielskie pachnicy wymienia się różne gatunki drzew liściastych (np. rodzime gatunki dębów, lipy, buki, olsze, graby, wiązy). Informacje o stanowiskach tego gatunku na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zostały opublikowane w 2007 r. (Kadej i in., 2007).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obwód, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
9	Sprężyk <i>Lacon querceus</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – EN	Obr. 1: 3a	Występowanie: Zasiedla dziuple starych przestojów dębowych, których wewnętrzne warstwy drewna zostały zmienione na próchno i przebarwione pod wpływem działalności grzybów na kolor czerwono-brunatny lub ciemnobrunatny.
10	Sprężyk <i>Stenagotus rhombeus</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – CR	Obr. 1: 14 i; 25 b; 26 a	Występowanie: Zasiedla grube pniaki i pnie martwych drzew liściastych, zwłaszcza dębów, buków, lip i wiązów.
11	Zacznik kropkowany <i>Gnorimus variabilis</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – VU	Obr. 1: 14 i; 19 h; 25 b; 32 c; 41 j	Występowanie: Gatunek bardzo rzadki. Jego larwy żerują w wilgotnym murszejącym drewnie pni i pniaków, głównie drzew liściastych.
Ważki				
12	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV Czerwona Lista IUCN – LC	Obr. 1: 19 g; 24 f; 32 m; 63 c; 113 b; 157 b	Występowanie: Biotopem są małe, średnie i duże cieki nizinne oraz odcinki śródleśne cieków, częściowo dobrze nasłonecznione oraz miejsca o różnorodnej strukturze przestrzennej koryta rzeki. Rzadziej występuje w zbiornikach wodnych. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa gatunek jest spotykany w wielu miejscach.
13	Straszka syberyjska <i>Sympecma paedisca</i>	PL – nieobjęty ochroną DS – zał. IV	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Gatunek związany z wodami stojącymi. Występuje na Stawach Przemkowskich.
14	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i> kod: 1042	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV	Obr. 1: 69 a,c,i	Występowanie: Gatunek zasiedla obszary torfowiskowe, często przebywa również w innych środowiskach o podobnym charakterze: leśnych jeziorach i bagnach.
Motyle				
15	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LR DS – zał. II i IV	Obr. 1: 209 i	Występowanie: Gatunek występuje na terenach podmokłych, najczęściej są to zmiennowilgotne łąki w dolinach rzek oraz obrzeża lasów łęgowych torfowiska. Troficznie jest z rdzestem wężownikiem <i>Polygonum bistorta</i> .
16	Modraszek telejus <i>Phengaris telejus</i> kod: 6177	PL – ochrona ścisła PCzL – LC DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LR/NT	Obr. 1: 2 d	Występowanie: Świeże i wilgotne łąki. Troficznie związany jest z krwiściągiem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> , np. <i>M. scabrinodis</i> , <i>M. rubra</i> i <i>M. gallieni</i> .

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
17	Modraszek nausitous Phengaris nausithous kod: 6179	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LR DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LR/NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Łąki trzęślicowe <i>Molinion</i> , istotna jest obecność zadrzewień i zakrzaczeń złożonych gł. z wierzb <i>Salix</i> sp, ale troficznie związany z krwiściągami lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> – głównie <i>M. rubra</i> , czasem <i>M. scabrinodis</i> oraz <i>M. ruginogis</i> .
18	Paź królowej <i>Papilio machaon</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Występuje na terenach otwartych, głównie łąkach. Gąsienice żerują na liściach roślin z rodziny baldaszkowatych <i>Apiaceae</i> .
19	Paź żeglarz <i>Iphiclides podalirius</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU	Obr. 1: 64 a	Występowanie: Występuje na terenach otwartych, rzadziej na obrzeżach lasów. Gąsienice żerują na krzewach, np. tarninie i głogu.
20	Rojnik morfeusz <i>Heteropterus morphaeus</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: Gatunek terenów otwartych, głównie łąk i zarośli na brzegach cieków.
Błonkoskrzydłe				
21	Smukwa kosmata <i>Scolia hirta</i>	PL – nieobjęty ochroną PCzL – VU	Obr. 1: 113 a; 114 c; 133 c; 136 c-d; 155 b; 158 a	Występowanie: Gatunek związany z miejscami wybitnie suchymi i nasłonecznionymi.
22	Trzmieł gajowy <i>Bombus lucorum</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: W całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Widne drzewostany i obrzeża zwartych kompleksów leśnych.
23	Trzmieł leśny <i>Bombus sylvarum</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk	Występowanie: W całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Świetliste drzewostany, leśne polany, przesieki, otwarte pobocza dróg leśnych, ogrody.

PL – Prawo krajowe (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, Poz.1419, na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity – Dz. U. z 2013, poz. 627, z późn. zm.). PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce – (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone; VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie; LR – gatunki niższego ryzyka; LC – gatunki na razie niezagrożone. DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory; Załączniki: II – Gatunki roślin i zwierząt ważne dla Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony, IV – Gatunki roślin i zwierząt ważnych dla Wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony, Czerwona Lista IUCN (IUCN Red List of Threatened Species). Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR – gatunki niskiego ryzyka; NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki najmniejszej troski.

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. ROŚLINNOŚĆ POTENCJALNA

Roślinność potencjalna obszaru nadleśnictwa Przemków rysuje wyraźną granicę między zajmowanymi siedliskami. Zbiorowiska porastające żyzne i wilgotne siedliska skupiają się głównie w północnej i wschodniej części nadleśnictwa, natomiast bardziej suche i uboższe tereny południowe porastają lasy szpilkowe. Dominującą roślinnością nadleśnictwa są lasy szpilkowe z grupy borów sosnowych, porastające południową część nadleśnictwa. Grupę borów sosnowych reprezentują suboceaniczne bory sosnowe *Leucobryo-Pinetum*, rozwijające się na siedliskach świeżych. Drugą grupą zbiorowisk o znacznym udziale pod względem zajmowanej powierzchni są oligotroficzne lasy liściaste z klasy *Quercetea robur-petreae* reprezentowane przez acidofilne środkowoeuropejskie lasy dębowe *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum*. Zbiorowiska te wykształciły się w środkowej części nadleśnictwa.

Zbiorowiskiem o znacznym udziale powierzchniowym w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa jest środkowoeuropejski eutroficzny las liściasty. Dominującym zbiorowiskiem w tej klasie są rozwijające się na świeżych siedliskach w północnej i wschodniej części nadleśnictwa grądy środkowoeuropejskie *Galio-Carpinetum*, na obszarze nadleśnictwa występuje on w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii ubogiej. Drugą grupę pośród eutroficznych lasów liściastych tworzą buczyny reprezentowane przez kwaśne buczyny niżowe *Luzulo pilosae-Fagetum* występujące płatowo w środkowej części nadleśnictwa, w okolicach miejscowości: Nowy Dwór, Szklarki, Piotrowice, oraz przez żyzne buczyny niżowe *Galio odorati-Fagetum* wykształconą w rejonie Piotrowic. Podobny udział w zajmowanej powierzchni posiadają higrofilne lasy liściaste, reprezentowane głównie przez łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*, wykształcone w dolinie Szprotawy i jej dopływów. Z grupy łągów niżowych występują również łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum typicum* porastające południowo-zachodni kraniec nadleśnictwa, w dolinie rzeki Bóbr. Najmniejszą powierzchnię w omawianej klasie zajmują olsy środkowoeuropejskie *Carici elongatae-Alnetum*, występujące płatowo pośród borów sosnowych w południowej części nadleśnictwa. Dominujące jednostki syntaksonomiczne potencjalnej roślinności naturalnej na obszarze nadleśnictwa Przemków określono na podstawie „Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski” opracowanej pod redakcją W. Matuszkiewicza (PAN JP i PZ Warszawa 1995).

Tabela 43. Dominujące zespoły roślinności potencjalnej na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu

Lp.	Roślinność potencjalna zespół roślinny	TSL
Lasy szpilkowe		
1	Suboceaniczne bory sosnowe <i>Leucobryo-Pinetum</i>	Bśw, Bw
Oligotroficzne lasy liściaste		
2	Acydofilne środkowoeuropejskie lasy dębowe <i>Calamagrostio arundinaceae-Quercetum</i>	BMśw, BMw, LMśw
Eutroficzne lasy liściaste		
3	Grądy środkowoeuropejskie odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria uboga <i>Galio-Carpinetum</i>	LMśw, LMw, Lw
4	Kwaśne buczyny niżowe <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i>	Lśw
5	Żyzne buczyny niżowe <i>Galio odorati-Fagetum</i>	Lśw
Higrofilne lasy liściaste		
6	Łęgi jesionowo-olszowe <i>Fraxino-Alnetum</i>	OI
7	Nadrzeczne łęgi jesionowo-wiązowe <i>Ficario-Ulmetum typicum</i>	Lw
8	Olsy środkowoeuropejskie <i>Carici elongatae-Alnetum</i>	BMb, LMb, OI

V.2. SIEDLISKA PRZYRODNICZE – WYSTĘPOWANIE I ZALECENIA OCHRONNE

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków stwierdzono występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych Natura 2000, w tym 6 typów siedlisk leśnych i 5 typów siedlisk nieleśnych.

Uwaga! Wykorzystując informacje o siedliskach przyrodniczych zawarte w dokumentacji projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, wyniki inwentaryzacji na potrzeby sporządzenia planu ochrony dla Przemkowskiego Parku Krajobrazowego oraz wyniki powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt i innych organizmów mających znaczenie wskaźnikowe przy ocenie stanu lasów i prognozowaniu zmian w ekosystemach leśnych wykonanej w 2007 r. na

gruntach pod zarządem PGL LP w ramach prac nad programem ochrony przyrody przeprowadzono podział płatów siedlisk przyrodniczych na powierzchniowe i fragmentaryczne. W wydzieleniach, w których płaty siedlisk przyrodniczych zajmowały ponad połowę ich powierzchni siedliska w programie ochrony przyrody opisywane są powierzchniowo. Oznacza to, że za powierzchnię płatów siedlisk przyjmowano powierzchnię wydzieleni wynikającą z projektu planu urządzenia lasu. W pozostałych przypadkach, gdy powierzchnia płatu siedliska przyrodniczego mniejsza była od połowy powierzchni wydzielenia, w którym płat został zinwentaryzowany lub występowały trudności w określeniu dokładnych jego granic, płat siedliska przyrodniczego opisywany był jako występujący fragmentarycznie. Powierzchnia siedlisk występujących fragmentarycznie w wydzieleniach nie jest brana pod uwagę w poniższym zestawieniu.

Tabela 44. Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków

Nazwa siedliska	Kod typu, podtypu	Pow. siedliska w nadleśnictwie [ha]	Pow. siedliska w ostojach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne			
Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	2330	18,51	18,51
Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunio</i> , <i>Calluno-Arctostaphylio</i>)	4030	750,75	750,33
Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinio</i>)	6410	3,61	-
Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherio</i>)	6510	15,1	-
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>)	7140	7,92	6,3
Siedliska leśne			
Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	9110	45,71	42,28
Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulose-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	91,16	91,16
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> i <i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	79,85	11,00
Kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robur-petraeae</i>)	9190	29,66	27,65

Nazwa siedliska	Kod typu, podtypu	Pow. siedliska w nadleśnictwie [ha]	Pow. siedliska w ostojach siedliskowych Natura 2000 [ha]
*Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	*91E0	166,68	-
Śródładowe bory chrobotkowe	91T0	1,5	1,5

* siedlisko przyrodnicze priorytetowe

V.2.1. SIEDLISKA NIELEŚNE

(2330) WYDMY ŚRÓDLĄDOWE Z MURAWAMI NAPIASKOWYMI

Siedlisko tworzą otwarte formacje wydm śródładowych, z suchymi glebami krzemianowymi, często ubogie gatunkowo, z wyraźną dominacją roślin jednorocznych. Luźne murawy szczotlichowe złożone są głównie z wąskolistnych traw o kępowym wzroście: szczotliczy siwej *Corynephorus canescens* i turzycy piaskowej *Carex arenaria*, roślin jednorocznych, jak: sporek wiosenny *Spergula morisonii*, chroszcz nagołodygowy *Teesdalea nudicaulis* i piaskolubnych bylin, do których należą m.in.. czerwiec trwały *Scleranthus perennis* i jasioniec piaskowy *Jasione montana*. Czasami wykształca się również warstwa porostów, w której dominują krzaczaste gatunki z rodzajów *Cladonia* i *Cetraria*. Na tym typie siedliska wykształcają się również murawy pokrywające bardziej stabilne układy wydm śródładowych, z gatunkami z rodzaju mietlica *Agrostis* sp. i szczotliczą siwą *Corynephorus canescens*, rzadziej z innymi acydofilnymi trawami. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi występują na niewielkich powierzchniach w leśnictwach Biernatów i Kozłów w granicach OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015. Są tu one ograniczone do miejsc, gdzie prowadzono niegdyś największą aktywność związaną z działaniem poligonu (mechaniczne rozjeżdżanie, eksplozje). W części centralnej jest niemal całkowicie pozbawione roślinności. Na obrzeżach oraz w niektórych fragmentach w większych ilościach rośnie trzęślica modra, pojawia się również szczotlicza siwa *Corynephorus canescens*, wrzos *Calluna vulgaris* oraz gatunki mszaków, głównie płonnik włosisty *Polytrichum piliferum*. Wiosną obserwuje się kilka gatunków terofitów, m.in.: chroszcz nagołodygowy *Teesdalea nudicaulis* i sporek wiosenny *Spergula morisonii*. Mniejsze fragmenty płatów siedliska w wyniku ustania czynników zaburzających przekształciły się we wrzosowiska. Jedynie na największym płacie siedliska obserwowano wyraźne procesy eoliczne.

Wskazania ochronne:

- Usuwanie gatunków drzewiastych z powierzchni siedliska.

Fotografia. 7. Wydma śródlądowa z murawą napiaskową (fot. Michał Śliwiński)

(4030) SUCHE WRZOSOWISKA (*CALLUNO-GENISTION*, *POHLIO-CALLUNION*, *CALLUNO-ARCTOSTAPHYLION*)

Suche wrzosowiska to bezdrzewne zbiorowiska krzewinkowe, zdominowane przez krzewinki z rodziny wrzosowatych *Ericaceae* z panującym wrzosem *Calluna vulgaris*, których występowanie uwarunkowane jest warunkami klimatycznymi, edaficznymi i antropogenicznymi. Wrzosowiska mają zwykle postać niskich, barwnych zbiorowisk krzewinkowych, o zróżnicowanej florze naczyniowej oraz bogatej florze roślin zarodnikowych i porostów. Wrzosowiska charakteryzują się dużym zróżnicowaniem – od naturalnych występujących zwykle w formie niewielkich, zwartych pasów i płatów na obrzeżach lasów liściastych i borów sosnowych, aż po rozwijające się na rozległych piaszczystych obszarach w zachodniej i północnej części Polski, zwłaszcza na terenach poligonów wojskowych, wrzosowiska o charakterze antropogenicznym. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, suche wrzosowiska znajdują się głównie w granicach OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, w zasięgu leśnictw: Biernatów, Cegielnia, Kozłów i Wilkocin. Na całym obszarze reprezentowane jest przez wariant 4030-2 - wrzosowisko knotnikowe *Pohlio-Callunetum*. Charakteryzuje się dość prostym składem gatunkowym roślin naczyniowych. Dominuje wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*, ponadto licznie występuje mietlica pospolita *Agrostis capillaris*, kostrzewa owcza *Festuca rubra*, jatrzębiec kosmaczek *Hieracium pilosella*, żarnowiec miotlasty *Cytisus scoparius* (miejscami). W niektórych miejscach (bardziej wilgotnych) rośnie trzęślica modra *Molinia caerulea* -niekiedy licznie. Charakterystyczna jest bogata w gatunki i dobrze rozwinięta warstwa mszysto-porostowa. Płaty mogą mieć od kilku

arów powierzchni (zwykle w lukach zadrzewień), aż po kilkadziesiąt hektarów. Wrzosowiska charakteryzują się antropogenicznym pochodzeniem. Wykształciły się na poligonie, gdzie dochodziło do mechanicznego niszczenia roślinności - rozjeżdżania przez pojazdy, wycinania roślinności drzewiastej, niekiedy również pożarów. Wrzosowisko jest pośrednim stadium sukcesyjnym pomiędzy wydumą a borem sosnowym, dlatego część powierzchni oznaczonych jako wydma (2330) w wyniku ustania czynników zaburzających (głównie rozjeżdżania) przekształciła się w inicjalne postaci wrzosowisk. Aktualnie na większości płatów siedliska obserwuje się intensywną sukcesję drzew (sosny i brzozy). W miejscach wykaszanych, niepokojącym zjawiskiem jest silny rozwój zbiorowisk trawiastych kosztem wrzosowiska, który w warunkach silnego uwilgotnienia podłoża w ostatnich latach może być stymulowany zabiegiem koszenia.

Wskazania ochronne:

- Usuwanie gatunków drzewiastych z powierzchni siedliska oraz zmniejszenie na nim udziału już istniejących naturalnych odnowień drzew.

Fotografia. 8. Suche wrzosowiska w wydzieleniu 136 a obrębu Przemków (użytek ekologiczny „Cietrzewiowe Wrzosowisko”) (fot. Michał Śliwiński)

(6410) ZMIENNOWILGOTNE ŁĄKI TRZĘŚLICOWE (*MOLINION*)

Omawiane siedlisko przyrodnicze jest jedną z najbardziej zróżnicowanych półnaturalnych formacji łąkowych powstałych na skutek ekstensywnej gospodarki człowieka. Łąki te wyróżniają się wielogatunkową strukturą i swoistą fenologią rozwoju, a ich amplituda ekologiczna jest bardzo szeroka. Powstają zarówno na podłożach zasobnych, jak

i mezotroficznych oraz oligotroficznych, wilgotnych i świeżych. Specyficzną cechą siedliska jest zmienny poziom wody gruntowej w ciągu roku, stanowiący zasadniczy element różnicujący i decydujący o wykształceniu się swoistej roślinności. Fizjonomicznie łąki trzęślicowe odznaczają się stałym udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, która ma jednak małą wartość diagnostyczną. Najwierniejsze i zarazem najlepsze gatunki reprezentatywne dla tego typu biotopu to: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przytulia północna *Galium boreale*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina* i bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*. Rozwój łąk trzęślicowych bywa najczęściej efektem melioracji torfowisk przejściowych lub niskich. Osuszenie tych siedlisk spowodowało wymuszenie w okresie wegetacyjnym znacznych ruchów pionowych wody w glebie. Zmienność poziomu zwierciadła wody gruntowej, która utrzymuje się wysoko wiosną i jesienią, a opada nisko lub bardzo nisko w pełni lata, daje możliwość koegzystencji wielu gatunkom roślin, często o skrajnie różnych wymaganiach siedliskowych, charakterystycznych dla omawianego siedliska przyrodniczego. Innym ważnym czynnikiem wpływającym na wykształcenie się łąk trzęślicowych było ekstensywne ich użytkowanie. Sianokosy rozpoczynano zwykle jesienią i wykonywano bardzo rzadko, nawet co kilka (np. 3–5) lat. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, łąki trzęślicowe zinwentaryzowano tylko w leśnictwie Szklarki, w granicach rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”.

Fotografia. 9. łąka zmiennowilgotna w wydzieleniu 2 d obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Zmiana dotychczasowego sposobu użytkowania – zbyt częste koszenie lub zupełne porzucenie użytkowania kośnego,

Zalecenia ochronne:

- Odkrzaczenie i okresowe koszenie (raz na 2–3 lata) połączone z usuwaniem biomasy z powierzchni siedliska.

(6510) NIŻOWE I GÓRSKIE ŚWIEŻE ŁĄKI UŻYTKOWANE EKSTENSYWNIE (*ARRHENATHERION ELATIORIS*)

Do tego siedliska zaliczają się antropogeniczne, niżowe i górskie, wysokoproduktywne, bogate florystycznie łąki świeże, użytkowane kośnie. Cechuje je udział takich traw, jak rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, stokłosa miękka *Bromus hordeaceus* i w górach, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*. W runie znaczny udział mają wysokie byliny z rodziny baldaszkowatych (*Apiaceae*), wśród których są: marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, biedrzynek wielki *Pimpinella major*. Niższą warstw tworzą rośliny dwuliścienne o barwnych kwiatach, takie jak: dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, koniczyna łąkowa *Trifolium pratense*, komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, oraz liczne gatunki przywrotników. Łąki świeże wykształcają się zarówno na powierzchniach płaskich, jak i nachylonych, przy różnych ekspozycjach.

Łąki świeże w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa mają swoistą specyfikę, wynikającą z piaszczystego i kwaśnego podłoża występującego w dolinie Szprotawy. Są to zwykle zbiorowiska z dominacją traw i ubogie pod względem udziału bylin, z nielicznymi wyjątkami w obniżeniach terenu i otoczeniu wysięków, gdzie upodobniają się do łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych (np. poprzez duży udział situ rozpierzchłego *Juncus effusus* i kolankowatego *J. articulatus*), przy zachowaniu gatunków charakterystycznych dla łąk świeżych. Stosunkowo najlepiej zachowane są łąki śródleśne, które są użytkowane we właściwy sposób właściwy i izolowane od gatunków ruderalnych.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, łąki świeże występują głównie w leśnictwie Szklarki, w tym na obrzeżach rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”. Niewielkie płaty łąk odnotowano również w leśnictwach Piotrowice i Przemków.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Zmiana dotychczasowego sposobu użytkowania terenu, zbyt częste koszenie lub jego zaniechanie.

Zalecenia ochronne:

- W przypadku niektórych zarastających łąk wskazane jest ich odkrzaczenie i regularne wykaszanie (raz do roku), z usuwaniem biomasy poza powierzchnię siedliska.

Fotografia. 10. Łąka świeża w wydzielaniu 3A k obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

**(7140) TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA (PRZEWAŻNIE Z ROŚLINNOŚCIĄ Z
SCHEUCHZERIO-CARICETEA NIGRAE)**

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- do mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszących się na powierzchni wody kozuchów, pływających dywanów (pła), trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzyce, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna, gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub w przewadze), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20.

Torfowiska przejściowe na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zajmują niewielką powierzchnię. Są to tereny dobrze zachowane i właściwie ukształtowane pod względem florystycznym. Dominują w nich torfowce *Sphagnum* sp. i wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, licznie występują również rosziczki: okrągłolistna *Drosera rotundifolia*

i pośrednia *D. intermedia* oraz pływacze: mniejszy *Utricularia minor* i zwyczajny *U. vulgaris*. Występowanie torfowisk przejściowych stwierdzono w leśnictwach Cegielnia i Piotrowice.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Czyszczenie i pogłębianie rowów melioracyjnych w sąsiedztwie płatów torfowisk.

Zalecenia ochronne:

- Dążenie do utrzymania stabilnego poziomu wody w sąsiedztwie torfowiska,
- Rezygnacja z usuwania drzew w bezpośrednim otoczeniu torfowiska (na szerokość jednego drzewa)

Fotografia. 11. Torfowisko przejściowe w wydzieleniu 17 n obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

V.2.2. SIEDLISKA LEŚNE

(9110) KWAŚNE BUCZYNY (*LUZULO-FAGENION*)

W Europie Środkowej, kwaśne buczyny niżowe występują głównie na obszarze znajdującym się pod wpływem klimatu subatlantyckiego. Zajmują przeważnie mezotroficzne siedliska na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin deluwialnych lub piasków gliniastych. Drzewostan zdominowany jest przez buka *Fagus sylvatica*, rola pozostałych gatunków drzew jest niewielka. Domieszkę stanowią tu jedynie grab *Carpinus betulus* oraz dęby – głównie bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Zwarcie drzewostanu buczyn jest duże, podszyt jest słabo rozwinięty lub wcale nie występuje. O fizjonomii runa stanowią głównie lokalne warunki siedliskowe.

W suchych miejscach wykształca się pokrywa mszysto-porostowa, która jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Występują w niej płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, rókiet cyprysowaty *Hypnum cupressiforme* oraz gatunki z rodzaju chrobotek *Cladonia*. Na świeżym podłożu w runie dominują trawy i mchy, a na żyzniejszych i wilgotniejszych podłożach wzrasta udział paproci. Wśród roślin naczyniowych w kwaśnych buczynach niżowych występują przede wszystkim: śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, przetaczniki – ożankowy *Veronica chamaedrys* i leśny *V. officinalis*. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, kwaśne buczyny zajmują niewielki areal w leśnictwach: Nowy Dwór, Piotrowice (w granicach OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007) i Szklarki (w rezerwacie przyrody „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkowa”).

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Ujednoczenie struktury wiekowej,
- W eksponowanych miejscach jest narażone na negatywne oddziaływanie zanieczyszczenia powietrza i ekspansję gatunków obcych np. dębu czerwonego *Quercus rubra* i robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*.

Fotografia. 12. Kwaśna buczyna w wydzieleniu 46 a obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka”) (fot. Michał Śliwiński)

Zalecenia ochronne:

- Zachowanie właściwej struktury wiekowej i przestrzennej buczyn poprzez zapobieganie tworzenia jednowiekowych drzewostanów bukowych;
- Odtwarzanie drzewostanów bukowych w miejscach, gdzie zostały zniekształcone w wyniku dawnej uprawy świerka.

(9130) ŻYZNE BUCZYNY (*DENTARIO GLANDULOSE-FAGENION, GALIO ODORATI-FAGION*)

Żyzne buczyny górskie występują w niższych i środkowych położeniach górskich oraz na wyżynach południowej Polski. Siedliska te powstają przede wszystkim na glebach brunatnych właściwych i glebach brunatnych kwaśnych, rzadziej na rędzinach lub na glebach płowych, w Sudetach zaś na rankerach brunatnych. Drzewostan w żyznych buczynach jest zwykle zdominowany przez buka, w roli domieszki w żyznych buczynach górskich występuje głównie świerk pospolity oraz jawor. Charakterystyczną cechą runa leśnego jest występowanie wiosennych geofitów, kwitnących przed rozwojem liści buka, m.in. żywca dziewięciolistnego *Dentaria enneaphyllos* (w Sudetach), ale również zawilca gajowego *Anemone nemorosa* i kokoryczy *Corydalis* sp. Większość żyznych buczyn niżowych zajmuje siedliska świeże. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, żyzne buczyny występują tylko w leśnictwie Piotrowice, w granicach rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka”.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Ekspansja turzycy drżączkowatej *Carex brizoides* wzdłuż leśnych dróg.

Fotografia. 13. Żyzna buczyna w wydzieleniu 25 b obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka” (fot. Michał Śliwiński)

(9170) GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYMENTALNY (*GALIO-CARPINETUM* I *TILIO-CARPINETUM*)

Grąd środkowoeuropejski charakteryzuje się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Drzewostan jest wielogatunkowy i wielowarstwowy, z bujną warstwą podszytu. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Charakterystyczną cechą grądów jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem barwnie kwitnących i łanowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *A. ranunculoides* oraz kokoryczy pustej *Corydalis cava*, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczyka pospolita *Hepatica nobilis*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus* i turzyca palczasta *Carex digitata*.

Fotografia. 14. Grąd środkowoeuropejski w wydzieleniu 16 a obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Buczyna Piotrowicka”) (fot. Michał Śliwiński)

Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego należą również: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, prosownica rozpięchła *Milium effusum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, żankiel zwyczajny *Sanicula europaea*, kopytnik pospolity

Asarum europaeum, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, fiołek przedziwny *Viola mirabilis*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum* i inne. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, siedliska grądów występują w leśnictwach: Piotrowice (w granicach rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka”) i Szklarki (w granicach rezerwatu przyrody „Łęgi Źródliskowe koło Przemkowa”).

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Penetracja powierzchni siedliska przez mieszkańców Przemkowa i okolic, czego efektem jest duża ilość śmieci, przyczyniająca się do zwiększonej eutrofizacji siedliska (dotyczy płatów w rez. przyr. „Łęgi Źródliskowe koło Przemkowa”).

Zalecenia ochronne:

- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci w rez. przyr. „Łęgi Źródliskowe koło Przemkowa”

(9190) KWAŚNE DĄBROWY (QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE)

Kwaśne dąbrowy to siedlisko charakterystyczne dla piętra pogórza. Związane jest głównie z niewielkimi wzniesieniami i często z dość stromymi stokami, o ekspozycji południowej. Podłożem geologicznym są najczęściej kwaśne skały metamorficzne np. gnejsy lub magmowe np. granity, czasami skały osadowe np. piaskowce lub zlepieńce. Gleba zwykle jest płytka i niezbyt zasobna w substancje mineralne. Siedlisko to niekiedy ograniczone jest tylko do szczytowych partii wyniesień. Dominującym gatunkiem w drzewostanie kwaśnej dąbrowy jest dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, występować może również dąb szypułkowy *Quercus robur*, rzadziej gatunki lasów grądowych, np. grab pospolity *Carpinus betulus*, klon pospolity *Acer platanoides*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*. W miejscach bardziej skalistych naturalnie może występować sosna *Pinus sylvestris*. Warstwa krzewów zwykle jest słabo rozwinięta, reprezentowana przez leszczynę pospolitą *Corylus avellana*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus*, trzmielinę pospolitą *Euonymus europaeus*. Runo jest zwykle ubogie w gatunki, występują tutaj gatunki acidofilne – borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*, często również rośliny światło i ciepłolubne, jak gatunki z rodzaju jastrzębiec *Hieracium* (jastrzębiec leśny *Hieracium murorum*, j. sabaudzki *H. sabaudum*, j. baldaszkowaty *H. umbellatum* i inne), janowiec barwierski *Genista tinctoria*, i kolczasty *G. germanica*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum*, dzwonek brzoskwiolistny *Campanula persicifolia*. Ponadto spotykane są często perlówka zwisła *Melica nutans* i wiechlina gajowa *Poa nemoralis*.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, kwaśne dąbrowy występują m.in. w granicach obszaru Natura 2000 OZW Jelonek Przemkowski PLH020097. Niewielkie płaty tego typu siedliska przyrodniczego odnotowano również w leśnictwie Kozłów.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Ekspansja podrostu buka *Fagus sylvatica* w wydzieleniach 237 f, 238 a obrębu Żuków, którego obecność wpływa niekorzystnie na warunki świetlne kwaśnej dąbrowy,
- Zwiększony udział gatunków obcych ekologicznie w wydzieleniach 41 j obrębu Przemków, 237 f; 238 a obrębu Żuków ,
- Deficyt martwego, grubego drewna.

Zalecenia ochronne:

- Eliminacja gatunków obcych ekologicznie,
- Promowanie naturalnego odnowienia dębu,

Fotografia. 15. Kwaśna dąbrowa w wydzieleniu 238 a obrębu Żuków (fot. Michał Śliwiński)

(*91E0) *ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE (*SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE) – SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Siedliska łągów obejmują: nadrzeczne drzewostany jesionowe, olszowe z olszą czarną *Alnus glutinosa* i olszą szarą *A. incana*, zarośla wierzby białej *Salix alba* i kruchej *S. fragilis* oraz topoli białej *Populus alba* i czarnej *P. nigra*. Siedlisko wykształca się na glebach zalewanych przez wody rzeczne, o wysokim poziomie wód gruntowych, klasyfikowane jako gleby pobagienne lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Runo łągów jest bardzo bogate, występują tu m.in. niecierpek pospolity

Impatiens noli-tangere, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, przytulia czepna *Galium aparine*, jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, jeżyny *Rubus* sp., żywokost lekarski *Symphytum officinale* i tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, do grupy łągów zaliczono również olsy porzeczkowe *Ribeso nigri-Alnetum* się na terenach stale podmokłych i zabagnionych. Wykształcają się na niewielkich powierzchniach w kompleksach z łągami jesionowo-olszowymi *Fraxino-Alnetum* i należy przypuszczać, że były to zbiorowiska tego samego typu, które zostały przekształcone w wyniku nagłych zmian hydrologicznych. Świadczy o tym choćby obecność pojedynczych jesionów *Fraxinus excelsior* lub jaworów *Acer pseudoplatanus*. Nie wszystkie olsy porzeczkowe na terenie Parku charakteryzują się wysokim poziomem wody gruntowej. Większe zadrzewienia olszowe często występują również na błotnistych, śródpolnych wysiękach wód, a w takich płatach brak jest wyraźnej struktury kępkowo-dolinkowej. Omawiane wyżej uwagi przemawiają za traktowaniem olsów porzeczkowych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa jako zubożalej postaci siedliska przyrodniczego o kodzie 91E0 (źródło: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Fotografia. 16. Ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum* w wydzieleniu 2 c obrębu Przemków (rezerwat przyrody „Łęgi Źródliskowe koło Przemkowa”) (fot. Michał Śliwiński)

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, łągi występują głównie w granicach rezerwatów przyrody: „Łęgi Źródliskowe koło Przemkowa” i „Stawy Przemkowskie”. Poza

obszarami chronionymi niewielkie powierzchnie tego typu siedliska przyrodniczego znajdują się również w leśnictwach Kozłów, Nowy Dwór i Szklarki.

Potencjalne zagrożenia dla siedliska:

- Utrata jakościowych cech ekosystemów w wyniku przesuszenia,
- Regulacje cieków, powodujące obniżanie się poziomu wód gruntowych i erozję brzegów;
- Deficyt martwego drewna.

Zalecenia ochronne:

- Tolerowanie lokalnego zabagnienia siedliska, pojawiającego się z przyczyn naturalnych.

(91T0) ŚRÓDLĄDOWE BORY CHROBOTKOWE

Naturalne, suche bory sosnowe występujące na kwaśnych i ubogich siedliskach, występujące w rozproszeniu na terenie całej Polski. Siedlisko to odpowiada zespołowi roślinnemu *Cladonio-Pineum*, od dawna wyróżnianego wśród borów sosnowych ze związku *Dicrano-Pinion*. Można jednak do niego zaliczyć także najsuchsze i najuboższe postaci subkontynentalnych borów sosnowych, porastające siedliska boru suchego, a z fitosocjologicznego punktu widzenia reprezentujące podzespół *Peucedano-Pinetum pulsatilletosum*. Drzewostan charakteryzuje się niskim zwarciem (50–60%) i składa się niemal wyłącznie z sosny pospolitej *Pinus sylvestris*. W runie występują przeważnie krzewinki, m.in. borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea* i wrzos pospolity *Calluna vulgaris*, jednak najbardziej charakterystyczną cechą śródlądowego boru chrobotkowego jest obficie wykształcona warstwa mszysto-porostowa, nadająca mu specyficzny szary koloryt od zgrupowania licznych gatunków krzaczkowatych porostów, z których większość stanowią chrobotki *Cladonia*, między innymi: reniferowy *Cladonia rangiferina*, leśny *C. arbuscula* i wysmukły *C. gracilis*. Z mszaków najczęściej występują: widłozęby – falisty *Dicranum polysetum*, zdrożny *D. spurium* i miotlasty *D. scoparium*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, knotnik zwisty *Pohlia nutans* i rokiet cyprysowaty *Hypnum cupressiforme*.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, bory chrobotkowe zinwentaryzowano tylko w leśnictwie Biernatów, w granicach OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015.

Wskazania ochronne:

- Ochrona bierna.

V.3. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO WYSTĘPUJĄCE W FORMIE POWIERZCHNIOWEJ I CENNE PUNKTOWE

Istnienie zadrzewień śródpolnych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju fauny i flory otwartych przestrzeni oraz stref przejściowych. Wykorzystywane są jako miejsca odpoczynku podczas migracji dużych ssaków, chronią i wzbogacają glebę, są siedliskiem roślin i zwierząt, łagodzą susze, są schronieniem dla ssaków i innych zwierząt. Zadrzewienia i zakrzewienia mają pozytywny wpływ na „przełamywanie” monotoności krajobrazu polno-łąkowego. Zadrzewienia w formie liniowej (wzdłuż rowów i miedz) ograniczają również szkody powodowane przez erozję wietrzną na sąsiadujących polach. Ogólna powierzchnia zadrzewień i zakrzaceń w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wynosi 561,12 ha.

Tabela 45. Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	03- 1-t	DB	0,85	140	CMENT: ZADRZEW: DB 140,AK 90,SO 110,BRZ 90,LP 90,DB 65;SAMOS: AK 25,CZM.P 25,JS 25
2	03- 2-d	OL	3,61	70	Ł: ZADRZEW: OL 70
3	03- 2-l	OL	0,84	50	Ł: ZADRZEW: OL 50,OL 30;ZAKRZEW: LP ,LSZ 0,JW 0
4	03- 3A-k	KSZ	1,81	60	Ł: ZADRZEW: KSZ 60
5	03- 3A-m	SO	2,57	20	R: ZADRZEW: SO 20,KSZ 70;ZAKRZEW: SO
6	03- 4-y	WIŚ	0,27	30	R: ZAKRZEW: WIŚ 30
7	03- 4-bx	SO	0,43	5	R: SAMOS: SO 5
8	03- 4-cx	SO	0,11	10	R: SAMOS: SO 10,BRZ 10
9	03- 4-gx	ŚW	0,67	40	R: ZADRZEW: ŚW 40,SO 30,JD 30,OS 50
10	03- 4-hx	JB	0,24	30	PS: ZADRZEW: JB 30
11	02- 18A-j	ŚL	0,35	5	R: ZAKRZEW: ŚL 5
12	02- 18A-o	DB	3,07	60	R: ZADRZEW: DB 60,OL 60
13	04- 46-f	BRZ	1,15	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40,SO 40
14	01- 50-w	SO	1,89	20	R: ZADRZEW: SO 20,BRZ 20
15	01- 50-y	LSZ	0,22	30	R: ZADRZEW: LSZ 30,JB 30,DB 70
16	01- 50-z	LSZ	0,18	30	S-R: ZADRZEW: LSZ 30,JB 30,DB 70

Lp.	Leśnictwo	Gatunek	Powierz	Wiek	Ogólny opis, skład gatunkowy
17	01- 50-kx	CZR	0,14	30	PS: ZADRZEW: CZR 30
18	04- 59-h	BRZ	2,05	37	Ł: ZADRZEW: BRZ 37,OS 37,SO 37,CZM 37;ZAKRZEW: BRZ 12,SO 12
19	01- 60-a	SO	0,17	110	R: ZADRZEW: SO 110,DB 110
20	01- 60-d	SO	1,32	15	R: ZADRZEW: SO 15
21	05- 70-r	SO	0,86		R: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,DB 0,OS 0
22	05- 70-dx	DB	0,21	110	R: ZADRZEW: DB 110,DB.C 110
23	01- 71-i	OS	0,97	20	R: ZADRZEW: OS 20,BRZ 20,SO 20
24	05- 85-l	DB	0,13	100	PS: ZADRZEW: DB 100,SO 30
25	01- 86-f	SO	1,41	25	R: SAMOS: SO 25,LP 25,OS 25
26	05- 100-l	OL	0,12	65	PS: ZADRZEW: OL 65;SAMOS: OL 12
27	01- 123-c	DB	0,54	40	R: ZADRZEW: DB 40
28	06- 186-d	OL	2,07	30	R: ZADRZEW: OL 30,BRZ 30,OS 30,OS 15,BRZ 15,OL 10;ZAKRZEW: SO ,OS 0,WB 0,CZM 0,BRZ 0,JRZ 0,KRU 0
29	06- 186-f	OL	0,33	30	Ł: ZADRZEW: OL 30;ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0,OS 0
30	06- 209-i	OL	2,57	40	Ł: ZADRZEW: OL 40,OL 100;ZAKRZEW: WB
31	06- 259-g	CZM.P	0,51		R: ZAKRZEW: CZM.P ,SO 0,BRZ 0
32	06- 259-h	CZM.P	0,68		R: ZAKRZEW: CZM.P ,BRZ 0,SO 0,GR 0
33	06- 259-i	CZM.P	0,40		R: ZAKRZEW: CZM.P ,BRZ 0,OS 0
34	06- 259-j	BRZ	0,36	30	PS: ZADRZEW: BRZ 30,OS 30,DB 30
35	06- 281-o	DB	0,38	140	N KOP: ZADRZEW: DB 140,LP 140,SO 140,DB 80,AK 50;SAMOS: LP 20,AK 20,JS 20,KL 20
36	04- 292-i	OL	2,06	100	R: ZADRZEW: OL 100,BRZ 20,BRZ 35,BRZ 55;ZAKRZEW: OS ,BRZ 0,LSZ 0,ŚL.T 0
37	04- 293-r	SO	0,14	90	R: ZADRZEW: SO 90;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
38	04- 293-x	BRZ	0,67	50	R: ZADRZEW: BRZ 50,AK 70;ZAKRZEW: BRZ ,AK 0
39	04- 296-b	OL	2,17	50	PS: ZADRZEW: OL 50,OL 65,DB 120;ZAKRZEW: OL ,JRZ 0
40	04- 296-c	OL	0,83	50	Ł: ZADRZEW: OL 50,OL 65;ZAKRZEW: OL
41	07- 211-i	WB	0,41		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,CZM 0
42	07- 211-j	WB	0,18		BAGNO: ZAKRZEW: WB
43	07- 211-k	WB	0,30		BAGNO: ZAKRZEW: WB
44	07- 211-l	WB	0,25		BAGNO: ZAKRZEW: WB
45	07- 211-m	DB	0,22	140	BAGNO: ZADRZEW: DB 140,OL 50,DB 50;ZAKRZEW: WB
46	07- 211-n	WB	0,17		BAGNO: ZAKRZEW: WB

Lp.	Leśnictwo	Gatunek	Powierz	Wiek	Ogólny opis, skład gatunkowy
47	07- 212-k	OL	0,26	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 50,OL 35;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0,CZM 0
48	07- 213-b	DB	1,16	60	BAGNO: ZADRZEW: DB 60,OL 60,BRZ 60,OS 60,OL 30,WB 30,BRZ 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0,CZM 0,OS 0
49	07- 213-c	DB	1,29	145	BAGNO: ZADRZEW: DB 145,OL 70,BRZ 70,OL 50,BRZ 50,OL 30;ZAKRZEW: OL ,CZM 0,BRZ 0,WB 0
50	07- 213-d	DB	0,89	145	BAGNO: ZADRZEW: DB 145,OL 70,OL 50,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0
51	07- 213-g	OL	6,30	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,OL 60,DB 60,OL 25;ZAKRZEW: WB ,OL 0,JS 0,BRZ 0
52	07- 213-l	OL	0,28	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 50,BRZ 30,OL 30;ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0,CZM 0
53	07- 215-c	OL	1,05	50	Ł: ZADRZEW: OL 50,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,CZM 0
54	07- 215-d	OL	1,29	50	Ł: ZADRZEW: OL 50,OL 30;ZAKRZEW: OL ,WB 0,CZM 0;SAMOS: OL 20,OL 10
55	07- 215-h	OL	1,56	105	BAGNO: ZADRZEW: OL 105,DB 105,OL 60,OL 35;ZAKRZEW: WB ,OL 0,CZM 0
56	07- 215-j	OL	0,39	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 65;ZAKRZEW: WB ,OL 0,CZM 0
57	07- 219-a	JS	0,48	70	R: ZADRZEW: JS 70,JS 35,SO 25;ZAKRZEW: OS ,SO 0,WB 0,BRZ 0;SAMOS: SO 15
58	08- 229-a	OS	1,32	45	PS: ZADRZEW: OS 45,BRZ 45
59	08- 229-h	OS	3,17	45	PS: ZADRZEW: OS 45,BRZ 45,AK 45
60	08- 229-j	SO	2,86	40	R: ZADRZEW: SO 40
61	07- 230-f	SO	1,44	25	R: ZADRZEW: SO 25,BRZ 25,AK 25;ZAKRZEW: BRZ ,CZM.P 0,SO 0,OS 0,AK 0;SAMOS: BRZ 18,SO 18
62	07- 230-h	ŚW	0,14	90	CMEN: ZADRZEW: ŚW 90,DG 90,DB 90,BRZ 90,SO 60,ŚW 60;ZAKRZEW: CZM.P ,ŚNG.B 0,ŚW 0,BRZ 0,DB 0
63	07- 266-h	BRZ	0,21	5	R: SAMOS: BRZ 5
64	07- 269-a	DB	0,45	100	R: ZADRZEW: DB 100,DB 70,SO 70;SAMOS: BRZ 3,SO 3
65	08- 282-g	SO	0,37	20	R: ZAKRZEW: SO 20,BRZ 15
66	08- 282-h	SO	0,33	20	R: ZAKRZEW: SO 20,BRZ 15,CZM 15
67	08- 292-d	SO	0,25	30	R: ZADRZEW: SO 30
68	08- 292-h	SO	0,77	35	R: ZADRZEW: SO 35;ZAKRZEW: SO 25,BRZ 15,CZM 15
69	08- 292-i	SO	0,69	15	R: SAMOS: SO 15,BRZ 15
70	08- 292-j	OS	0,95	30	R: ZADRZEW: OS 30,SO 30;ZAKRZEW: SO 20,BRZ 15,CZM 15
71	08- 292-k	SO	0,32	20	R: ZAKRZEW: SO 20,CZM 15
72	08- 292-l	SO	0,26	20	R: ZAKRZEW: SO 20,CZM 15,BRZ 15

Lp.	Leśnictwo	Gatunek	Powierz	Wiek	Ogólny opis, skład gatunkowy
73	08- 300-r	SO	1,09	25	R: ZADRZEW: SO 25,SO 20,AK 25;ZAKRZEW: BRZ ,CZM 0,SO 0
74	08- 300-w	BRZ	0,19	75	R: ZADRZEW: BRZ 75,AK 75,JRZ 50;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,AK 0,DB 0
75	08- 303-h	OS	0,47		R: ZAKRZEW: OS ,WB 0,DB 0,LP 0,AK 0
76	08- 303-k	DB	1,00	150	R: ZADRZEW: DB 150,OS 50;ZAKRZEW: DB ,SO 0,OS 0,BRZ 0
77	07- 304-d	BRZ	0,17		R: ZAKRZEW: BRZ ,OS 0,OL 0
78	07- 307-c	SO	1,00		R: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,JRZ 0;SAMOS: SO 25
79	07- 308-a	BRZ	3,75	20	ZADRZEW: BRZ 20,SO 20,BRZ 15;ZAKRZEW: BRZ ,DB 0,OS 0

V.4. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków wszystkie obszary o szczególnych walorach przyrodniczych zostały już objęte ochroną w formie rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych. Do obiektów cennych pod względem przyrodniczym, zasługujących na szczególną uwagę należą śródleśne torfowiska przejściowe (kod 7140) występujące w trzech wydzieleniach obrębu Przemków.

Torfowisko przejściowe tzw. „**Krowie Bagno**” jest zlokalizowane w wydzieleniu: 13 d obrębu Przemków i stanowi przedmiot ochrony obszaru OZW Buczyzna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007. Siedlisko przyrodnicze charakteryzuje się dobrze wykształconą roślinnością torfowiskową, odnotowano tam stanowisko rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia* oraz regularne występowanie żurawia *Grus grus*. Rowy melioracyjne w sąsiedztwie torfowiska nie były czyszczone od 2–3 lat, a na jednym z nich zostały ustawione zastawki, utrudniające odpływ wody. Dwa małe objekty z dobrze zachowaną roślinnością torfowiskową znajdują się również w wydzieleniach 17 n; 51 f obrębu Przemków. W wydzieleniu 17 n stwierdzono występowanie rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia* i pływacza mniejszego *Utricularia minor*, natomiast w wydzieleniu 51 f znajdują się stanowiska bagna zwyczajnego *Ledum palustre* i pływacza zwyczajnego *Utricularia vulgaris*.

Fotografia. 17. Torfowisko przejściowe w wydzieleniu 13 d obrębu Przemków (fot. Michał Śliwiński)

V.5. OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są trzy parki wpisane do rejestru zabytków, są to obiekty znajdujące się na gruntach poza zarządem nadleśnictwa. Zabytkowe parki znajdują się w Przemkowie i Buczynie, oba założone w XIX w., trzeci park znajduje się we wsi Kłębanowice (*źródło*: Narodowy Instytut Dziedzictwa, <http://www.nid.pl>).

Tabela 46. Wykaz parków zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj	Pow. [ha]	Okres powstania	Nr rejestru zabytków
Częściowo na gruntach w zarządzie nadleśnictwa					
1	Przemków	park	-	poł. XIX w.	A/3258/655/L
Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa					
2	Buczyna	park	-	XIX w.	A/2742/680/L
3	Kłębanowice	park	-	-	A/3005/678/L

Wyróżniającym się założeniem parkowym jest dawny park pałacowy w Przemkowie, który początkowo obejmował nieduże zadrzewienie przy renesansowym dworze. W latach 50. XIX w. został przekształcony w rozległe założenie krajobrazowe i połączony z okolicznym lasem, a następnie przekomponowane w końcu lat 80. XIX w. W 2002 r. obszar parku został

objęty ochroną rezerwatową jako „Łęgi Źródłiskowe koło Przemkova”. Aktualnie, prezentuje zły stan zachowania. Układ przestrzenny parku jest zaburzony, zatarte są historyczne drogi, aleje i ścieżki parkowe. Nieczytelne są osie i punkty widokowe, niedrożne są rowy i kanały wodne. Większość stawów jest zarosnięta lub zupełnie wyschnięta, zniszczone zostały również budowle parkowe. Na terenie parku brak oznaczeń, np. wytyczonej ścieżki do cmentarza rodowego czy informacji o dawnym założeniu i pałacu (*źródło*: wyniki prac prowadzonych w 2013 r. na potrzeby projektu planu ochrony Przemkowskiego Parku Krajobrazowego).

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków znajduje się 8 obiektów o wartości historycznej nie będących zabytkami. Są to ruiny wsi Pogorzele i Studzianka, cmentarz książąt z rodu Schleswig-Holstein, małe cmentarze w rejonie wsi: Karpie, Studzianka i Nowy Dwór oraz bunkry będące pozostałościami dawnych instalacji Armii Radzieckiej. Przez obręb Przemków przebiega także odcinek Wałów Śląskich, składający się z 2–3 nasypów i międzywała niegdyś służących celom obronnym. Ich pochodzenie datuje się na IX–X wiek, do naszych czasów zachowały się tylko fragmenty tych umocnień.

Tabela 47. Wykaz obiektów historycznych i kulturowych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków

Lp.	Nazwa obiektu	Obręb, oddział	Nr. rejestru zabytku	Rodzaj obiektu ogólny opis
1	Ruiny	Obr. 1: 229 f; 264 i	-	Ruiny wsi Studzianka
2	Ruiny	Obr. 1: 79 f, g	-	Ruiny wsi Pogorzele
3	Cmentarz	Obr. 1: 1t	-	Cmentarz we wsi Karpie
4	Cmentarz	Obr. 1: 263 h	-	Cmentarz w dawnej wsi Studzianka
5	Cmentarz	Obr. 1: 3 a	-	Cmentarz książąt z rodu Schleswig-Holstein
6	Cmentarz	Obr. 2: 230 h	-	Cmentarz w okolicy wsi Nowy Dwór
7	Bunkier	Obr. 1: 74 f	-	Bunkier będący schronem dowodzenia Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej, zachowany w stosunkowo dobrym stanie. Częściowo udostępniony do zwiedzania.
8	Wały Śląskie	Obr. 1: 22, 34, 42, 43, 54, 64, 79, 92, 93, 109, 132, 154, 169, 191, 226, 261	-	Pozostałości umocnień z IX–X w.

Fotografia. 18. Cmentarz rodowy książąt z rodu Schleswig-Holstein (fot. Anna Grochowska)

V.6. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKcie TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.6.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków wyróżniono 11 typów siedliskowych lasu. Dominują siedliska Bśw i BMśw, które w sumie zajmują ponad 83% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Siedliska Bw, BMb, LMb i Ol zajmują poniżej 1% powierzchni. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu wg obrębów i dla całego nadleśnictwa ilustruje zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 48. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków

TSL	Obręb Przemków		Obręb Żuków		Nadleśnictwo	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
Bśw	6245,05	55,63	368,52	14,55	6613,57	48,07
Bw	49,28	0,44	0,00	0,00	49,28	0,36
BMśw	3180,34	28,33	1676,45	66,20	4856,79	35,30
BMw	839,33	7,48	147,58	5,83	986,91	7,17
BMb	1,62	0,01	3,20	0,13	4,82	0,04
LMśw	305,59	2,72	97,60	3,85	403,19	2,93

TSL	Obręb Przemków		Obręb Żuków		Nadleśnictwo	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
LMw	244,43	2,18	76,76	3,03	321,19	2,33
LMb	47,08	0,42	7,12	0,28	54,20	0,39
Lśw	150,18	1,34	8,30	0,33	158,48	1,15
Lw	139,98	1,25	146,96	5,80	286,94	2,09
OI	23,84	0,21	0,00	0,00	23,84	0,17
Razem	11226,72	100,00	2532,49	100,00	13759,21	100,00

V.6.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy nadleśnictwa Przemków charakteryzują się niewielkim zróżnicowaniem gatunkowym. Ponad 80% powierzchni nadleśnictwa zajmują drzewostany jedno- i dwugatunkowe. Drzewostany cztero- i więcej gatunkowe to jedynie 7,3% powierzchni nadleśnictwa.

Tabela 49. Zestawienie powierzchni drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Przemków	jednogatunkowe	1616,22	2490,65	1029,32	5136,19	49,1
		224857	606682	267776	1099314	57,7
	dwugatunkowe	2809,93	630,43	192,08	3632,44	34,7
		228947	159658	67655	456259	23,9
	trzygatunkowe	449,03	285,94	200,14	935,11	8,9
		22096	81421	69540	173057	9,1
cztero- i więcej gatunkowe	246,29	359,91	145,41	751,61	7,2	
	16016	112130	48740	176886	9,3	
Obręb Żuków	jednogatunkowe	167,27	799,15	218,61	1185,03	47,7
		28648	236514	71338	336500	56,4
	dwugatunkowe	364,22	286,83	77,30	728,35	29,3
		30966	84085	24406	139457	23,4
trzygatunkowe	136,99	177,75	68,05	382,79	15,4	

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
		6335	54368	18844	79547	13,3
	cztero- i więcej gatunkowe	54,16	107,61	25,57	187,34	7,5
		1992	29980	8863	40835	6,8
Nadleśnictwo Przemków	jednogatunkowe	1783,49	3289,80	1247,93	6321,22	48,9
		253505	843196	339114	1435815	57,4
	dwugatunkowe	3174,15	917,26	269,38	4360,79	33,7
		259913	243743	92060	595716	23,8
	trzygatunkowe	586,02	463,69	268,19	1317,90	10,2
		28431	135789	88384	252604	10,1
	cztero- i więcej gatunkowe	300,45	467,52	170,98	938,95	7,3
		18008	142109	57604	217721	8,7

Budowa pionowa to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na: jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej, w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych.

Budowa pionowa nierozzerwalnie wiąże się ze zwarcie pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie pojmowane czynniki szkodliwe. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa przeważa udział drzewostanów jednopiętrowych (97%).

Tabela 50. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Przemków	jednopiętrowe	5121,47	3692,61	1351,61	10165,69	97,2
		491915	940065	388975	1820955	95,6
	dwupiętrowe	0,00	36,86	95,24	132,10	1,3
		0	12965	40154	53119	2,8
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]					
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
	w KO i KDO	0,00	37,46	120,10	157,56	1,5	
		0	6859	24582	31442	1,7	
Obręb Żuków	jednopiętrowe	722,64	1351,11	307,54	2381,29	95,9	
		67942	400489	101672	570103	95,6	
	dwupiętrowe	0,00	4,94	5,09	10,03	0,4	
		0	1205	1808	3013	0,5	
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	w KO i KDO	0,00	15,29	76,90	92,19	3,7	
		0	3253	19971	23224	3,9	
	Nadleśnictwo Przemków	jednopiętrowe	5844,11	5043,72	1659,15	12546,98	97,0
			559857	1340555	490646	2391058	95,6
dwupiętrowe		0,00	41,80	100,33	142,13	1,1	
		0	14170	41962	56132	2,2	
wielopiętrowe		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
o budowie przerębowej		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
w KO i KDO		0,00	52,75	197,00	249,75	1,9	
		0	10113	44553	54666	2,2	

V.6.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków brak jest plantacji drzew szybko rosnących oraz plantacji topolowych. Istnieją 4 drzewostany odroślowe, gdzie głównym gatunkiem panującym jest olsza, zlokalizowane w obrębie Żuków na powierzchni 11,96 ha. Drzewostany pochodzenia sztucznego zajmują łączną powierzchnię 3624,52 ha, czyli 28% powierzchni nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to 1975,97 ha, co stanowi 15,3% powierzchni. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezsprzecznie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 51. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]					
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Obręb Przemków	z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	odroślowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	z samosiewu	1881,05	68,74	0,00	1949,79	18,6	
		171454	10210	0	181664	9,5	
	z sadzenia	2480,43	306,67	5,79	2792,89	26,7	
		219350	74237	1377	294964	15,5	
	brak informacji	759,99	3391,52	1561,16	5712,67	54,6	
		101111	875442	452334	1428887	75,0	
	Obręb Żuków	z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
			0	0	0	0	0,0
plantacje drzew szybkorosnących		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
odroślowe		4,95	7,01	0,00	11,96	0,5	
		1082	2328	0	3410	0,6	
z samosiewu		0,79	25,39	0,00	26,18	1,1	
		83	6417	0	6500	1,1	
z sadzenia		571,43	261,43	0,50	833,36	33,6	
		45793	79317	321	125430	21,0	
brak informacji		145,47	1077,51	389,03	1612,01	64,9	
		20984	316885	123130	460999	77,3	
Nadleśnictwo Przemków		z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
			0	0	0	0	0,0
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	odroślowe	4,95	7,01	0,00	11,96	0,1	
		1082	2328	0	3410	0,1	
	z samosiewu	1881,84	94,13	0,00	1975,97	15,3	
		171537	16627	0	188165	7,5	
	z sadzenia	3051,86	568,10	6,29	3626,25	28,0	
		265143	153554	1697	420394	16,8	

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	brak informacji	905,46	4469,03	1950,19	7324,68	56,6
		122095	1192327	575464	1889887	75,5

V.6.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKAMI

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie gatunkowym zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem gospodarczym drzewostanu, w tym również w strefach uszkodzeń przemysłowych) jest gatunkiem panującym, a w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu gospodarczego, w drzewostanach dwupiętrowych uwzględnia się łączny skład gatunkowy w obydwu piętrach, a w drzewostanach KO uwzględnia się tylko skład gatunkowy młodego pokolenia.

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem gospodarczym drzewostanu, w tym również w strefach uszkodzeń przemysłowych) jest gatunkiem panującym, lub gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym, lecz w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu gospodarczego, w drzewostanach dwupiętrowych uwzględnia się łączny skład gatunkowy w obydwu piętrach, a w drzewostanach KO uwzględnia się tylko skład gatunkowy młodego pokolenia.

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem gospodarczym drzewostanu, w tym również w strefach uszkodzeń przemysłowych) nie jest gatunkiem panującym, i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu gospodarczego drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną - w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną – gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Tabela 52. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb Przemków	BMB	SO	0,61	100,0				
	BMŚW	DB	12,15	100,0				
		SO	2462,87	81,2	314,46	10,4	254,53	8,4
	BMW	ŚW SO	118,32	14,4	503,07	61,3	199,12	24,3
	BŚW	SO	5253,98	92,9	118,88	2,1	281,86	5,0
	BW	SO	48,53	100,0				
	LMB	OL	2,63	6,7	1,70	4,3	34,93	89,0
	LMŚW	BK	25,48	100,0				
		DB BK SO	113,30	41,0	158,31	57,2	5,02	1,8
	LMW	SO DB	2,06	0,9	74,06	32,0	155,48	67,1
	LŚW	BK	100,45	93,0	7,51	7,0		
		BK DB			8,02	25,7	23,20	74,3
		LP DB			11,00	100,0		
	LW	DB	7,52	5,4	70,67	50,5	61,79	44,1
OL	OL	23,84	100,0					
Obręb Żuków	BMB	SO					3,20	100,0
	BMŚW	DB	15,50	100,0				
		SO	1598,86	97,1	43,47	2,6	4,91	0,3
	BMW	ŚW SO	48,33	32,7	84,82	57,5	14,43	9,8
	BŚW	SO	344,17	100,0				
	LMB	OL	3,96	55,6			3,16	44,4
	LMŚW	DB BK SO	63,83	65,4	31,91	32,7	1,86	1,9
	LMW	SO DB			32,55	44,9	39,95	55,1
LŚW	BK DB	6,26	75,4	1,30	15,7	0,74	8,9	
LW	DB	2,29	1,6	24,47	17,4	113,54	80,9	
Nadleśnictwo Przemków	BMB	SO	0,61	16,0			3,20	84,0
	BMŚW	DB	27,65	100,0				
		SO	4061,73	86,8	357,93	7,6	259,44	5,5
	BMW	ŚW SO	166,65	17,2	587,89	60,7	213,55	22,1
BŚW	SO	5598,15	93,3	118,88	2,0	281,86	4,7	

Obręb, nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
	BW	SO	48,53	100,0				
	LMB	OL	6,59	14,2	1,70	3,7	38,09	82,1
	LMŚW	BK	25,48	100,0				
		DB BK SO	177,13	47,3	190,22	50,8	6,88	1,8
	LMW	SO DB	2,06	0,7	106,61	35,1	195,43	64,3
	LŚW	BK	100,45	93,0	7,51	7,0		
		BK DB	6,26	15,8	9,32	23,6	23,94	60,6
		LP DB			11,00	100,0		
	LW	DB	9,81	3,5	95,14	33,9	175,33	62,6
	OL	OL	23,84	100,0				

Większość drzewostanów nadleśnictwa Przemków to drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem (ok. 79%). Drzewostany o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem stanowią ok. 11% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem to zaledwie 9%.

V.7. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.7.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwanego także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Wyniki analizy tego procesu w odniesieniu dla poszczególnych obrębów oraz nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 53. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu – borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Przemków	brak	4173,32	2239,81	1029,37	7442,50	71,2
	słabe	886,16	1427,47	501,25	2814,88	26,9
	średnie	56,66	99,65	25,00	181,31	1,7
	mocne	5,33	0,00	11,33	16,66	0,2
Obręb Żuków	brak	404,87	423,33	165,04	993,24	40,0
	słabe	300,83	869,74	214,13	1384,70	55,8
	średnie	16,94	76,07	9,06	102,07	4,1
	mocne	0,00	2,20	1,30	3,50	0,1
Nadleśnictwo Przemków	brak	4578,19	2663,14	1194,41	8435,74	65,2
	słabe	1186,99	2297,21	715,38	4199,58	32,5
	średnie	73,60	175,72	34,06	283,38	2,2
	mocne	5,33	2,20	12,63	20,16	0,2

Niemal 33% drzewostanów w nadleśnictwie Przemków wykazuje słaby stopień borowacenia. Średni i mocny stopień borowacenia stwierdzono jedynie na 2,4% powierzchni drzewostanów. Zjawisko to nie występuje na ponad 65% siedlisk borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów.

V.7.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków, posiadające w swoim składzie gatunkowym co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: sosnę Banksa, sosnę czarną, sosnę wejmutkę, daglezję, dąb czerwony czy robinie akacjową wykazano jako zdegradowane pod względem neofityzacji.

Neofity w obydwu obrębach leśnych zostały zaewidencjonowane podczas prac urządzeniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytu znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

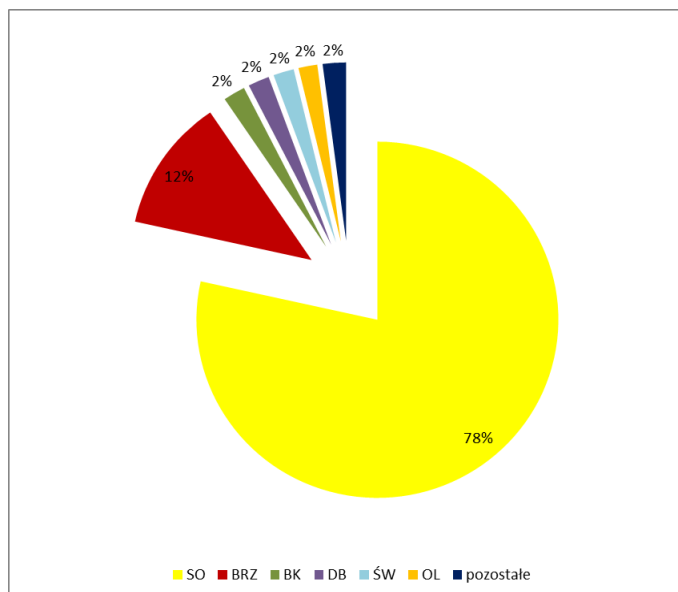
Tabela 54. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków

Gatunek	Powierzchnia [ha]				
	Wiek			Ogółem	Udział rzeczywisty gatunków [%]
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
sosna Banksa	0	0,46	2,35	2,81	0,02
sosna czarna	8,89	0,71	2,12	11,72	0,09
sosna wejmutka	0,3	1,47	0,43	2,2	0,02
dagleżja zielona	0	7,43	1,00	8,43	0,07
dąb czerwony	1,48	6,29	2,03	9,8	0,08
robinia akacyjowa	2,52	5,08	0,77	8,37	0,06
Razem	13,19	21,44	8,7	43,33	0,34

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków zjawisko neofityzacji występuje w marginalnym stopniu. Ogólna powierzchnia zajmowana przez gatunki obce wynosi 43,33 ha. Wszystkie gatunki neofitów występują jako domieszki miejscami lub pojedynczo i nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych najliczniej występuje sosna czarna (11,72 ha). Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

V.7.3. MONOTYPIZACJA

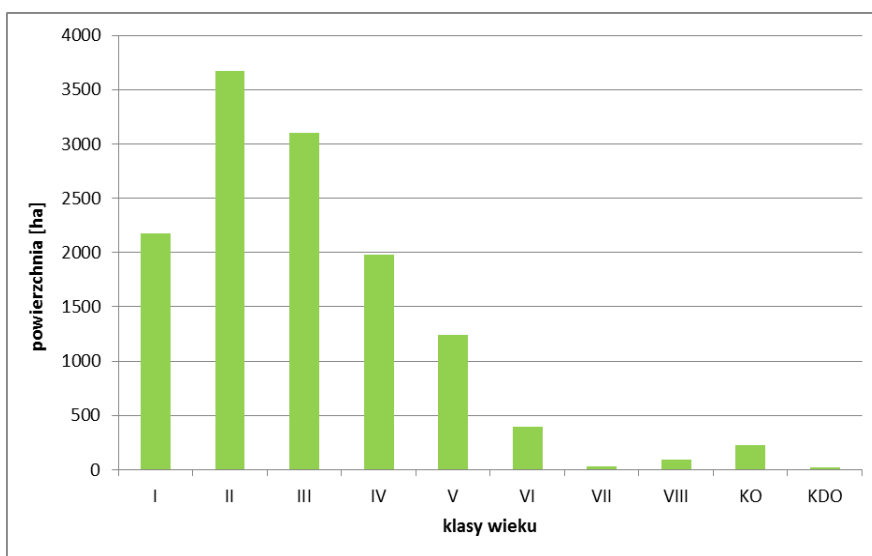
Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego lub dwóch gatunków lasotwórczych. W nadleśnictwie Przemków drzewostany jedno- i dwugatunkowe występują na 80% powierzchni, zaś drzewostany jednopiętrowe zajmują 97% powierzchni leśnej. Gatunkiem dominującym jest sosna (78%) oraz brzoza (12%).

Rycina. 4. Struktura powierzchni rzeczywistego udziału gatunków drzew w drzewostanach nadleśnictwa Przemków

V.7.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej. Średni wiek drzewostanów w nadleśnictwie Przemków wynosi 50 lat, dla drzewostanów ochronnych jest nieco niższy - 44 lata. Dominują drzewostany w wieku od 20 do 40 oraz od 40 do 60 lat.

Rycina. 5. Struktura klas wieku drzewostanów w nadleśnictwie Przemków

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, roku poziom zanieczyszczeń gazowych w punktach pomiarowych w 2011 był niższy od przyjętego dla normy. Jedyne przekroczenia poziomów kryterialnych odnoszą się do zanieczyszczeń pyłowych. W odniesieniu do normy średniodobowej w 2011 roku przekroczenia dopuszczalnej liczby dni ze stężeniami powyżej 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ zanotowano w Polkowicach (59 dni), Osieczowie (40 dni). Docelowy poziom benzo(a)pirenu przekroczony był w większości omawianych punktów pomiarowych, pomimo znacznego spadku w porównaniu z rokiem 2010. Ocena jakości powietrza prowadzona w 2012 r. w stacji w Polkowicach (miejska) wykazała przekroczenie norm stężenia PM₁₀ i WWA/BaP, w stacji w Tarnówku (pozamiejska) nie wykazała przekroczeń dla żadnej z analizowanych substancji (źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2013).

Coroczna ocena poziomu jakości powietrza, stanowi podstawę klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego, służącą zaplanowaniu działań na rzecz poprawy jakości powietrza w obszarach, w których są przekraczane wartości kryterialne określone dla ochrony zdrowia ludzi lub ochrony roślin. Dla stref, w których zostały przekroczone poziomy normatywne wskazane jest opracowanie programów ochrony powietrza. W 2011 roku wyznaczono cztery strefy województwa dolnośląskiego do sporządzenia programów ochrony powietrza, strefa dolnośląska położona jest w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, przekroczenia norm w tej strefie dotyczą PM₁₀, CO, benzo(a)pirenu i ozonu. Aktualnie obowiązują „Naprawcze programy ochrony powietrza dla stref na terenie województwa dolnośląskiego, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu”. We wschodnim zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się jedna ze stref o obowiązującym planem naprawczym jakości powietrza: strefa lubińsko-polkowicka. Główne zanieczyszczenia strefy to pył zawieszony PM₁₀ i benzo(a)piren w pyłe PM₁₀ (źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2012).

Na podstawie danych ze stacji monitoringu jakości powietrza w Polkowicach, w okresie od 1 stycznia do 31 października 2013 r. zanotowano 37 dni z przekroczeniami dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszzonego PM₁₀, ryzyko przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego aresenu i benzo(a)pirenu, a na stanowisku w Tarnówku wystąpiło ryzyko przekroczenia 24-godzinnego dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM₁₀ powyżej 35 dni w roku (źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2013).

VI.1.1. ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków oraz w jego sąsiedztwie występują następujące zakłady szczególnie uciążliwe dla regionu:

- Zbiornik odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”,
- KGHM „Polska Miedź” S.A. Oddział Zakłady Wzbogacania Rud w Polkowicach,
- KGHM „Polska Miedź” S.A. Oddział Zakłady Górnicze „Rudna” w Polkowicach,
- KGHM „Polska Miedź” S.A. Oddział Zakłady Górnicze „Polkowice-Sieroszowice”,
- kopalnie i huty miedzi w obszarze Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego,
- „Energetyka” Sp. z o.o. w Lubinie,
- Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o. w Polkowicach,
- Fabryka Urządzeń Mechanicznych „CHOFUM” S.A. w Chocianowie,
- DZTO „Hydro-Top” Sp. z o.o. w Kożuchowie Odlewnia żeliwa w Przemkowie (*źródło*: Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń zmiany SUIKZP gminy i miasta Przemków, 2012).

VI.1.2. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Zgodnie z postanowieniami KZP i wytycznymi instrukcji u.l. strefy uszkodzeń przemysłowych zostały przyjęte z IV rewizji Planu Urządzenia Lasu dla nadleśnictwa Przemków. Drzewostany nadleśnictwa Przemków zostały zaklasyfikowane do I strefy uszkodzeń przemysłowych, na powierzchni 13759,21 ha.

VI.2. STAN I KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW WODNYCH

VI.2.1. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, ocenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzek w 2012 roku podlegała rzeka Szprotawa, na której 2 punkty monitoringowe wyznaczono na dopływie spod Przemkowa i Szprotawicy. W obu punktach określono stan rzek jako silnie zmieniony lub sztuczny (*źródło*: WIOŚ we Wrocławiu, 2012).

W ramach monitoringu wód podziemnych analizowano zbiorniki zlokalizowane w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków. Dla zbiorników czwartorzędowych, do których zaliczany jest Zbiornik Chocianów-Gozdnicza (GZWP 315), monitoring przeprowadzony w 2012 r. obejmował 34 punktów kontrolno-pomiarowych na kilku zbiornikach należących do tej warstwy wodonośnej. Ocena jakości wody w GZWP 315 oscylowała wokół klasy II (dobra jakość wód), jednak ogólna klasyfikacja na wszystkich punktach kontrolnych wskazywała na występowanie wód: I–IV klas jakości (*źródło*: WIOŚ we Wrocławiu, 2013).

Monitoring diagnostyczny wód podziemnych prowadzony w 2012 roku w punkcie monitoringowym w Przemkowie wykazał dobry stan chemiczny wód podziemnych. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa występują wody podziemne typu $\text{HCO}_3\text{-SO}_4\text{-Cl-Ca}$ charakteryzujące się I klasą jakości (źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2013). Mimo tego, jakość ujmowanych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wód podziemnych nie zawsze odpowiada obowiązującym normom dla wody pitnej, stąd zalecane jest zwodociągowanie większości wsi i dostarczanie ich mieszkańcom wody z ujęć wyposażonych w stacje uzdatniania wody.

VI.2.2. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, problem gospodarki wodno-ściekowej analizowano na obszarze gmin, których większa część powierzchni znajduje się w zasięgu granic nadleśnictwa. W opisie tego zagadnienia wzięto pod uwagę charakterystykę gmin: Przemków, Gromadka, Radwanice i Bolesławiec.

Gmina Przemków

Stopień zwodociągowania gminy jest wysoki, około 90% mieszkańców gminy korzysta z instalacji wodociągowej, natomiast z sieci kanalizacyjnej zaledwie 65% mieszkańców. Stopień zwodociągowania do skanalizowania gminy przekłada się na wzajemną niekorzystną relację wielkości zużycia wody do ilości odprowadzanych oczyszczanych ścieków. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w roku 2009 wynosiła odpowiednio 75 i 47 km. W gminie działa jedna oczyszczalnia ścieków w Przemkowie o przepustowości 918 m³/d, odznaczająca się wysoką wydajnością oczyszczania ścieków. Gmina jest w trakcie realizacji programu skanalizowania wsi Szklarki, przebudowy sieci kanalizacyjnej przy ZS w Przemkowie, przebudowa sieci wodociągowej w obrębie ulic przewidzianych do rewitalizacji (źródło: POŚ dla Gminy Przemków, 2004).

Gmina Radwanice

Stopień zwodociągowania gminy jest wysoki, około 94% mieszkańców gminy korzysta z instalacji wodociągowej, natomiast z sieci kanalizacyjnej zaledwie 14,2% mieszkańców. Niedostateczny stopień skanalizowania gminy przekłada się na niewłaściwe usuwanie tych zanieczyszczeń, gromadzone w bezodpływowych zbiornikach ścieki bytowo-gospodarcze wywożone są na pola i łąki. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w roku 2010 wynosiła odpowiednio 46,7 i 6,1 km. W gminie działa mechaniczko-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Radwanicach o przepustowości 80 m³/dobę. Planuje się rozbudowę oczyszczalni ścieków do 340 m³/dobę, przebudowę sieci wodociągowych w gminie, oraz modernizację stacji uzdatniania wody w Radwanicach (źródło: POŚ gminy Radwanice, 2004).

Gmina Gromadka

Aktualny stopień zwodociągowania gminy wynosi 52%, długość sieci wodociągowej na terenie gminy to 46,5 km. Docelowo planowana jest budowa sieci wodociągowej we wsiach lub częściach wsi, które obecnie nie mają podłączenia do ujęć wodnych. Sieć wodociągowa zasilana jest z dwóch ujęć wód podziemnych wraz ze stacją uzdatniania wody zlokalizowanych w miejscowościach Różniewicz i Gromadka. Stopień skanalizowania gminy jest niekorzystny i kształtuje się na poziomie 36%. W miejscowościach nie posiadających kanalizacji sanitarnej ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach ścieków i wywożone na pola, łąki. W gminie działa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym usuwaniem azotu i fosforu, zlokalizowana w miejscowości Gromadka. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi 562,5 m³/dobę, aktualna eksploatacja kształtuje się na poziomie 232 m³/dobę. Oczyszczone ścieki z gminnej oczyszczalni ścieków odprowadzane są do rzeki Siekierna. Obecnie realizowane są kolejne przyłącza wodno-kanalizacyjne w miejscowościach: Motyle, Pasternik, Nowa Kuźnia, Borówki i Gromadka (źródło: POŚ dla Gminy Gromadka, 2010).

Gmina Bolesławiec

Gmina jest w całości zwodociągowana w oparciu o ujęcia wodne zlokalizowane w Bolesławcu, Rakowicach, Lipianach, Trzebieniu, Starych Jaroszewicach i Mierzwinie. Na terenie gminy, całkowita długość sieci wodociągowej wynosi 236,8 km sieci wodociągowej, w tym 171,3 km sieci przesyłowej, 65,5 km przyłączy i 234 przydomowych oczyszczalni ścieków. Zasadniczo, obejmuje ona całość gminy (99% mieszkańców). Całkowita długość sieci kanalizacyjnej to około 243 km, stopień skanalizowania gminy wynosi 20%. Ścieki z obszaru gminy odprowadzane są do biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków w Bolesławcu o maksymalnej wydajności 15 000 m³/d, wybudowanej w 1996 roku. Na terenie miasta i gminy Bolesławiec powstaje rocznie ok. 4,6 tys. Mg osadów ściekowych, które wykorzystywane są głównie do celów rolniczych (źródło: POŚ dla Gminy Bolesławiec, 2012).

VI.3. POZIOM ZANIECZYSZCZEŃ GLEB

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa prowadzone były badania jakości gleb w ramach monitoringu WIOŚ w 2011 roku. Badania te wykazały korzystny udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych nieprzekraczających 40% powierzchni gleb użytkowych na terenach położonych w powiecie polkowickim oraz nieprzekraczających 60% powierzchni gleb użytkowych położonych na obszarze powiatu bolesławieckiego. Ogólne zasobności gleb w makro- i mikroelementy kształtują się na średnim poziomie, jedynie znaczne niedobory dotyczą boru.

Podczas badań prowadzonych w 2011 roku w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa nie zidentyfikowano punktów, w których wystąpiło przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi. W 2012 r. badaniami objęto teren wokół składowiska odpadów w Radwanicach, gdzie na 6 punktach pomiarowych również nie odnotowano przekroczeń wskaźników jakości gleby (źródło: WIOŚ we Wrocławiu, 2013).

VI.4. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

Wraz z wejściem w życie zmian do ustawy o zmianie utrzymania czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897) zmienił się system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z nową ustawą gmina zapewnia odbieranie i bezpieczne zagospodarowanie wszystkich odpadów komunalnych oraz gwarantuje możliwość selektywnego zbierania odpadów. Aktualnie obowiązującym dokumentem regulującym gospodarkę odpadami w województwie dolnośląskim jest Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012.

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych i obiektach użyteczności publicznej. Można do nich także zaliczyć odpady uliczne i nieczystości gromadzone w zbiornikach bezodpływowych, a także odpady pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Na podstawie założeń Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, ilość wytwarzanych śmieci Gminie Gromadka w 2010 r. wyniosła od 1,32 do 1,61 mln kg. Na terenie gminy i miasta Przemków zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych objętych jest ok. 70% mieszkańców.

W latach 2000–2010 masa odpadów komunalnych województwa dolnośląskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła około 300 kg, osiągając w 2010 roku 321 kg, co znacznie przekracza średnią krajową wynoszącą 264 kg. Ilość odpadów zebranych selektywnie w porównaniu z rokiem 2004 wzrosła trzykrotnie, mimo to stanowi ona jedynie 10% ogólnej masy zagospodarowanych odpadów komunalnych.

Odpady przemysłowe to uboczne produkty pochodzące z procesów technologicznych, powstające na terenie zakładów przemysłowych. Są szkodliwe lub uciążliwe dla środowiska. Wśród odpadów przemysłowych na szczególną uwagę zasługują odpady niebezpieczne, czyli odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości lub okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego. Przykładami odpadów niebezpiecznych zbieranych wraz z odpadami zmieszanyymi z gospodarstw domowych są: stosowane w gospodarstwach domowych baterie, świetłówki, chemikalia, farby, lakiery, rozpuszczalniki, puste opakowania po nich, zużyte akumulatory, itp. Zgodnie z przepisami za selektywną

zbiórkę odpadów (w tym niebezpiecznych) odpowiedzialni są operatorzy lokalni. Zebrane odpady muszą być odbierane, transportowane i unieszkodliwiane przez wyspecjalizowane firmy posiadające odpowiednie zezwolenia.

VI.4.1. SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, każda gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów, głównie tworzyw sztucznych, szkła i makulatury. Ilość segregowanych odpadów systematycznie wzrasta z roku na rok, co wpływa na odciążenie lokalnych składowisk śmieci, ograniczenie powstawania dzikich wysypisk i przede wszystkim zwiększenie wykorzystania surowców do produkcji wtórnej. Skala i zakres selektywnego zbierania odpadów są silnie zróżnicowane w poszczególnych gminach, od symbolicznego wystawienia kilku lub kilkunastu zestawów pojemników do znacznego nasycenia obszarów gmin zestawami pojemników lub powszechnego stosowania worków.

Gmina Przemków

Na terenie gminy system segregacji odpadów prowadzony jest od 2004 roku, kiedy zbiórka obejmowała tylko tworzywa sztuczne i szkło. Od 2006 roku segregacja jest prowadzona w ramach wspólnego planu gospodarki odpadami zespołu gmin zagłębia miedziowego, ilość i rodzaj zbieranych surowców wzrasta z roku na rok, a systemem segregacji objęty został obszar miasta, wszystkich dziesięciu wsi oraz dwóch przysiółków gminy i miasta Przemków. W latach 2006–2007 procent odpadów selektywnie zebranych względem wytworzonych wynosił 0,31% i 2,77% surowców wtórnych. W 2008 roku na składowisku w Przemkowie został utworzony punkt zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego dostępny dla wszystkich mieszkańców gminy. Zbiórka odpadów wielkogabarytowych prowadzona jest w systemie wystawki. Odbiór odpadów budowlanych od mieszkańców prowadzony jest na zasadzie zamówionego pojemnika.

Gmina Gromadka

Na terenie gminy system segregacji odpadów prowadzony jest od 2008 roku i obejmuje segregację papieru i szkła. Gmina systematycznie zwiększa poziom dostępności mieszkańców do pojemników na selektywną zbiórkę co przekłada się na wydajność systemu segregacji odpadów. Zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie gminy prowadzona jest w ramach okresowych akcji oraz w Miejskim Zakładzie Gospodarki Komunalnej w Bolesławcu.

Gmina Radwanice

System segregacji odpadów na terenie gminy Radwanice funkcjonuje od 2006 roku i prowadzony jest w ramach wspólnego planu gospodarki odpadami zespołu gmin zagłębia miedziowego. Systemem selektywnej zbiórki szkła i tworzyw sztucznych objętych jest 100% mieszkańców gminy Radwanice. Planowane jest poszerzenie systemu selektywnej zbiórki

o pojemniki do makulatury, opakowań foliowych oraz z twardego plastiku. W latach 2006–2007 procent odpadów selektywnie zebranych względem wytworzonych kształtował się na poziomie 3,32% i 5,75%, w 2007 r. zebrano 491,75 m³ surowców wtórnych.

Gmina Bolesławiec

Sposób selektywnej zbiórki odpadów w Gminie Bolesławiec jest typowy dla warunków polskich i nie odbiega pod względem technicznym (stosowanych pojemników, samochodów) od standardów przyjętych w krajach Unii Europejskiej. Selektywnie zbierane są szkło i tworzywa sztuczne. W ramach działań dotyczących ochrony środowiska i utrzymania czystości, w 2006 r. na terenie bazy Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej w Bolesławcu został otwarty Punkt Zbiórki Zużytego Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego.

VI.4.2. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne, to odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości lub okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego. Przykładami odpadów niebezpiecznych zbieranych wraz z odpadami zmieszanyymi z gospodarstw domowych są: stosowane w gospodarstwach domowych baterie, świetlówki, chemikalia, farby, lakiery, rozpuszczalniki, puste opakowania po nich, zużyte akumulatory, itp. Zgodnie z przepisami za selektywną zbiórkę odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych odpowiedzialni są operatorzy lokalni. Zebrane odpady muszą być odbierane, transportowane i unieszkodliwiane przez wyspecjalizowane firmy posiadające odpowiednie zezwolenia.

Na przestrzeni ostatnich lat masa wytwarzanych odpadów przemysłowych sukcesywnie spada. W roku 2010 ilość wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie województwa dolnośląskiego wynosiła 33 550,4 tys. Mg, co stanowi 70% ilości odpadów przemysłowych wytworzonych w 2000 roku. Według danych GUS, na terenie województwa dolnośląskiego w 2010 roku zebrano selektywnie 22,6 Mg odpadów niebezpiecznych. Ogólnie, procesom odzysku w 2010 roku poddano 69% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych, natomiast procesom unieszkodliwiania – 28% odpadów.

Największe składowiska odpadów niebezpiecznych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa to składowisko przemysłowe oraz stawy osadowe KGHM „Polska Miedź” S.A., Oddział Huta Miedzi „Głogów” w Głogowie, osadniki oczyszczalni ścieków „Energetyka” Sp. z o.o. w Lubinie oraz największy w Europie zbiornik odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”, należący do KGHM „Polska Miedź” S.A.

VI.4.3. ZAŁOŻENIA I CELE GOSPODARKI ODPADAMI

Dokumentem regulującym gospodarkę odpadami w województwie dolnośląskim jest Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012.

Nadrzędnym celem tego dokumentu jest stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi (*źródło*: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego, 2012).

Do celów szczegółowych należą:

- Utrzymanie poziomu prognozowanych ilości wytwarzanych odpadów, pomimo wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego za pomocą PKB;
- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- Zmniejszenie liczby czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne;
- Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

Przyjęto również krótkoterminowe i długoterminowe cele strategiczne zdefiniowane dla odpadów komunalnych i odpadów podlegającym odrębnym przepisom prawnym, w tym niebezpiecznym, jak:

- Odpady zawierające PCB;
- Oleje odpadowe;
- Odpady medyczne i weterynaryjne;
- Zużyte baterie i akumulatory;
- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- Pojazdy wycofane z eksploatacji;
- Odpady zawierające azbest;
- Przetępione środki ochrony roślin;
- Odpady materiałów wybuchowych;
- Zużyte opony;
- Odpady opakowaniowe;
- Odpady pozostałe.

VI.5. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZABEZPIECZAJĄCE LASY PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZYSZŁYCH INWESTYCJI

Podstawowe działania mające na celu zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji zawarte są w planach ochrony środowiska oraz w planach zagospodarowania przestrzennego gmin. Uwzględniają one działania na rzecz:

- Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, zwłaszcza w dużych aglomeracjach i wzdłuż tras komunikacyjnych,
- Regulowanie gospodarki wodno-ściekowej w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa,
- Inwestowanie w budowę instalacji unieszkodliwiania i przerobu odpadów z terenu gmin,
- Zwiększenie wykorzystania odpadów na cele gospodarcze,
- Likwidację i rekultywację dzikich wysypisk śmieci oraz zamkniętych składowisk odpadów,
- Maksymalną redukcję zanieczyszczeń stałych, płynnych i gazowych,
- Dostosowanie procesów produkcji do wymogów ochrony środowiska.

Główne kierunki działań w gospodarce leśnej zmierzające do ograniczenia negatywnych skutków przyszłych inwestycji to:

- Właściwe prowadzenie prac z zakresu kształtowania stosunków wodnych,
- Zwiększanie różnorodności biologicznej i zróżnicowania genetycznego kształtującego naturalną odporność lasów,
- Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów,
- Kształtowanie granicy polno-leśnej,
- Wzmaganie akumulacji węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych,
- Właściwe zagospodarowanie łowieckie lasu,
- Stosowanie biologicznych metod ochrony lasu,
- Utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej z zachowaniem zasad ochrony przyrody,
- Dostosowanie prac hodowlanych do warunków mikrosiedliskowych,
- Odpowiednia infrastruktura techniczna,
- Odpowiednie rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu,
- Współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach w regionie,
- Współdziałanie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego,
- Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

VI.6. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny.

Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradację i epifitozy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotyczne w poszczególnych obrębach oraz sumarycznie dla nadleśnictwa zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na 29% powierzchni gruntów leśnych. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny płowej w lasach nadleśnictwa (18% powierzchni leśnej).

Tabela 55. Zestawienie powierzchniowe głównych przyczyn zagrożenia biotycznego wg stopni uszkodzenia

Rodzaj uszkodzenia	Rozmiar szkód			Razem	
	10% - 20%	21% - 50%	> 50%		
	Powierzchnia [ha]			[%]	
grzyby	1435,46	31,14	0,00	1466,6	10,66
owady	35,68	8,49	0,00	44,17	0,32
zwierzyna	1834,53	633,67	0,00	2468,2	17,94
Ogółem	3305,67	673,3	0,00	3978,97	28,92

VI.7. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powodzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Jednakże poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia.

W poniższej tabeli przedstawiono główne przyczyny zagrożenia abiotycznego w poszczególnych obrębach oraz sumarycznie dla nadleśnictwa zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Łącznie uszkodzenia abiotyczne zarejestrowano na 17% powierzchni gruntów leśnych. Zarówno uszkodzenia od wiatru, mające głównie charakter mechaniczny, jak również od śniegołomów, głównie w drzewostanach II klasy wieku oraz susze, powodujące szkody w nowozakładanych uprawach oraz przymrozki późne, powodujące szkody na szkółce w Szklarkach, stanowiące grupę uszkodzeń klimatycznych, aktualnie w warunkach nadleśnictwa Przemków stanowią istotny problem z gospodarczego punktu widzenia. Łączny rozmiar powierzchniowy tych uszkodzeń wynosi 1184,72 ha, co stanowi 8,61% ogólnej powierzchni drzewostanów.

Tabela 56. Zestawienie powierzchniowe głównych przyczyn zagrożenia abiotycznego wg stopni uszkodzenia

Rodzaj uszkodzenia	Rozmiar szkód			Razem	
	10% - 20%	21% - 50%	> 50%		
	Powierzchnia [ha]				[%]
czynniki klimatyczne	940,16	244,56	0	1184,72	8,61
pożar	14,29	11,59	0	25,88	0,19
wodne	108,25	90,47	71,07	269,79	1,96
antropogeniczne	1,29	0,79	0	2,08	0,02
od innych czynników	522,68	258,85	0	781,53	5,68
Ogółem	1586,67	606,26	71,07	2264	16,45%

VI.7.1. POŻARY

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. (Dz. U. Nr 58 poz. 405) wraz z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów określono kategorię zagrożenia pożarowego dla nadleśnictwa Przemków zaliczając je do I kategorii zagrożenia pożarowego. Największe zagrożenie obszaru leśnego nadleśnictwa Przemków występuje wczesną wiosną, po stopnieniu śniegu - przed rozwojem roślinności, oraz w okresie letnim w przypadku wystąpienia długotrwałych okresów z brakiem opadów atmosferycznych przy równocześnie utrzymującej się wysokiej temperatury powietrza. Okres jesienny z uwagi na niższe temperatury i większą wilgotność stanowi mniejsze zagrożenia pożarowe.

Tabela 57. Średnia roczna liczba pożarów lasu w nadleśnictwie Przemków

Lp.	Rok	Ilość pożarów [szt]	Powierzchnia [ha]	Przeciętna wielkość pow. pożaru
1	2004	16	102,11	6,38
2	2005	11	2,25	0,20
3	2006	22	5,27	0,24
4	2007	9	1,27	0,14
5	2008	20	1,67	0,08
6	2009	20	2,55	0,13
7	2010	8	1,45	0,18
8	2011	11	5,08	0,46
9	2012	4	2,61	0,65
10	2013	3	0,29	0,10
Razem		124	124,55	1,00

W minionym okresie gospodarczym (lata 2004-2013) na terenie nadleśnictwa Przemków odnotowano powstanie 124 pożarów obejmujących swym zasięgiem powierzchnię 124,55 ha (średnia powierzchnia pożaru wyniosła 1,00 ha). Główną grupę stanowią pożary, gdzie nie ustalono przyczyny ich powstania – prawdopodobnie przypadkowe zaproszenie ogniem przez człowieka (nieostrożność dorosłych, turystyka, przerzuty z gruntów nieleśnych – wypalanie łąk i ugorów). Do czynników wpływających na zagrożenie pożarowe obszarów leśnych nadleśnictwa należą:

- Ilość i rozmiar kompleksów leśnych – kompleksy leśne położone są na terenach nizinnych, a ich bezpośrednie otoczenie stanowią lasy oraz pola uprawne, będące potencjalnym źródłem zagrożenia pożarowego, z tytułu przerzutu ognia z wypalanych ściernisk i łąk.
- Skład gatunkowy drzewostanów oraz ich wiek – drzewostany iglaste w nadleśnictwie Przemków zajmują 87,34% powierzchni leśnej, gdzie dominującym gatunkiem jest So (86%). Udział I i II klasy wieku w powierzchni leśnej nadleśnictwa stanowi 43%.
- Rodzaj pokrywy gleby- występujące drzewostany, szczególnie starszych klas wieku, charakteryzują się rozluźnioną strukturą poziomą, co powoduje silną penetrację światła na dnie lasu i w konsekwencji bujny rozwój runa, złożonego z gatunków trawiastych powodujących silne zadarnianie i dziczenie pokrywy leśnej. Powierzchnie upraw oraz powierzchnie nie zalesione do odnowienia i grunty przeznaczone do zalesienia także cechuje znaczne zachwaszczenie pokrywy gleby.
- Atrakcyjność turystyczna - tereny nadleśnictwa Przemków charakteryzują się średnim nasileniem ruchu turystycznego. Intensywność penetracji lasów zwiększa się w okresie obfitego występowania grzybów i jagód.
- Sieć dróg i linii kolejowych – nadleśnictwo składa się z dużego kompleksu leśnego, drogi lokalne są dobrze rozwinięte.
- Obszary o podwyższonej palności – są to: rejony o wzmożonym nasileniu ruchu komunikacyjnego, zalesienia porolne, uprawy i młodniki do 40 lat Na terenach leśnych będących w zarządzie nadleśnictwa i w bezpośrednim ich sąsiedztwie brak jest miejsc niebezpiecznych.

VI.7.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

VI.7.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Powoduje przesychnienie gleby, zubożenie jej, utratę ciepła i wilgoci oraz głównie uszkodzenia mechaniczne: obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcie strzał, wywracanie drzew z korzeniami lub łamanie drzew grupowo,

gniazdowo, pasowo i powierzchniowo. Czasem szkody mogą przyjmować rozmiary klęskowe. Największe szkody powstają w miejscach narażonych na działanie panujących wiatrów: na skrajach drzewostanów, w gniazdach, w lukach. Najbardziej wrażliwe na wiatr są gatunki iglaste, zwłaszcza świerk, a z gatunków liściastych – buk. Stopień odporności drzew zależy od rozwoju systemu korzeniowego, budowy strzały, uformowania korony. O odporności drzewostanów decyduje także skład gatunkowy, zwarcie, struktura i ściany ochronne. Najodporniejsze są drzewostany różnowiekowe, wielogatunkowe, wyhodowane w luźnym zwarcie, z nisko osadzonymi koronami, mogące wykształcić silny system korzeniowy. Znaczny wpływ na wielkość szkód ma rodzaj stosowanej rębni. Największe zniszczenia wiatry wyrządzają w jednogatunkowych drzewostanach o złym stanie zdrowotnym, zwłaszcza porażonym przez opieńkę i hubę korzeni oraz spalowane przez zwierzynę. Przeciwdziałać szkodom od wiatru można za pomocą czynności gospodarczych z zakresu urządzania i hodowli lasu. Podstawowe czynności to:

- zachowanie ładu przestrzennego,
- zaplanowanie właściwego składu drzewostanów,
- planowanie rębni i bezpiecznego kierunku cięć,
- tworzenie ścian ochronnych,
- rozluźnienie więźby sadzenia na terenach zagrożonych,
- właściwe prowadzenie cięć pielęgnacyjnych,
- ograniczanie rozwoju szkodników wtórnych,
- prawidłowe zwalczanie masowych pojawów owadów,
- usuwanie wywrotów i złomów, przestrzeganie zasad higieny lasu,
- utrzymywanie odpowiedniego stanu zwierzyny łownej.

VI.7.2.2. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu, okiści, gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzaniu liści, kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Świerk jest gatunkiem wrażliwym na grad. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze ok. 0°C może powodować okiść. Pod ciężarem śniegu łamią się gałęzie i wierzchołki, przeginają, łamią i wywalają drzewa. Zapobieganie szkodom polega na doborze odpowiedniego składu gatunkowego oraz wykonywaniu odnowień (rozrzedzaniu więźby) i zabiegów pielęgnacyjnych tak, aby drzewostany były odporne na okiść. Gołoledź powstaje,

gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz. Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła modrzew i brzoza. Szadź powstaje w wyniku zetknięcia oziębionej mgły z gałązkami korony drzew. Powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi.

VI.7.2.3. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.7.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Najbardziej istotnymi, negatywnymi formami oddziaływania człowieka na środowisko leśne są zanieczyszczenia powietrza, wód i gleby, pożary lasu, szkodnictwo leśne. Teren w zasięgu działania nadleśnictwa Przemków został zaliczony do I strefy słabych uszkodzeń przemysłowych. Do szkód spowodowanych przez człowieka w środowisku leśnym należą:

- depozycja odpadów z gospodarstw domowych okolicznych mieszkańców, przyczyniająca się do powstawania dzikich wysypisk śmieci,
- nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresie zbioru jagód i grzybów,
- wyrzucanie śmieci z samochodów w trakcie przejazdu przez tereny leśne,
- zaśmiecanie lasów przez turystów i grzybiarzy,
- sporadyczne kłusownictwo i wnykarstwo,
- nielegalne pozyskiwanie świerków na choinki i stroisz,
- kradzieże sadzonek z upraw leśnych,
- nielegalna wycinka i kradzieże drewna,
- płoszenie zwierzyny,
- niszczenie stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową,
- niszczenie urządzeń turystycznych, tablic informacyjnych i ostrzegawczych
- zaproszenia ognia w lesie.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne ze sformułowaną w XVIII w. (1713 r.) i obowiązującą do dzisiaj zasadą trwałości lasów. Trwałość lasów miało zapewnić ściśle powiązanie technicznego procesu użytkowania z przyrodniczo-hodowlanym procesem ich odnawiania. Zasada trwałości zachowania i użytkowania lasu sformułowana przez L.G. Hartiga w 1804 roku zawarła ideę zachowania i ciągłości istnienia lasów. Postępowanie ignorujące zasadę zachowania ciągłości lasów doprowadziło do pojawienia się innych niż leśne zbiorowisk roślinnych z pustyniami włącznie.

Zasada trwałości lasów powinna być jednakowo rozumiana przez wszystkie środowiska zarówno przez leśników jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednoczenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- Zachowanie i wzmaganie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- Utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- Utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- Zachowanie biologicznej różnorodności,
- Ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- Utrzymanie i wzmocnienie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim.

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla nadleśnictwa Przemków przyjęto podział na następujące gospodarstwa:

Tabela 58. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów

Gospodarstwo	Obr. Przemków		Obr. Żuków		Nadleśnictwo	
	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]					
Specjalne(S)	373,42	3,33	147,02	5,81	520,44	3,78
Lasów ochronnych(O)	1234,25	10,99	131,41	5,19	1365,66	9,93
Zrębowe w lasach gospodarczych (GZ)	6354,85	56,60	423,97	16,74	6778,82	49,27
Przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych (GPZ)	3264,20	29,08	1830,09	72,26	5094,29	37,02
Razem	11226,72	100,00	2532,49	100,00	13759,21	100,00

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 520,44 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych, w tym drzewostany na których zainwentaryzowano siedliska przyrodnicze Natura 2000, zaliczane do siedlisk priorytetowych lub siedlisk rzadkich w skali Dolnego Śląska.

VII.2.2. GOSPODARSTWO LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy na powierzchni 1365,66 ha uznane decyzją ministra za ochronne, z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego (S), gdzie realizacja funkcji ochronnych nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

VII.2.1. GOSPODARSTWO ZRĘBOWE W LASACH GOSPODARCZYCH

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania (GZ) o powierzchni 6778,82 ha utworzone zostało z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub lasów ochronnych), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania rębniami zupełnymi

VII.2.2. GOSPODARSTWO PRZERĘBOWO-ZRĘBOWE W LASACH GOSPODARCZYCH

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) o powierzchni 5094,29 ha utworzone z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub lasów ochronnych), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy stosuje się sposób zagospodarowania rębiami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi.

VII.3. OBRĘBY SIEDLISKOWE

Obręby siedliskowe (gospodarstwo leśne) jest to jednostka gospodarcza obejmująca drzewostany różnego wieku, lecz rosnące w podobnych warunkach siedliskowych i zagospodarowane w tej samej kolei rębności i tą samą grupą rębni. Nie jest to jednostka przestrzennie zwarta, a drzewostany o jednolitych cechach nie muszą przylegać do siebie.

Obręby siedliskowe są jednostkami długookresowego planowania hodowlanego o podobnych warunkach siedliskowych, składzie gatunkowym drzewostanów, dominujących funkcji lasu, celu hodowlanym wyrażonym gospodarczym typem drzewostanu, docelowym składzie drzewostanu, składem odnowieniowym, celu gospodarczym produkcji wyrażonym głównym sortymentem.

Tabela 59. Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo specjalne						
I	4,82	SO	BMB	-	100	Zachowanie funkcji ochronnych z ewentualną produkcją sortymentów wielkowymiarowych
II	25,48	SO	BMŚW	III, I	100	
III	54,2	OL	LMB	-	80	
IV	25,48	BK	LMŚW	II,III,IV	120	
V	15,55	DB BK SO	LMŚW	II,III,IV	100	
VI	1,64	SO DB	LMW	II,III,IV	130	
VII	107,96	BK	LŚW	II,III,IV	120	
VIII	10,3	BK DB	LŚW	II,III,IV	130	
IX	11	LP DB	LŚW	II,III,IV	130	
X	264,01	DB	LW	II,IV	130	
Razem gospodarstwo specjalne						520,44

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo lasów ochronnych						
I	206,42	SO	BMŚW	III,I	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych przy zachowaniu funkcji ochronnych
II	764,38	ŚW SO	BMW	I-II	100	
III	82,76	SO	BŚW	I,II	100	
IV	23,8	SO	BW	I,II	100	
V	6,3	DB BK SO	LMŚW	II,III,IV	100	
VI	242,1	SO DB	LMW	II,III,IV	130	
VII	8,27	BK DB	LŚW	II,III,IV	130	
VIII	7,79	DB	LW	II,IV	130	
IX	23,84	OL	OL	I,II	80	
Razem gospodarstwo lasów ochronnych						1365,66
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GZ						
I	222,53	ŚW SO	BMW	I-II	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	6530,81	SO	BŚW	I,II	100	
III	25,48	SO	BW	I,II	100	
Razem gospodarstwo zrębowe						6778,82
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GPZ						
I	27,65	DB	BMŚW	III,I	130	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	4597,24	SO	BMŚW	III,I	100	
III	355,86	DB BK SO	LMŚW	II,III,IV	100	
IV	77,45	SO DB	LMW	II,III,IV	130	
V	20,95	BK DB	LŚW	II,III,IV	130	
VI	15,14	DB	LW	II,IV	130	
Razem gospodarstwo przerębowo-zrębowe						5094,29

VII.4. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu konieczne jest:

- Wykonywanie zrywki drewna w sposób nie wywołujący erozji gleb,
- Pozyskiwanie drewna kłodowanego,
- Stosowanie zrywki nasiębiejnej,

- Wykorzystywanie stałych szlaków operacyjno-zrywkowych w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna,
- Tworzenie stref ekotonowych (szeroko stosowane na gruntach porolnych),
- Stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradujących,
- Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych,
- Zachowanie w dolinach rzek lasów łągowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i mikroklimatu,
- Zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska, remizy, wrzosowiska, wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej i dalsze traktowanie ich jako użytki ekologiczne,
- Inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie,
- Wzbogacanie składu gatunkowego drzewostanów i rozpraszanie ryzyka hodowlanego na możliwie dużą liczbę gatunków drzew i krzewów leśnych,
- W drzewostanach zdrowych, niezagrożonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie gałęzie i posusz jałowy,
- Dostosowanie liczebności zwierzyny płowej w lasach oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwości realizacji celów hodowli lasu,
- Zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach,
- Pozostawianie na zrębach grupy i kępy drzew domieszkowych i biocenotycznych,
- Kanalizowanie ruchu turystycznego na odpowiednie szlaki i trasy, przygotowane na jego przyjęcie.

VIII. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków siedliska te łącznie zajmują powierzchnię ponad 1727,18 ha, co stanowi około 12,55% powierzchni.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawienia retencyjności na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zalecane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem,
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych,
- budowa nowych zbiorników retencyjnych,
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych przez budowę budowli piętrzących na ciekach,
- zwiększanie uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych,
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. torfowisk, zbiorników wodnych, źródeł itp.,
- odtwarzanie naturalnych stosunków wodnych na terenach mokradłowych przez hamowanie odprowadzania wód siecią rowów melioracyjnych.

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych. Ochronę tej strefy, jak również formowanie jej w miejscach, gdzie będzie ona pełniła pożądaną rolę, wymuszają zasady zrównoważonej

gospodarki leśnej. Zgodnie z nimi na obrzeżach lasów zaleca się tworzenie pasa ochronnego o szerokości 20–30 m, na który składają się odpowiednie gatunki krzewów i drzew. Dotyczy to również szerokich dróg oraz linii kolejowych przebiegających przez lasy. Skład gatunkowy tworzonych stref musi być dostosowany do warunków siedliskowych. Przy planowaniu, zakładaniu i pielęgnowaniu ekotonów należy:

- promować istniejące odnowienia naturalne różnych gatunków drzew i krzewów,
- wprowadzać gatunki drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, zgodne z danym siedliskiem,
- stosować luźniejszą więźbę sadzenia,
- dla sadzonek krzewów stosować zmieszanie grupowe (kilka sadzonek jednego gatunku w jednej grupie),
- wykonywać odpowiednie cięcia pielęgnacyjne prowadzące do formowania się silnie ugałęzionych drzew,
- w trakcie cięć należy popierać drzewa silnie ukorzenione i ugałęzione.

VIII.3. KSZTAŁTOWANIE GRANICY POLNO-LEŚNEJ

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy polno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc lokalnie zwiększa presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci,
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe,
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez tworzenie studni,
- zakłócanie spokoju i ciszy,
- wydeptywanie brzegów lasu,
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów,
- nielegalne pozyskiwanie świerków na choinki i stroisz.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy polno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk przyrodniczych sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. OCHRONA RÓZNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

VIII.4.1. SZCZEGÓŁOWE ZAGADNIENIA W ZAKRESIE OCHRONY BIORÓZNORODNOŚCI

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również zwiększenia różnorodności biologicznej w lasach nadleśnictwa Przemków, należy w miarę możliwości dostosować się do następujących zaleceń:

- W celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerzej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki,
- W celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni,
- Dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw. W lasach na siedliskach żyzniejszych należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw,
- Dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwany materiał siewny pochodził z jak największej liczby osobników oraz różnych miejsc nadleśnictwa.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska, umożliwiających zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- ograniczenie działalności gospodarczej w sąsiedztwie znanych zimowisk nietoperzy,
- oszczędzanie drzew dziuplastych (głównie starych dębów) w trakcie prac zrębowych,
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu,
- zakładanie budek lęgowych w drzewostanach młodszych klas wieku,
- kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona,
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych, które również stanowią tereny żerowiskowe.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- pozostawianie wzdłuż cieków gatunków drzew i krzewów preferowanych w diecie bobra (wierzba, topola, osika, brzoza).

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne jest:

- niedopuszczanie do zaśmiecania, nadmiernego zamulenia i zacinienia oczek wodnych,
- pozostawianie martwego drewna, stert gałęzi i liści w otoczeniu zbiorników,
- pozostawianie wybranych karp korzeniowych na powierzchniach leśnych.

W zakresie szczegółowych zaleceń w sprawie realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej w strefie ochrony ptaków istotne jest, aby:

- wykonywanie zabiegów gospodarczych w granicach strefy ochronnej ptaków zostało rozłożone na całe dziesięciolecie,
- jeżeli wykonanie któregoś z zabiegów wpłynie negatywnie na występowanie ptaków w wyznaczonej dla nich strefie ochronnej, należy niezwłocznie wstrzymać wszystkie prace przewidziane do wykonania w w/w strefach,
- pozostawienie starodrzewia podczas prowadzenia cięć uprzętających w rębniach gniazdowych i częściowych powinno nastąpić możliwie najbliżej granicy strefy ochronnej.

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowej polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków, ważną część fauny bezkręgowców jest grupa chrząszczy Coleoptera, w której wyróżniono

dwa gatunki saproksylicznych chrząszczy: jelonek rogacz *Lucanus cervus* i pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, które są gatunkami o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej. Ich ochrona powinna obejmować:

- zabezpieczenie odpowiedniej ilości starodrzewu na powierzchniach leśnych;
- pozostawianie drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości martwego drewna;
- ochronę fragmentów drzewostanów, w których stwierdzono obecność cennych i rzadkich gatunków chrząszczy saproksylofagicznych (np. jelonek rogacz, pachnica dębowa), w celu zapewnienia im swobodnego rozwoju i rozprzestrzeniania się;
- rozluźnianie zwarcia oraz ograniczanie podszytu i części podrostu w zasiedlonych przez cenne i rzadkie gatunki chrząszczy fragmentach drzewostanów;
- zapewnienie następstwa pokoleniowego drzew wolno rosnących wokół zasiedlonych przez cenne i rzadkie chrząszcze starych drzew.

Ważną grupę chronionych gatunków fauny bezkręgowej w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków stanowią motyle Lepidoptera, które są związane z siedliskami łąkowymi. Ochrona ich siedlisk polega głównie na utrzymaniu dotychczasowego sposobu ich użytkowania, dlatego w zakresie ochrony tych gatunków właściwe są następujące działania:

- utrzymanie dotychczasowego poziomu wilgotności łąk,
- zapobieganie sukcesji krzewów i drzew na łąkach-stanowiskach chronionych gatunków motyli.

Pozostałe działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców (w tym ważek *Odonata*) powinny skupiać się również na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy lasu,
- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk przejściowych i wysięków wód gruntowych.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych elementów flory na gruntach w zarządzie nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków. Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów. W ich przypadku należy utrzymywać w stanie niezmienionym naturalne zbiorniki wodne, w których one występują. W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy w miarę możliwości:

- w trakcie wykonywanych cięć rębnych w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki,
- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna,
- na powierzchniach zrębowych miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy,
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy w miarę możliwości:

- chronić nieleśne siedliska znajdujących się w mozaice z drzewostanem, np. śródleśne łąki, torfowiska, wysięki wód,
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych w wyżej wymienionych miejscach,
- ograniczać sukcesję wtórną.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowania działania powinny koncentrować się wokół następujących kwestii:

- utrzymanie dotychczasowych stosunków wodnych i zachowanie właściwego stanu siedlisk hydrogenicznych,
- odtwarzanie właściwych siedlisku stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone przez wcześniej prowadzone melioracje,
- niewprowadzanie gatunków obcych ekologicznie i geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym,
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów lasów łągowych i bagiennych,
- zapobieganie sukcesji wtórnej na nieleśnych siedliskach hydrogenicznych (nadrzeczne łąki, torfowiska),

- prowadzenie prac konserwacyjnych rowów w sposób, który nie spowoduje zagrożenia w hydrogenicznych siedliskach przyrodniczych.

W celu spowolnienia procesów degradacji stosunków wodnych w lasach, zaleca się zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych oczek wodnych, terenów podmokłych i torfowisk przejściowych i trzęsawisk razem z ich fauną i florą w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej.

VIII.5. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. Nr 58 z 2006 r. poz. 405 z późn. zmianami), w lasach o powierzchni powyżej 300 ha zaliczonych do I lub II kategorii zagrożenia pożarowego, w okresach oznaczonego dla tych lasów 1., 2. lub 3. stopnia zagrożenia pożarowego, jest wymagane prowadzenie obserwacji mającej na celu wczesne wykrycie pożaru, zawiadomienie o jego powstaniu, a także podjęcie działań ratowniczych. W nadleśnictwie Przemków obserwacja jest prowadzona poprzez:

- naziemne patrole przeciwpożarowe,
- obserwacje z dostrzegalni przeciwpożarowych,
- obserwacje z dostrzegalni telewizji przemysłowo - przeciwpożarowych,
- patrole lotnicze.

System obserwacyjno-alarmowy w nadleśnictwie opiera się na: patrolowaniu lasu w okresach wzmożonego zagrożenia pożarowego; stałych punktach obserwacji naziemnej, w postaci dostrzegalni ppoż. – punkty wyposażone w książkę meldunków, instrukcję postępowania dla osoby prowadzącej obserwację, sprzęt łącznościowy (radiostacje, telefony), lornetki, kierunkomierze. W skład systemu obserwacyjnego wchodzi dostrzegalnie zlokalizowane w:

- obr. Przemków, oddz. 38 (leśnictwo Cegielnia).

W ramach systemu obserwacyjno-alarmowego działają również stałe punkty obserwacji naziemnej, w postaci dostrzegalni ppoż. zlokalizowanych w sąsiednich nadleśnictwach:

- nadleśnictwo Świętoszów, obr. Świętoszów, oddz. 231 j (leśnictwo Przejęstaw);
- nadleśnictwo Świętoszów, obr. Ławszowa, oddz. 244 w (leśnictwo Strachów);
- nadleśnictwo Chocianów, obr. Wierzbowa, we wsi Wierzbowa.

Nadleśnictwo Przemków, jako jednostka organizacyjna Lasów Państwowych jest częścią systemu alarmowo-dyspozycyjnego R.D.L.P. we Wrocławiu – tworzy w nim punkt alarmowo-dyspozycyjny (P.A.D.). Punkt alarmowo dyspozycyjny nadleśnictwa znajduje się w siedzibie nadleśnictwa Przemków przy ul. Ceglanej. Jest on wyposażony w wymagany

sprzęt łącznościowy oraz dokumentacje i mapy. Znajduje się tam również baza sprzętu gaśniczego. W terenie punkty alarmowe znajdują się w siedzibach leśnictw. Wszystkie siedziby leśnictw wyposażone są w telefony. W razie wystąpienia pożaru punkt alarmowo-dyspozycyjny powiadamia odpowiednią Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej (K.P.P.S.P.) i dysponuje do pożaru wyznaczony pojazd oraz miejscowego leśniczego. W przypadku wystąpienia dużych pożarów, na żądanie dowódcy akcji gaśniczej, dyżurny PAD wykonuje kserokopie map z terenu, w którym wystąpił pożar. Obszar nadleśnictwa znajduje się w zasięgu działania jednej Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Polkowicach.

VIII.6. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są cztery ścieżki dydaktyczne:

1. **„Lasy okolic Przemkowa”** – ścieżka przyrodnicza o długości 20 km, zlokalizowana jest wzdłuż granic rezerwatu przyrody „Łęgi Źródłkowe koło Przemkowa”, dalej wokół oddziałów 5, 7, 8, 10 i 296 obrębu Przemków. Ścieżka ma 10 przystanków i prowadzi przez krajobraz śródlądowych wydm z torfowiskami przejściowymi i ekosystemy lasów liściastych. Ostatnim przystankiem jest dąb szypułkowy *Quercus robur* „Dąb Chrobry”, zlokalizowany poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa Przemków.
2. **„Stawy Przemkowskie”** – ścieżka przyrodnicza o długości 16 km, biegnąca alejami drzew i groblami pomiędzy stawami. Ścieżka posiada 9 przystanków i prezentuje ekosystemy wodno-błotne, umożliwia poznanie gospodarczego wykorzystania stawów oraz identyfikację czterech gatunków dębów występujących w Polsce. Część trasy prowadząca groblami rezerwatu przyrody „Stawy Przemkowskie” jest niedostępna bez uzgodnienia z Zarządem Parku Krajobrazowego. W rezerwacie przyrody znajduje się wieża widokowa o konstrukcji stalowej. Ścieżka jest oznakowana kolorem niebieskim.
3. **„Ruchomych wydm śródlądowych oraz zimowiska nietoperzy”** – nieoznakowana ścieżka przyrodnicza o długości 6 km, prowadząca borami i wydmami śródlądowymi wokół oddziałów: 71-73, 88, 106 i 107 obrębu Przemków. Ścieżka umożliwia poznanie przyrody Borów Dolnośląskich wraz z charakterystycznymi dla nich gatunkami roślin i zwierząt. Dodatkową atrakcją ścieżki są poradzieckie, dwupoziomowe bunkry w wydzieleniu 74 f obrębu Przemków, w których zimują nietoperze, m.in. mopek *Barbastella barbastellus* i nocek duży *Myotis myotis*.

4. **Ścieżka historyczno-przyrodnicza** po wybranych zabytkach Przemkowa, założona w 2007 r. przez fundację „Wrzosowa Kraina”. Ścieżka prezentuje 14 obiektów architektury, zabytkowy park miejski i rezerwat przyrody „Łęgi źródłiskowe koło Przemkowa”. Ścieżka oznakowana jest zielonym listkiem na tle białego kwadratu.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się również kładka edukacyjna prowadząca przez szuwar trzcinowy na użytku ekologicznym „Przemkowskie Bagno” w kierunku rezerwatu przyrody „Stawy Przemkowskie”. Kładka zlokalizowana jest przy trasie rowerowej oznaczonej kolorem żółtym.

W ramach planu edukacji w nadleśnictwie Przemków prowadzone są liczne akcje, warsztaty i zajęcia dla młodzieży. W 2013 roku realizowane były m.in.:

- Akcja „Sprzątanie lasu”,
- Akcja „Grabienie Liści Kasztanowca- zwalczanie Szrotówka Kasztanowcowiaczka”,
- Akcja dokarmiania zwierząt w czasie zimy,
- Prelekcje dotyczące spraw związanych z lasem i pracą leśnika,
- Prelekcje związane z ochroną przeciwpożarową, zagrożeniami, ochroną lasu oraz zasadami zachowywania się w lesie,
- Warsztaty podczas „dni otwartych nadleśnictwa”,
- Zajęcia terenowe dotyczące identyfikacji i likwidacji dzikich wysypisk śmieci,
- Zajęcia w lesie i szkółce leśnej (*źródło*: plan edukacji w nadleśnictwie Przemków na 2013 r.).

W nadchodzącym okresie gospodarczym, nadleśnictwo Przemków powinno kontynuować szerzenie wiedzy o walorach przyrodniczych, kulturowych i rekreacyjnych nadleśnictwa. Działalność edukacyjna powinna być skierowana głównie do dzieci i młodzieży szkolnej, ale również władz samorządowych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Dla szerszej promocji wiedzy ekologicznej i przyrodniczej, nadleśnictwo powinno współuczestniczyć w przygotowywaniu wydawnictw, plakatów, folderów reklamujących walory przyrodnicze i obiekty znajdujące się na gruntach w jego zarządzie.

VIII.7. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków zlokalizowane są cztery trasy rowerowe i trzy trasy piesze:

1. **Trasa rowerowa niebieska** – rozpoczyna się w mieście Przemków, prowadzi przez Piotrowice, Pogorzele, Studziankę, dalej przez Borówki, Gromadkę, Wierzbową, Pasternik, Chocianów i z powrotem do Przemkowa. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków ma długość ok. 40 km.

2. **Trasa rowerowa czerwona (Przemków-Wierzbowa)** – rozpoczyna się w Przemkowie, prowadzi przez Piotrowice i Biernatów, Leszno Górne, Pogorzele, Studziankę do Wierzbowej. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków trasa ma długość ok. 20 km.
3. **Trasa rowerowa czerwona (Przemków-Krzyżowa)** – rozpoczyna się w Przemkowie, prowadzi przez Łężce, Ostaszów, Krępą, Nowy Dwór, Teodorów, dalej do Krzyżowej przez Nową Kuźnię, Polkowice i Lubin.
4. **Trasa rowerowa żółta „Przemkowskie Bagna”** – rozpoczyna się w Przemkowie, prowadzi przez Łężce, dalej Dzików, Gaworzyce, Koźlice, Radwanice, Ostaszów i kończy się w Przemkowie. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa Przemków, droga rowerowa ma długość ok. 25 km.
5. **Szlak pieszy czerwony „Borowika”** – rozpoczyna się w Przemkowie, prowadzi przez Piotrowice, Pogorzele, Studziankę i dalej przez Borówki, Gromadkę, Wierzbową, Pasternik, Chocianów i z powrotem do Przemkowa. W dużej części pokrywa się z niebieskim szlakiem rowerowym o bardzo podobnym przebiegu. Szlak prowadzi przez rezerwat przyrody „Łęgi Źródłiskowe k. Przemkowa”, lasy obrębu Przemków oraz rezerwat przyrody „Torfowisko Borówki”. Na zdecydowanej większości przebiegu ma leśny charakter, dociera do rzadko uczęszczanych miejsc Borów Dolnośląskich. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa długość szlaku wynosi ok. 50 km.
6. **Szlak pieszy żółty „Zabytków”** – rozpoczyna się w Lubiążu, prowadzi przez Prochowice, Lubin, Nowy Dwór, Pogorzelska, Jakubowo Lubińskie, Wysoką, a w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa od Wilkocina do Przemkowa. Szlak ten jest mało uczęszczany, przebiega skrajem Borów Dolnośląskich przez wschodnie partie Przemkowskiego Parku Krajobrazowego. Częściowo ma charakter leśny, jednak głównym jego walorem są zabytki kultury materialnej.
7. **Szlak pieszy czarny** – prowadzący od przystanku autobusowego w Wilkocinie do bunkra położonego na zachód od wsi. Jest to typowy szlak dojściowy doprowadzający turystów do konkretnego obiektu, nie stanowi atrakcji turystycznej. Długość szlaku wynosi ok. 2,5 km.

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa Przemków wyznaczone są dwa miejsca postoju. Jedno z nich znajduje się w wydzieleniu 301 c obrębu Żuków, drugie na granicy nadleśnictwa w sąsiedztwie wydziału 296 m, n obrębu Przemków, w sąsiedztwie pomnika przyrody dębu szypułkowego *Quercus robur* „Dąb Chrobry”.

W zbliżającym się okresie gospodarczym prace nadleśnictwa Przemków w zakresie zagospodarowania turystycznego powinny skoncentrować się na:

- nawiązaniu współpracy z władzami samorządowymi gmin w zakresie utrzymania i oznakowania istniejących ścieżek dydaktycznych, pieszych i rowerowych,
- zapewnieniu miejscom o dużej koncentracji turystów właściwego zaplecza sanitarnego,
- w miarę potrzeb, wyznaczeniu nowych miejsc postoju pojazdów.

Prace związane z wzbogaceniem infrastruktury turystycznej powinny być zgodne z planami zagospodarowania przestrzennego gmin znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa i wspólnie z nimi realizowane.

IX. LITERATURA

- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska, Uniwersytet Wrocławski (Wrocław, 2008).
- Adamski A., Czapulak A. 1998. Liczebność, fenologia lęgów, produkcja młodych i pokarm czapli siwych *Ardena cinerea* gniazdujących w rezerwacie „Stawy Przemkowskie” w woj. legnickim. Urząd Wojewódzki w Legnicy, mscr.
- Beuch S., Smyk B. (red.), 2011. Obserwacje faunistyczne. Ptaki Śląska, tom 18.
- Beuch S., Smyk B. (red.), 2012. Obserwacje faunistyczne z roku 2011. Ptaki Śląska, tom 19.
- Cieśliński S., Czyżewska K., Fabiszewski J. 2006. Czerwona lista porostów wymarłych i zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki PAN, Kraków.
- Dokumentacja projektowanego rezerwatu przyrody „Torfowisko Borówki”, wyk. A. Szlachetka, E. Szlachetka (Legnica, 1989).
- Dokumentacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu przyrody pod nazwą „Łęgi Źródłiskowe”, wyk. A. Szlachetka (Lubin, 2000).
- Dokumentacja rezerwatu przyrody „Buczyna Piotrowicka”, wyk. A. Szlachetka (Lubin, 1999).
- Dokumentacja użytku ekologicznego o nazwie „Przemkowskie Bagno” położonego na północ od Przemkowa w woj. legnickim. Wyk. M. Cieślak, I. Krukowska-Szopa, A. Adamski, A. Szlachetka, A. Czapulak. 1993.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Dz. U. L 20/7 z 26.1.2010 r.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Dz. U. L 206 z 22.7.1992 r.
- Fras Z., Staniszevska W. 1998. Przemków. Szkice z dziejów miasta. Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu. Wydawnictwo Omega, Bydgoszcz.
- Głowaciński Z. (red.) 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.) 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. PAN, Kraków.
- Gromadzki M., Dyrz A., Głowaciński Z., Wiloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. OTOP, Gdańsk.
- Inwentaryzacja zimowisk nietoperzy w Przemkowskim Parku Krajobrazowym z lat 1997–2013 (DZPK O/Legnica-Piotrowice, 2013)
- IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R.W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J.M., Zalewska H., Pilot M., 2005. Projekt korytarzy

- ekologicznych łączących Europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie dla Ministerstwa Środowiska. Białowieża: Zakład Badania Ssaków PAN.
- Kadej M., Ruta R., Malkiewicz A., Smolis A., Stelmaszczyk R., Tarnawski D., Żuk K., Kania J., Suchan T. 2007. Nowe dane o występowaniu pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763) (Coleoptera, Scarabidae) na Dolnym Śląsku. Przynr. Sud. 10: 135–150.
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (red.) 2001. Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Kącki Z., Dajdok Z., Szczęśniak E. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych Dolnego Śląska. W: Kącki Z. (red.), Zagrożone gatunki flory naczyniowej Dolnego Śląska. – Instytut Biologii Roślin UWr, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław, s. 19–56.
- Kondracki J. 2011 Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa.
- Ławicki Ł., Stawarczyk T. 2011. Śródlądowa migracja rybitwy popielatej *Sterna paradisaea* w Polsce. Ornithologica. 52, t. 4.
- Ławicki Ł., Wylegała P. 2011. Spadek liczebności kulika wielkiego *Numenius arquata* w zachodniej Polsce w latach 1980–2010. Ornithologica. 52, t. 1.
- Matuszkiewicz J.M. 2008. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGI PAN, Warszawa.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, Wyniki monitoringu GIOŚ, aktualizacja 2012-04-18.
- Ocena stanu jednolitych części wód podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2012. WIOŚ (Wrocław, 2013).
- Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego. Rok 2012. WIOŚ (Wrocław, 2013).
- Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2012 r. Obszary bezpośrednio zagrożone zanieczyszczeniami. WIOŚ (Wrocław, 2013).
- Ochmann A., Kajzer Z., Ławicki Ł., Rubacha S. 2008. Mewa delawarska *Larus delawarensis* nowym gatunkiem w awifaunie Śląska. Ptaki Śląska 17.
- Operat siedliskowy dla nadleśnictwa Przemków. BULiGL (Brzeg, 2011).
- Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego, 2005, Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne, Wrocław.
- Plan ochrony rezerwatu „Stawy Przemkowskie”, część I. Wyk. A. Adamski, W. Berdowski, M. Cieślak, A. Czapulak, W. Jankowski, E. Panek. PTPP „pro Natura” (Wrocław, 1997).
- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza miasta i gminy Przemków w woj. legnickim (Zabrze, 1992).
- Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza gminy Gromadka w woj. legnickim (Zabrze, 1992).

- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Odry. Krajowy Zakład Gospodarki Wodnej, Kraków, 2009.
- Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i miasta Przemków. Regioplan Sp. z o.o. (Wrocław, 2012).
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gromadka na lata 2010–2014 z uwzględnieniem lat 2015–2018, IME Consulting (Gromadka, 2010).
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przemków (Wrocław, 2004).
- Program Ochrony Środowiska Gminy Radwanice (Wrocław, 2004).
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bolesławiec na lata 2013–2016 z perspektywą na lata 2017–2020, aktualizacja. Eko-Team (Bolesławiec, 2012).
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Szprotawa na lata 2004–2011 (Szprotawa, 2004).
- Program Ochrony Środowiska dla powiatu polkowickiego na lata 2011–2015 z perspektywą do 2019 r. Projekt 2 (Wrocław, 2011).
- Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Przemków, PPW „Czyste Powietrze” Sp. z o.o. (Wrocław, 2004).
- Projekt planu ochrony dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003. BULiGL (Brzeg, 2011).
- Projekt planu zadań ochronnych dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005. BULiGL (Brzeg, 2013, stan na 31.08.2013).
- Projekt planu zadań ochronnych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015. BULiGL (Brzeg, 2013, stan na 31.08.2013).
- Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2011 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (Wrocław, 2012).
- Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2012 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (Wrocław, 2013).
- Rejestr Zabytków Województwa Dolnośląskiego. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, <http://wosoz.ibip.wroc.pl>.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. z 2011 r. nr 237 poz.1419.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Dz. U. z 2012 r., poz. 81.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną. Dz. U. z 2004 r. nr 168 poz. 1765.
- Ruszelewicz A. 2010. Stawy Przemkowskie. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.), Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.

- Smolis A., Kadej M., Stelmaszczyk R. 2007. Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera, Lucanidae) w Przemkowskim Parku Krajobrazowym. Przyr. Sud. 10: 151–154.
- Standardowy Formularz Danych dla OSO Bory Dolnośląskie PLB020005, 2002. Departament Obszarów Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Aktualizacja 09-2011.
- Standardowy Formularz Danych dla OSO Stawy Przemkowskie PLB020003. Departament Obszarów Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Aktualizacja 09.2011.
- Standardowy Formularz Danych dla OZW Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, P. Pawlaczyk, Klub Przyrodników. Aktualizacja 09.2011.
- Standardowy Formularz Danych dla OZW Jelonek Przemkowski PLH020097. Smolis A., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Instytut Zoologiczny, UW, Świerkosz K., WZS woj. dolnośląskiego. Aktualizacja 04.2009.
- Standardowy Formularz Danych dla OZW Wrzosowisko Przemkowskie PLH020015, P. Pawlaczyk, A. Jermaczek, Klub Przyrodników, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, Departament Ochrony Przyrody MŚ (p. 4.3, 6.1), UNEP-GRID W-wa. Aktualizacja 09.2011.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bolesławiec (Bolesławiec, 2011).
- Wesołowski T., Winiecki A. 1988. Tereny o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce. Notatki ornitologiczne 29: 3–25.
- Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce. W: Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelań Z. (red.). 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego 2012. Załącznik do Uchwały nr XXIV/616/12 z dnia 27 czerwca 2012 (Wrocław, 2012).
- Wuczyński A, Smyk B. 2010. Liczebność i rozmieszczenie gęsi na Dolnym Śląsku w okresie migracyjnym i zimowym 2009/2010. Notatki Ornitologiczne 51, t. 3.
- Zarzycki K., Szelań Z. 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. W: Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelań Z. (red.). 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.